

Nr 188

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av en medicinsk högskola i Umeå; given Stockholms slott den 8 november 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att en medicinsk högskola skall inrättas i Umeå från och med budgetåret 1958/59. Propositionen ansluter sig i allt väsentligt till de förslag, som i ett den 29 oktober 1957 avgivet betänkande framlagts av en inom ecklesiastikdepartementet tillkallad särskild beredning.

Högskolan föreslås omfatta propedeutisk och klinisk utbildning, d. v. s. undervisning i alla de ämnen, som ingår i studierna efter medicine kandidatexamen. Läroanstalten avses bli dimensionerad för en årlig intagning av 40 studerande. Den kliniska undervisningen föreslås börja den 1 januari 1959. Undervisningen i de propedeutiska ämnena beräknas kunna börja läsåret 1962/63. Vid full utbyggnad av högskolan — sålunda från och med sistnämnda budgetår — skall enligt propositionen finnas inrättade 20 professurer, 6 laboraturer eller motsvarande tjänster, 10 tjänster såsom lärare i kliniska ämnen i lönegraden Ae 24, 6 docenturer samt 1 forskardocentur.

I propositionen redovisas en utbyggnadsplan för tillgodoseende av lokalbehovet för Umeå lasarett och den föreslagna högskolan.

Till grund för samarbetet mellan staten och Västerbottens läns landsting rörande högskolans inrättande och drift skall enligt propositionen läggas ett mellan ovannämnda beredning och företrädare för landstinget träffat avtal. Till grund för samarbetet mellan staten och Umeå stad i frågor, som sammanhänger med den medicinska och odontologiska utbildningen i Umeå, skall enligt propositionen läggas ett mellan beredningen och företrädare för staden träffat avtal.

Enligt propositionen skall högskolan under uppbyggnadsperioden stå under omedelbar ledning av en organisationskommitté.

De årliga kostnaderna för statsverket vid full utbyggnad av högskolan beräknas till 5,4 milj. kronor. Av detta belopp hänför sig 4,2 miljoner kronor till åttonde huvudtiteln samt 1,2 miljoner kronor till elfte huvudtiteln. Engångskostnaderna för statsverket för full utbyggnad av högskolan beräknas till 26,8 miljoner kronor. Av detta belopp hänför sig 10,2 miljoner kronor till åttonde huvudtiteln, 15,3 miljoner kronor till elfte huvudtiteln och 1,3 miljoner kronor till kapitalbudgeten.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet å Stockholms slott den 8 november 1957.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler — efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter — fråga om inrättande av en medicinsk högskola i Umeå och anför därvid följande.

Inledning

Genom beslut den 31 maj 1957 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillsätta en särskild beredning, bestående av högst sex ledamöter, för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med fortsatt utredning av frågan om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland, med uppdrag tillika att upptaga i samband med utredningen erforderliga förhandlingar med vederbörande kommunala organ.

Med anledning härav utsåg dåvarande departementschefen, statsrådet Persson, samma dag till ledamöter i nämnda beredning byråchefen i ecklesiastikdepartementet Nils Johan Hörjel, numera byråchefen i inrikesdepartementet Göran Henrik Karlén, kanslerssekreteraren, kanslirådet i Kungl. Maj:ts kansli Georg Zacharias Topelius, professorn vid universitetet i Uppsala Bo Conradsson Vahlquist och rektorn vid tandläkarhögskolan i Stockholm, professorn Gösta Egon Natanael Westin samt uppdrog åt Hörjel att såsom ordförande leda beredningens arbete.

På därom av Vahlquist gjord framställning beslöt departementschefen den 13 juni 1957 att entlediga honom från uppdraget att vara ledamot i beredningen.

Sistnämnda dag utsåg departementschefen till nya ledamöter i beredningen professorn vid universitetet i Uppsala Fritiof Gunnar Blix och professor emeritus Martin Odin samt tillkallade byggnadsrådet i byggnadsstyrelsen Hans Axel Brunnberg och intendenten vid tandläkarhögskolan i Stockholm Sixten Reinhold Fors att såsom experter stå till beredningens förfogande för överläggningar och samråd.

Genom beslut den 27 juni 1957 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en sakkunnig inom departementet

för att utreda vissa medicinska utbildningsfrågor m. m. Med anledning härav tillkallade departementschefen samma dag professorn vid universitetet i Uppsala Bror Anders Rexed såsom sakkunnig. Rexed har i denna egenskap biträtt beredningen i dess arbete.

Sedan beredningen fullgjort sitt utredningsuppdrag och avslutat förhandlingar med företrädare för Västerbottens läns landsting och Umeå stad i frågor, som sammanhängt med ifrågavarande uppdrag, har beredningen den 29 oktober 1957 avgivit *betänkande med utredning och förslag om inrättande av en medicinsk högskola i Umeå* (stencilerat).

Innan jag övergår till att redogöra för det huvudsakliga innehållet i betänkandet, torde jag få ge en återblick på de beslut, som närmast aktualiserat föreliggande fråga om en utbyggnad av den medicinska utbildningsorganisationen genom inrättande av en ny medicinsk högskola i Norrland.

Bakgrunden till beredningens uppdrag

1954 års riksdagsbeslut. Den närmaste anledningen till de senaste årens diskussion om en ny medicinsk utbildningsanstalt, förlagd till Norrland, är att söka i statsmakternas beslut om en ökning av intagningen av medicine studerande.

I propositionen 1954: 212 framlades i första hand förslag angående reformering av läkarutbildningen. Härjämte förordades i propositionen en ökning av den årliga intagningen av medicine studerande med 32 till 342 från och med höstterminen 1955. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet berörde i denna proposition jämväl frågan om en framtida ytterligare utökning av den årliga intagningen och pekade i detta sammanhang bland annat på möjligheten att förlägga någon del av den kliniska utbildningen till sjukhus i Norrland.

Med anledning av nyssnämnda proposition väcktes vid 1954 års riksdag vissa motioner, i vilka frågan om en ökad medicinsk utbildningskapacitet togs upp. Sålunda väcktes i riksdagens första och andra kammare två likalydande motioner (I: 91 och II: 132), i vilka hemställdes om en skyndsamt utredning rörande inrättande i Norrland av en medicinsk högskola, avsedd för årlig intagning av omkring 30 studerande. Vidare väcktes i andra kammaren en motion (II: 714), vari begärdes en snabbutredning för en snar ytterligare utökning av utbildningsmöjligheterna för medicine studerande, i första hand genom förläggning av den kliniska utbildningen även till landsortslasarett men med sikte på en fullständig, ny läkarhögskola. Slutligen väcktes i första och andra kammaren två likalydande motioner (I: 543 och II: 700), i vilka hemställdes om skyndsamt utredning rörande inrättande av en medicinsk läroanstalt av i motionen angiven typ. Därmed åsyftades en till Norrland förlagd medicinsk högskola, huvudsakligen omfattande de

praktiska disciplinerna, d. v. s. den utbildning, som de studerande erhåller efter medicine kandidatexamen.

Statsutskottet, som tillstyrkte departementschefens förutnämnda förslag om ökad intagning (SU 1954:191), framhöll vid behandlingen av nu berörda motioner, att bedömandet av vilka åtgärder som borde vidtagas för en ökning av läkarproduktionen försvårades av osäkerhet i fråga om behovets såväl storlek som varaktighet. Med hänsyn härtill och i betraktande jämväl av de mycket betydande kostnader, som vore förknippade med upprättandet av ytterligare en fullständig medicinsk högskola ansåg sig utskottet icke böra tillstyrka utredning av den omfattning, som åsyftades med motionerna I: 91 och II: 132 samt motionen II: 714, i vad denna avsåg en fullständig medicinsk högskola. Däremot fann utskottet, att den i motionerna I: 543 och II: 700 skisserade organisationen för en ny medicinsk läroanstalt, förlagd till Norrland, skulle kunna möjliggöra en relativt snabb ökning av den medicinska utbildningskapaciteten och tillika besitta den elasticitet, som i den föreliggande situationen syntes önskvärd. Utskottet hemställde därför bland annat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsam och förutsättningslös utredning rörande inrättande av en för den kliniska utbildningen avsedd, till Norrland förlagd medicinsk läroanstalt. Vid utlåtandet var fogad en reservation, enligt vilken utredningen borde avse frågan om inrättande av en fullständig medicinsk högskola i Norrland.

Riksdagen biföll utskottets hemställan (Rskr 1954:395).

1955 års riksdagsbeslut. I propositionen 1955:142 föreslogs en ytterligare ökning av intagningen av medicine studerande. Departementschefen förordade sålunda att, utöver den vid 1954 års riksdag beslutade intagningen av 342 medicine studerande, ytterligare 66 studerande skulle intagas höstterminen 1955. Därmed skulle sålunda den totala intagningen angivna termin utgöra 408. Av de nyssnämnda 66 avsågs 36 skola hänvisas till Lund, 20 till karolinska institutet och 10 till annat, vid tillfället för propositionens avlämnande, icke bestämt angivet lärosäte. Det kan vidare nämnas, att möjligheten att bereda sist avsedda 10 studerande preklinisk utbildning i Schweiz även diskuterades i propositionen.

Departementschefen framhöll i propositionen, att frågan om hur den fortsatta utbildningen efter medicine kandidatexamen skulle kunna ordnas vid den förordade ökade läkarutbildningen utgjorde ett icke så lättlost problem. Han förklarade sig emellertid ha för avsikt att inom en nära framtid utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att verkställa den förut nämnda, av 1954 års riksdag begärda utredningen rörande inrättande av en för den kliniska utbildningen avsedd, till Norrland förlagd medicinsk läroanstalt. I de sakkunnigas uppdrag borde enligt departementschefen även ingå att utreda frågan om fortsatt utbildning efter medicine kandidat-

examen av det ökade antal studerande, som enligt det i propositionen framlagda förslaget skulle påbörja sina medicinska studier höstterminen 1955.

Statsutskottet tillstyrkte den framlagda propositionen (SU 1955:136). Härvid förklarade sig utskottet medvetet om att vissa svårigheter föreläge med avseende på de problem, som rörde utbildningen under »det propedeutiska året» (studieåret efter medicine kandidatexamen) och den därpå följande kliniska utbildningen. Utskottet förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t vidtog alla de åtgärder för tillgodoseende av personalbehov, tillräckliga material- och utrustningsanslag, tillgång till lokaler m. m., som visade sig nödvändiga för eliminerande av dessa svårigheter.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag (Rskr 1955: 308).

Det må i detta sammanhang tilläggas att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 juli 1955 avgjorde den förut berörda öppna frågan, vid vilket medicinskt lärosäte — i Sverige eller Schweiz — tio av de 66 studerande, varmed den årliga intagningen skulle ökas enligt propositionen 1955: 142, skulle erhålla preklinisk utbildning. Genom beslutet bestämdes, att antalet till de medicinska nybörjarkurserna i Uppsala hänvisade studerande skulle för läsåren 1955/56 och 1956/57 ökas med tio per år.

1955 års läkarutbildningsutredning. Redan innan statsutskottet slutbehandlat propositionen 1955: 142 hade chefen för ecklesiastikdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, tillsatt den i propositionen förebådade sakkunnigutredningen.

I direktiven för utredningen (anförande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 31 mars 1955) framhöll departementschefen, att de sakkunniga borde i första hand utreda frågan om åtgärder för att bereda ytterligare ett 60-tal studerande tillgång till utbildning under det propedeutiska året. Med hänsyn till att undervisning i farmakologi ägde rum under nämnda år och då farmakologiska institutioner endast funnes i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund, syntes det enligt departementschefens mening bli erforderligt att tillgodose behovet av ytterligare propedeutplatser genom ökning av kapaciteten vid de befintliga medicinska lärosätena. Beträffande den kliniska utbildningen borde de sakkunniga utreda, hur det ökade behovet av kliniska utbildningsplatser lämpligen borde tillgodoses. Frågan om inrättande av en för den kliniska utbildningen avsedd, till Norrland förlagd medicinsk läroanstalt borde därvid komma under närmare bedömande.

Utredningen — 1955 års läkarutbildningsutredning¹ — avlämnade sitt betänkande (SOU 1956: 34) den 29 augusti 1956. Till betänkandet var

¹ Regeringsrådet B. A. Nevrell, ordförande, byråchefen i ecklesiastikdepartementet T. S. Arén, fältläkaren P. S. Lundgren, professor vid universitetet i Göteborg M. Odin, professor vid universitetet i Uppsala B. A. Rexed, kommunalnämndsordföranden J. F. Strandlund, hemmansägaren, landstingsmannen B. A. Clausén och lasarettsläkaren A. A. Odelberg.

fogade särskilda yttranden av ledamöterna Clausén och Lundgren. Beträffande läkarutbildningsutredningens ställningstagande till frågan om det framtida läkarbehovet — en fråga som jämväl hänskjutits till utredningen — samt utredningsmajoritetens och reservanternas förslag, motiv och kostnadsberäkningar hänvisas till betänkandet och den i propositionen 1957: 91 lämnade sammanfattande redogörelsen. Här må endast erinras om följande huvudpunkter.

1. Utredningsmajoriteten ansåg sig böra avstå från att planlägga propedeutisk undervisning i Norrland.

2. Utredningsmajoriteten ansåg det möjligt att under det propedeutiska året bereda utbildningsplatser vid de nuvarande lärosätena åt det antal studerande, som svarade mot årsintagningen vid respektive lärosäte. Därvid förutsattes, att den beslutade årliga intagningen av 408 studerande efter en femprocentig avgång under de två första studieåren skulle medföra ett behov av 390 utbildningsplatser under det propedeutiska året och den fortsatta kliniska utbildningen. I jämförelse med motsvarande platsbehov enligt propositionen 1954: 212, vilket beräknades till 325, erfordrades sålunda enligt utredningen en ökning av nu ifrågakvarande utbildningsplatser med 65.

Utredningsmajoriteten föreslog, att antalet propedeutiska utbildningsplatser skulle fördelas på sätt framgår av kolumnen ytterst till höger i följande sammanställning.

	Arlig intagning från och med läsåret 1955/56	Mot intagningen svarande behov av propedeutiska (och kliniska) utbildnings- platser. (Siffrorna i kol. 1 minskade med ca 5 %)	Propedeutiska (och kliniska) utbildningsplatser enligt 1954 års riksdagsbeslut (prop. 1954: 212).	Läkarutbildningsutredningens förslag till fördelning.
Uppsala	90	86	60	80
Lund	110	105	70	90
Stockholm	138	132	120	120
Göteborg	70	67	75	100
S:a	408	390	325	390

3. Utredningsmajoriteten redovisade två möjliga alternativ för tillgodo-seende av behovet av kliniska utbildningsplatser. Enligt det ena alternativet skulle en ökning av utbildningskapaciteten vid läroanstalterna i Uppsala, Lund, Malmö och Göteborg komma till stånd. Enligt det andra skulle behovet täckas dels genom inrättande i Norrland av en enbart klinisk läroanstalt, avsedd för en årlig intagning av 40 studerande, dels genom anordnande av återstående 25 kliniska utbildningsplatser i Göteborg.

Jämförelsen mellan de båda alternativen gav enligt majoriteten vid handen, att alternativet »befintliga lärosäten» måste förordas före alternativet »Norrland». Under sådana förhållanden fann majoriteten icke anledning att företaga något val mellan de tre sjukhus i Norrland — centrallasarettet (garnisonssjukhuset) i Boden, centrallasarettet i Sundsvall och centrallasa-

rettet i Umeå — vilka undersökts och i och för sig alla befunnits vara möjliga som undervisningssjukhus.

Majoriteten föreslog därför, att det ökade antal studerande, som enligt statsmakternas beslut påbörjat sina medicinska studier höstterminen 1955, skulle beredas fortsatt klinisk utbildning genom en ökning av kapaciteten vid de medicinska läroanstalterna i Uppsala, Lund—Malmö och Göteborg. Förslaget innebar, att de erforderliga 390 kliniska utbildningsplatserna skulle fördelas mellan de befintliga lärosätena på samma sätt som föreslagits i fråga om de propedeutiska platserna.

4. Reservanten Clausén, som anslöt sig till majoritetens ställningstagande till frågan om inrättande av en enbart klinisk utbildningsanstalt i Norrland, underströk bland annat nödvändigheten av att behovet av räjongsjukhus för olika delar av Norrland ingående utreddes, innan förläggningsorten för en grundläggande läkarutbildning i Norrland bestämdes.

5. Reservanten Lundgren förordade, att — därest för staten godtagbar överenskommelse kunde träffas med Västerbottens läns landsting — en medicinsk högskola skulle inrättas i Umeå från och med den 1 juli 1958. Högskolan borde utbyggas för en årlig intagning av 40 studerande och avses för såväl propedeutisk som klinisk undervisning.

I remissyttrandena över läkarutbildningsutredningens betänkande framfördes starkt divergerande uppfattningar beträffande de olika huvudförslag, som redovisats i betänkandet. En utförlig redogörelse för remissyttrandena återfinnes i propositionen 1957: 91.

1957 års riksdagsbeslut. I propositionen 1957: 91 angående utbyggnad av den medicinska utbildningsorganisationen, m. m., behandlades och togs ställning till de i läkarutbildningsutredningens betänkande framlagda olika förslagen. De i propositionen gjorda ställningstagandena till ifrågavarande förslag innebar sammanfattningsvis följande.

Av de erforderliga 65 nya propedeutiska och kliniska utbildningsplatserna borde 25 anordnas vid medicinska fakulteten i Göteborg. Övervägande skäl talade för att de härutöver erforderliga 40 propedeutiska och kliniska utbildningsplatserna tillskapades genom inrättande av en ny medicinsk läroanstalt i Norrland. De starkaste skälen kunde anföras för att nämnda läroanstalt förlades till Umeå. Verksamheten vid läroanstalten borde börja läsåret 1958/59 med klinisk undervisning och med 40 utbildningsplatser. Då det icke syntes möjligt att redan nämnda läsår starta propedeutisk undervisning vid läroanstalten, borde antalet propedeutiska utbildningsplatser vid de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund från och med angivna läsår tills vidare ökas med 20 vid vardera fakulteten.

I propositionen anförde departementschefen i här avsedda frågor huvudsakligen följande.

För alternativet »Befintliga lärosäten» beräknar utredningen de årliga kostnaderna till omkring 2 miljoner kronor och engångskostnaderna till omkring 0,5 miljoner kronor. För alternativet »Norrland» beräknar utredningen de årliga kostnaderna till cirka 3,8 miljoner kronor och engångskostnaderna till mellan 1,8 och 3,8 miljoner kronor beroende på vilken förläggningsort som väljes. Enligt de av utredningsreservanten (ledamoten Lundgren) redovisade kostnadsberäkningarna skulle ett genomförande av hans förslag kräva cirka 4 miljoner i årliga kostnader och cirka 10,4 miljoner i engångskostnader. Sistnämnda engångskostnader syntes emellertid utredningens majoritet vilja uppskatta till omkring 23 miljoner kronor.

Då utredningens majoritet givit alternativet »Befintliga lärosäten» företräde framför alternativet »Norrland», har detta skett efter ett vägande av de för- och nackdelar, som enligt majoritetens uppfattning är förenade med de olika alternativen. Med hänsyn till utbildningens kvalitet, förutsättningarna för medicinsk forskning, önskvärdheten av att studenterna i så ringa utsträckning som möjligt tvingas byta studieort samt de statsfinansiella konsekvenserna har majoriteten ansett, att alternativet »Befintliga lärosäten» bör givas ett avgjort företräde. Vad majoriteten åberopat till stöd för sitt ställningstagande har delvis tillbakavisats av utredningsreservanten. Denne har funnit vissa av de skäl, som majoriteten anfört mot alternativet »Norrland», överdrivna och påpekat, att de åsyftade nackdelarna delvis är övergångsföreteelser. Han har vidare framhåvt vissa s. k. »positiva norrlandssynpunkter» till förmån för detta alternativ.

I remissyttrandena har meningarna varit starkt delade i fråga om valet av alternativ. Anmärkas bör emellertid, att den centrala universitetsmyndigheten, universitetskanslern, och den centrala hälso- och sjukvårdsmyndigheten, medicinalstyrelsen, samt den sittande kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket alla tillstyrkt inrättande av en ny medicinsk läroanstalt i Norrland.

Såsom jag inledningsvis nämnt är beredningen inom ecklesiastikdepartementet av föreliggande ärende ännu icke helt avslutad. Efter den beredning, som nu medhunnits, anser jag emellertid, att övervägande skäl talar för att den erforderliga utbyggnaden av utbildningskapaciteten bör ske genom inrättande av en ny medicinsk läroanstalt i Norrland. Till stöd för denna min uppfattning vill jag anföra följande.

Såsom jag förut framhållit kan man räkna med ett kraftigt ökat behov av läkare under flera årtionden framåt. Huruvida den nuvarande utbildningskapaciteten är tillräcklig på längre sikt, är emellertid svårt att nu bestämt yttra sig om, då det med hänsyn till mångfalden av inverkan faktorer inte är möjligt att uppgöra någon säker behovsprognos för en längre tidsperiod. Enligt min mening kan man dock från de utgångspunkter som nu föreligger för en bedömning förutse, att intagningen av medicine studerande kan komma att behöva ytterligare ökas i en icke avlägsen framtid. Med tanke på den utomordentligt viktiga samhällsfunktion, som läkarkåren har att fylla, är det i hög grad angeläget, att läkartillgången i framtiden kan bli tillräcklig och att den nu och under åtskilliga år framåt rådande läkarbristen inte blir en permanent företeelse. Tungt vägande skäl talar därför för att man planlägger utbildningsorganisationen på längre sikt och därvid som en riktpunkt uppställer, att en ytterligare ökning av utbildningskapaciteten vid behov skall kunna ske utan onödig tidsutdräkt. Givet är att det går avsevärt lättare att senare ytterligare öka utbildningskapa-

citeten, om man nu börjar vidtaga anordningar för medicinsk utbildning på ännu en plats. Erfarenheten visar att det tar lång tid att bygga upp en ny medicinsk läroanstalt. För vår nyaste medicinska utbildningsanstalt, den i Göteborg, kan sålunda utbyggnadstiden beräknas till drygt ett decennium.

Vid betänkandets remissbehandling har understrukits, att alternativet »Befintliga lärosäten» — särskilt vad beträffar Uppsala — på grund av det begränsade patientmaterialet vid vederbörande undervisningssjukhus vore behäftat med vissa svagheter sett från undervisningssynpunkt och även förutsatte, att patienterna i alltför stor omfattning finge utnyttjas för demonstration eller eljest i undervisningssyfte. Detta alternativ betraktas, bland annat med hänsyn härtill, på många punkter såsom en pressning intill gränsen av det möjliga och anses därför knappast kunna förordas annat än som en utväg i ett nödläge eller som ett rent provisorium. Enligt min mening måste dessa synpunkter tillmätas stor betydelse, när det gäller att taga ställning till de framlagda alternativa förslagen. Jag vill vidare tillägga att det synes mig angeläget, att vid undervisningssjukhusen den enskilda patienten icke i alltför betungande grad utnyttjas såsom studieobjekt.

Enligt föreliggande kostnadsberäkningar skulle alternativet »Norrland» bli betydligt mera kostnadskrävande än alternativet »Befintliga lärosäten». I flera remissyttranden har emellertid påpekats, att sistnämnda alternativ nödvändiggör betydande ny- och ombyggnader vid befintliga undervisningssjukhus, vartill hänsyn icke tagits i nämnda kostnadsberäkningar.

Tydligt är, att ett genomförande av alternativet »Befintliga lärosäten» i nuvarande läge innebär ett maximalt utnyttjande av de nuvarande läroanstalternas undervisningsresurser. Lika tydligt är, att en ytterligare ökning framdeles av den totala utbildningskapaciteten — vilket såsom jag tidigare nämnt kan bli erforderligt — blir mycket kostnadskrävande, om den helt skall genomföras vid de nuvarande läroanstalter, där en dylik ökning överhuvudtaget är möjlig.

Vad beträffar kostnadsynpunkterna må vidare framhållas, att vid det av norrlandssjukhusen, som enligt min mening närmast bör ifrågakomma som undervisningssjukhus, nämligen lasarettet i Umeå, för närvarande pågår eller planeras ny- och ombyggnadsarbeten, vilka utan alltför stora merkostnader kan utformas med hänsyn till undervisningens och forskningens behov. Att vid en framtida tidpunkt omändra de då färdigställda byggnaderna, så att nyssnämnda behov kan tillgodoses, torde däremot medföra betydligt större kostnader.

Såsom framgår av min förut lämnade redogörelse är läkarbristen särskilt utpräglad i Norrland. Läkartätheten är där för närvarande — enligt uppgift av medicinalstyrelsen — omkring 50 procent lägre än i landet i övrigt. En av de orsaker, som bidrager härtill, torde vara, att antalet medicine studerande från Norrland är proportionellt sett avsevärt lägre än antalet sådana studerande från övriga delar av landet. Till belysning härav kan nämnas, att antalet studenter från de fyra nordligaste länen, som under åren 1951—1955 inskrevs vid de medicinska läroanstalterna, var 40 procent lägre än som svarade mot dessa läns andel i hela landets befolkningstal. Det finns grundad anledning antaga, att inrättandet av en medicinsk läroanstalt i Norrland skulle verksamt bidra till att öka antalet medicine studerande från denna landsdel. Med hänsyn till att vid en medicinsk läroanstalt vidare

gives bland annat klinisk utbildning efter medicine licentiatexamen torde inrättandet av en dylik läroanstalt kunna stimulera norrlänningarna icke blott att — såsom nyss nämnts — i ökad utsträckning välja läkaryrket utan även att efter avslutad grundutbildning kvarstanna för specialistutbildning och eventuellt framtida verksamhet i Norrland.

I detta sammanhang vill jag även understryka, att jag anser det från mera allmänna synpunkter synnerligen motiverat att akademisk undervisning förläggas till Norrland.

Inrättandet av en medicinsk utbildningsanstalt i Norrland skulle vidare medföra en betydande och angelägen förstärkning av sjukvårdsresurserna inom denna landsdel. Härigenom skulle Norrland sålunda erhålla ett undervisningssjukhus med högt utvecklade och specialiserade vårdresurser.

Med hänsyn till den pågående och väntade expansionen av den akademiska undervisningen och forskningen överhuvudtaget har i vissa remissyttranden framhållits, att vägande skäl kunde anföras för att den nuvarande universitets- och högskoleorganisationen utbyggdes med ytterligare ett lärosäte. Därest så skedde skulle det bli lättare att lösa bland annat bostadsproblemet för lärare, övrig personal och studenter samt frågan om arbetskraft för kliniker, laboratorier och andra institutioner.

Såsom jag förut nämnt har utredningens majoritet avstyrkt alternativet »Norrland» bland annat med hänsyn till att utbildningen vid den åsyftade norrländska läroanstalten skulle bli av lägre kvalitet och att en dylik läroanstalt skulle erbjuda mindre goda förutsättningar för medicinsk forskning. Att utbildningen skulle bli av lägre kvalitet sammanhängde enligt majoriteten bland annat med att undervisningen vid den avsedda läroanstalten icke skulle omfatta den propedeutiska undervisningen och att det icke syntes möjligt att redan från början tillförsäkra läroanstalten en lärarkader, som på alla håll ägde den vid övriga lärosäten fordrade akademiska kompetensen.

Enligt min mening bör en till Norrland förlagd läroanstalt omfatta även den propedeutiska undervisningen. Att anordna dylik undervisning redan då verksamheten vid läroanstalten startar torde, såvitt nu kan bedömas, dock knappast vara möjligt. Nu avsedda svaghet från utbildningssynpunkt är emellertid begränsad till ett övergångsstadium. Angeläget är att detta övergångsstadium icke blir längre utdraget än nödvändigt. Vad beträffar lärarfrågan vill jag erinra om att flera viktiga läkartjänster vid Umeå lasarett för närvarande är eller under de närmaste åren beräknas bli vakanta. Under den fortsatta beredningen av ärendet avser jag att låta noga undersöka de möjligheter, som kan erbjuda sig att lösa lärarfrågan på ett tillfredsställande sätt.

Avsaknaden av teoretiska institutioner vid den avsedda medicinska läroanstalten i Norrland innebär självfallet för densamma en svaghet. Såväl utredningsreservanten som medicinalstyrelsen har emellertid anvisat utvägar, varigenom denna svaghet skulle kunna icke oväsentligt reduceras. Därest nämnda läroanstalt — såsom ifrågasatts av bland annat kanslern och vilket enligt min mening bör övervägas — kunde under uppbyggnadstiden på lämpligt sätt anknytas till någon av de nuvarande medicinska lärosätena, exempelvis universitetet i Uppsala, skulle norrlandshögskolan härigenom kunna erhålla ett värdefullt stöd för bedrivande av vetenskaplig forskning.

Som jag förut framhållit anser jag övervägande skäl tala för att den erforderliga utbyggnaden av utbildningskapaciteten bör ske genom inrät-

tande av en ny medicinsk läroanstalt i Norrland. Vad beträffar läroanstaltens utformning så bör denna i enlighet med vad jag tidigare förordat omfatta såväl propedeutisk som klinisk utbildning. Läroanstalten torde vidare böra dimensioneras för en årlig intagning av 40 elever. De i övrigt erforderliga 25 propedeutiska och kliniska utbildningsplatserna skulle anordnas vid medicinska fakulteten i Göteborg. Någon ökning av antalet dylika platser i Uppsala och Lund erfordras alltså icke enligt detta förslag.

Vad angår valet av förläggningsort anser jag, att de starkaste skälen kan anföras för läroanstaltens förläggning till Umeå. Härför talar enligt min mening främst, att statsmakterna till Umeå redan förlagt tandläkarutbildning och rättsmedicinsk institution samt att där finns ett under uppbyggnad varande vetenskapligt bibliotek, delvis uppbyggt på det s. k. femte exemplaret. Vad beträffar tandläkarutbildningen i Umeå må framhållas, att denna för närvarande icke är fullständig. De studerande erhåller sålunda 3:e—8:e terminernas undervisning i Umeå, medan studierna under 1:a och 2:a samt 9:e och 10:e terminerna är förlagda till Stockholm. I den mån en medicinsk läroanstalt utbygges i Umeå, torde även skapas förutsättningar för att dit överflytta en större del av den odontologiska utbildningen. Gynnsamma förutsättningar uppkommer överhuvudtaget för ett samgående i fråga om undervisning och forskning mellan den medicinska läroanstalten och den redan förefintliga odontologiska läroanstalten. Såsom ett ytterligare skäl för den medicinska läroanstaltens förläggning till Umeå vill jag tillägga, att för lasarettet i Umeå — såsom jag tidigare antytt — stora ny- och ombyggnader är aktuella och i viss utsträckning redan påbörjade. Dessa bör utan alltför stora svårigheter kunna modifieras med hänsyn till undervisningens och forskningens behov.

De av utredningens majoritet och förutnämnda reservant framlagda kostnadsberäkningarna för en medicinsk läroanstalt i Umeå är allenast approximativa. De definitiva kostnaderna kan icke fastställas förrän efter överläggningar med företrädare för Västerbottens läns landsting och Umeå stad. Även åtskilliga andra spørsmål torde nödvändiggöra överläggningar med nämnda parter, innan definitiv ställning kan tagas i föreliggande ärende.

Det fortsatta arbetet med här avsedda frågor och vissa andra, nu icke tillräckligt utredda frågor — bland annat den av mig förut antydda lärarfrågan — torde böra anförtros åt en särskild beredning inom ecklesiastikdepartementet. Det är min avsikt, att detta arbete skall bedrivas i sådan takt, att principproposition i ämnet kan föreläggas årets riksdag under höstsessionen. Ett ställningstagande i princip från statsmakternas sida redan i år torde nämligen vara nödvändigt, för att förberedelserna för anordnande av klinisk utbildning i Umeå från och med läsåret 1958/59 skall kunna medhinnas.

I propositionen föreslogs en särskild medelsanvisning av 1 148 000 kronor för budgetåret 1957/58 för anordnande av erforderliga propedeutiska utbildningsplatser vid läroanstalterna Uppsala, Lund-Malmö och Göteborg.

Statsutskottet tillstyrkte i sitt utlåtande (SU 1957: 103) den föreslagna medelsanvisningen. Beträffande departementschefens ställningstagande till frågan om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland anförde utskottet följande.

Såsom av det förut anförda framgår har innevarande års riksdag att under sin höstsession emotse en principproposition i fråga om utbyggnad av den medicinska utbildningsorganisationen. Med anledning av de synpunkter på förevarande fråga, som departementschefen framfört i den nu föreliggande propositionen nr 91, vill utskottet framhålla, att utskottet funnit de skäl som anförts för upprättandet av en medicinsk läroanstalt i Norrland bärande. Utskottet förutsätter emellertid, att det planerade nya akademiska lärosätet i Norrland skall få en uppbyggnad och organisation, som tillgodoser de krav, som oavvisligen måste ställas på en fullgod medicinsk utbildningsanstalt. Vad förlägningsfrågan beträffar har utskottet icke funnit anledning till erinran mot att överläggningar upptages med Västerbottens läns landsting och Umeå stad rörande de med läroanstaltens ifrågasatta förläggning till Umeå sammanhängande spörsmålen. Enligt utskottets mening bör dessa överläggningar syfta till att ernå en uppgörelse med nämnda parter, innebärande ett tillgodoseende från olika synpunkter av statens i förevarande fråga starkt framträdande intressen med avseende å undervisning, forskning och sjukvård. Skulle emellertid en dylik, för statens del godtagbar uppgörelse icke kunna komma till stånd, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t upptager frågan om annan förlägningsort i Norrland till övervägande och vidtager de åtgärder, som i detta läge kan befinnas påkallade.

Utskottet förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda anført.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan (Rskr 1957: 273).

Såsom jag inledningsvis omnämnt tillsatte departementschefen, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 31 maj 1957 den i propositionen 1957: 91 åsyftade beredningen; nämnda beredning avgav den 29 oktober 1957 betänkande med utredning och förslag om inrättande av en medicinsk högskola i Umeå. Jag övergår nu till att närmare redogöra för ifrågavarande betänkande.

Beredningens betänkande

Frågeställningar

Beredningen: Såsom framgår av propositionen 1957: 91 har chefen för ecklesiastikdepartementet icke blott allmänt förordat, att en ny medicinsk läroanstalt — avsedd för propedeutisk och klinisk undervisning — inrättas i Norrland, utan även uttalat sin mening i frågan om förlägningsorten för en sådan läroanstalt. Departementschefen har i valet mellan möjliga orter funnit, att de starkaste skälen kunde anföras för läroanstaltens förläggning till Umeå.

Anledningen till att departementschefen vid tidpunkten för propositionens avlämnande icke kunde förorda ett omedelbart principbeslut om inrättande av den åsyftade läroanstalten var — såsom framgår av departementschefens uttalanden i propositionen — att vid denna tidpunkt åtskil-

liga frågor av väsentlig betydelse för Kungl. Maj:ts och riksdagens slutliga ställningstagande i ärendet krävde fortsatt utredning. Sålunda hade i läkarutbildningsutredningens betänkande redovisats endast approximativa kostnadsberäkningar för en till Umeå förlagd medicinsk läroanstalt för propedeutisk och klinisk undervisning. Vidare var en korrekt bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av ett principbeslut i frågan icke möjlig, förrän en formlig uppgörelse träffats med vederbörande kommunala huvudmän.

Även statsutskottet har funnit de skäl som departementschefen anfört för inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland bärande. Vad beträffar förläggningsorten har utskottet uttalat, att det icke funnit anledning till erinran mot att överläggningar upptoges med Västerbottens läns landsting och Umeå stad rörande de med läroanstaltens ifrågasatta förläggning till Umeå sammanhängande spörsmålen.

Genom Kungl. Maj:ts och riksdagens ställningstagande har enligt beredningens uppfattning dess utredningsuppdrag blivit klart fixerat. Beredningen har ansett dess uppgift vara, att på de punkter, där vid propositionens tillkomst utredning helt saknades eller förefintlig sådan var ofullständig, närmare undersöka, huruvida de nödvändiga förutsättningarna förelåg för inrättande av den åsyftade medicinska läroanstalten i Umeå, och här-efter, om nämnda förutsättningar visade sig föreligga, utarbeta och framlägga de förslag, som erfordrades för ett definitivt beslut av statsmakterna om läroanstaltens inrättande. Om däremot nyss avsedda förutsättningar visade sig icke föreligga, hade beredningen att anmäla detta förhållande för departementschefen för erhållande av nya direktiv för utredningsarbetet.

Beredningen vill i detta sammanhang erinra om statsutskottets i det föregående återgivna uttalande, att det planerade nya akademiska lärosätet i Norrland bör få en uppbyggnad och organisation, som tillgodoser de krav, som oavvisligen måste ställas på en fullgod medicinsk utbildningsanstalt. I den tidigare diskussionen om inrättande av en enbart klinisk utbildningsanstalt i Norrland har det förhållandet, att verksamheten vid en dylik läroanstalt skulle sakna stöd av grundläggande medicinsk forskning på orten, framhävts såsom en allvarlig svaghet. I och med att även propedeutisk undervisning kommer att meddelas vid den nu planerade läroanstalten reduceras givetvis i väsentlig grad berörda svaghet. Den propedeutiska undervisningen omfattar huvudsakligen de grundläggande, teoretiska delarna av patologien, bakteriologien och farmakologien. Samtliga ämnen kräver avsevärda forskningsresurser. Tillgången till dessa resurser kommer självfallet att betydligt stärka läroanstalten i dess helhet. Det synes likväl ofrånkomligt, att avsaknaden av företrädare för den prekliniska forskningen utgör en brist för den nya läroanstalten. Med anledning av departementschefens uttalande i denna fråga samt statsutskottets nyss berörda deklARATION angående kraven på en fullgod medicinsk utbildningsanstalt har beredningen ansett det såsom en av dess viktigaste uppgifter att söka att på ett

rationellt sätt i möjligaste mån kompensera de negativa konsekvenserna av att läroanstalten icke från början bygges ut till en fullständig medicinsk högskola. Beredningen anser sig i detta sammanhang böra tillägga, att det från flera synpunkter synes mycket angeläget att även preklinisk undervisning kommer till stånd vid högskolan. Beredningen har också eftersträvat att förbereda planeringen av läroanstalten så, att möjligheten att framdeles utbygga densamma till att omfatta jämväl preklinisk undervisning och medicinsk grundforskning underlättas.

I det följande skall arten av de frågor, vilka beredningen haft att taga ställning till under sitt arbete, något närmare belysas.

Uppgiften att klarlägga förutsättningarna för anordnande av klinisk och — efter en viss uppbyggnadsperiod — även propedeutisk undervisning i Umeå har av naturliga skäl föranlett beredningen att ägna en väsentlig del av utredningsarbetet åt *lokalfrågorna* och därmed sammanhängande spörsmål (frågor rörande utrustning m. m.). Härvidlag har det för beredningen framförallt gällt att — med beaktande av sjukvårdens nuvarande differentiering vid lasarettet och huvudmännens egna intentioner beträffande den framtida utbyggnaden av sjukhuset — få till stånd en detaljerad plan för de ändrings- och nybyggnadsarbeten, som erfordras för undervisningens igångsättande. En given utgångspunkt för beredningens arbete med nu berörda frågekomplex har varit kravet på att den kliniska undervisningen skall vara fullständig, d. v. s. att samtliga därtill hörande examensämnen och s. k. särskilda ämnen skall baseras på sjukvårdande enheter vid lasarettet eller de andra sjukvårdsinrättningar, som avses bli knutna till högskolan. Vidare har det synts beredningen angeläget, att undervisningen i övriga kliniska ämnen av betydelse för läkarutbildningen i möjligaste mån redan från början kommer att stödjas av särskilda vårdavdelningar.

En speciell problematik har framträtt i fråga om den del av planeringen på längre sikt, som gällt institutionslokaler för ämnena patologi, bakteriologi och farmakologi ävensom för ämnena klinisk kemi och klinisk fysiologi. Själva uppgiften att infoga nya undervisnings- och forskningsenheter, vilka står den kliniska verksamheten nära, i ett sjukhuskomplex, som icke från början planerats för akademiska uppgifter, innehåller flera vanskliga avvägningsproblem. En fördel beträffande lasarettet i Umeå i nu berörda avseende är emellertid, att den pågående nybyggnadsverksamheten vid lasarettet icke fortskridit längre än att en samordning av de olika intressena visat sig genomförbar.

Särskild uppmärksamhet har måst ägnas de lokalfrågor, som föranledes av kravet på tillfredsställande utrymmen för undervisningens och forskningens speciella behov. Även på denna punkt har emellertid nämnda förhållande beträffande nybyggnadsverksamheten i viss mån underlättat förberedelsearbetet.

Till frågan om tillvägagångssättet att lösa förut antydda problem återkommer beredningen i det följande.

Utifrån de kvalitetskrav, som måste ställas på den blivande högskolan, har uppgiften att söka åstadkomma en tillfredsställande lösning av *frågan om personalorganisationen* framstått som särskilt komplicerad. Den omvandlingsprocess, som måste äga rum, när ett lasarett som det nu ifrågasvarande — utan akademisk anknytning och med en läkarstab som rekryterats uteslutande med hänsyn till sjukvårdande uppgifter — skall apteras till undervisningssjukhus, kräver på en del punkter rimligen en viss tid. Å andra sidan fordrar uppenbarligen undervisningens intresse, att de anordningar, som är möjliga att åstadkomma för tillgodoseende av kravet på undervisningskompetent ämnesföreträdare, också måste vidtagas utan onödigt dröjsmål.

Vad beträffar lärarsidan är utgångsläget för en omvandling av lasarettet i Umeå till undervisningssjukhus i stort sett gynnsamt. Vissa chefsläkarbefattningar vid sjukhuset är för närvarande vakanta och kan därför återbesättas i den ordning, som föreskrives beträffande tillsättning av professorsbefattning. I samma ordning kan givetvis också tillsättas samtliga de nytillkommande chefsläkarbefattningarna. För beredningen har svårigheterna kommit att gälla de avdelningar vid lasarettet, som ledes av lasarettsläkare, vilka icke innehar föreskriven professorskompetens.

Beredningen vill här erinra om läkarutbildningsutredningens ställningstagande i denna fråga. Utredningen framhöll, att olika alternativ vore tänkbara i här berörda fråga under övergångstiden. Det första alternativet, vilket enligt utredningens mening närmast finge anses såsom enbart teoretiskt, vore att nuvarande lasarettsläkare ersattes med professorskompetenta personer. Då lasarettsläkarna tillsattes av Kungl. Maj:t genom fullmakt, syntes en sådan anordning enligt utredningen förutsätta en frivillig överenskommelse med vederbörande överläkare om tjänstens avträdnad. Ett annat alternativ vore enligt läkarutbildningsutredningen att vid sidan av nuvarande lasarettsläkartjänst inrätta ytterligare en sådan tjänst, vilken kunde besättas med professorskompetent innehavare. Vid flertalet av de aktuella avdelningarna — därmed avsåg utredningen avdelningar vid samtliga tre diskuterade norrlandssjukhus — syntes enligt utredningens uppfattning en sådan anordning vara omöjlig att genomföra med hänsyn till att avdelningarnas storlek icke medgäve en uppdelning. Ett tredje alternativ, vilket utredningen ansåg vara det enda genomförbara, vore att de befintliga lasarettsläkarna anlätades som lärare och att deras löneställning gjordes beroende av kompetensen. Denna syntes enligt utredningens mening lämpligen böra prövas av kanslern för rikets universitet.

Beredningen har från sina utgångspunkter icke ansett sig kunna förorda en generell lösning av lärarfrågan enligt läkarutbildningsutredningens sist nämnda alternativ. En sådan lösning skulle för umeåhögskolans vidkom-

mande betyda, att vissa examensämnen under en avsevärd tid skulle komma att företrädas av huvudlärare, som saknade professorskompetens. Beredningen har funnit det nödvändigt att angripa detta speciellt ömtåliga problem utifrån kravet, att de ämnen, som enligt principerna för lärarorganisationen vid befintliga lärosäten företrädes av professor, också i Umeå skall, redan vid början av undervisningen i ämnet i fråga, företrädas av lärare i sådan ställning.

Vad beträffar personalorganisationen i övrigt erbjuder givetvis organisationen vid de befintliga lärosätena en i stora drag användbar förebild. Beredningen vill emellertid understryka, att frånvaron av andra universitetsinstitutioner i Umeå kan förväntas skapa vissa speciella rekryterings svårigheter vid den nya läroanstalten, om icke särskilda åtgärder häremot vidtages. Med tanke härpå har beredningen funnit sig böra föreslå att personalorganisationen på vissa punkter bygges upp annorlunda än vid de befintliga lärosätena. Nyss antydda svårigheter torde också komma att accentueras därav, att undervisningsverksamheten och forskningsarbetet vid klinikerna, laboratorierna och de propedeutiska institutionerna kommer att sakna det stöd som forskarstaberna och övrig personal vid de prekliniska institutionerna utgör vid de befintliga lärosätena. Även denna omständighet har måst beaktas vid beredningens granskning av behovet av olika tjänster vid högskolan.

Resultatet av beredningens prövning av de i det föregående berörda frågorna — lokalfrågorna och frågorna rörande personalorganisationen — har bildat ett nödvändigt underlag för beredningens ställningstagande till *frågan om tidpunkten för undervisningens igångsättande*. Behovet av särskilda kliniska utbildningsplatser för 20 av de studerande, som intogs vid de medicinska läroanstalterna höstterminen 1955, gör sig gällande från och med den 1 augusti 1958. Planenligt borde den nya högskolan vara färdig att taga emot detta antal studerande vid sistnämnda tidpunkt. På ett tidigt stadium av beredningens arbete stod det emellertid klart, att fullföljandet av angivna tidsplan — ehuru i och för sig möjligt — skulle kräva sådana provisoriska anordningar under det första viktiga uppbyggnadsskedet, både lokalmässigt och med avseende på personalorganisationen, att risk syntes föreligga att högskolans utveckling icke skulle främjas av en sådan forcering. Frågan om en mindre förskjutning av tidpunkterna för den kliniska undervisningens successiva igångsättande har därför ingående diskuterats. Vid vägningen av nackdelarna av ett alltför markerat provisorium i Umeå och de nackdelar, som otvivelaktigt är förbundna med tillfälliga anordningar vid universiteten i Uppsala och Lund för tillgodoseende av extra kliniska utbildningsplatser vid dessa lärosäten, har beredningen funnit, att de förstnämnda nackdelarna väger tyngst. Utifrån denna bedömning har frågan sålunda gällt på vilket sätt den erforderliga förskjutningen lämpligen borde genomföras. Beredningen vill redan i detta sammanhang

erinra om att läkarutbildningsutredningen i sitt betänkande redovisat och kostnadsberäknat de anordningar, som erfordras vid universiteten i Uppsala och Lund för nyssnämnda extra utbildningsplatser.

Tidpunkten för den propedeutiska undervisningens igångsättande i Umeå bör enligt beredningens mening bli helt beroende av den tidpunkt vid vilken de planerade nya institutionslokalerna för patologi, bakteriologi och farmakologi är färdigställda. Erfarenheterna av arbetet med planeringen av den propedeutiska undervisningen vid de befintliga lärosätena visar klart, att detta schematekniskt komplicerade avsnitt av den medicinska grundutbildningen är ytterst känsligt för lokalsvårigheter och liknande störningar. Kravet på en omsorgsfullt förberedd kursplan, anpassad efter de lokala förutsättningarna, är beträffande denna del av utbildningen särskilt starkt framträdande. Betydelsen av att det propedeutiska årets undervisning vid en ny läroanstalt får tillgång till i all huvudsak definitiva kurslaboratorier och andra undervisningslokaler har därför tillmätts sådan vikt, att beredningen ansett sig böra avstå från att förorda provisoriska anordningar för denna undervisning i Umeå. Utifrån föreliggande byggnadsplaner anser sig beredningen böra räkna med att propedeutisk undervisning skall kunna börja i Umeå under läsåret 1962/63.

En förutsättning för inrättande av en ny högskola är en tillfredsställande lösning av *biblioteksfrågan*. Ett av de skäl som åberopats för förläggande av en medicinsk läroanstalt till Umeå har varit förekomsten av ett vetenskapligt bibliotek där. Biblioteket, som för närvarande är under uppbyggnad, delvis på grundval av det s. k. femte exemplaret, är nu förlagt till stadsbiblioteket. För beredningen har det i första hand gällt att genom överenskommelse med Umeå stad säkerställa de anordningar, som oundgängligen erfordras för att den medicinska högskolans behov av vetenskaplig litteratur under uppbyggnadsskedet skall kunna tillgodoses. Vad gäller tandläkarinstitutet i Umeå kan nämnas att biblioteksfrågan för institutets vidkommande reglerats i nu gällande avtal mellan staten och Umeå stad angående vissa åtaganden i samband med inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå.

En lösning av biblioteksfrågan på längre sikt är emellertid enligt beredningens mening av så väsentlig betydelse för både den medicinska högskolan och tandläkarinstitutet, att spørsmålet därom torde böra prövas redan i samband med ett beslut om högskolans inrättande. Beredningen har funnit angeläget att närmare utreda frågan om behovet framdeles av ett särskilt medicinskt-odontologiskt bibliotek i Umeå. För att underlätta tillkomsten av ett sådant bibliotek har beredningen även eftersträvat en medverkan från landstingets och stadens sida på denna punkt.

En betydelsefull fråga gäller *högskolans organisatoriska uppbyggnad*. Beredningen vill erinra om att departementschefen i propositionen 1957: 91 — med anledning av en rekommendation av kanslern — framhållit, att det

borde övervägas om den nya läroanstalten kunde under uppbyggnadsperioden på lämpligt sätt anknytas till något av de nuvarande medicinska lärosätena, exempelvis universitetet i Uppsala. För egen del har beredningen funnit det starkt motiverat, att en sådan anknytning kommer till stånd och att medicinska fakulteten i Uppsala under uppbyggnadsperioden i vissa hänseenden får ställning av moderfakultet i förhållande till den nya läroanstalten. Beredningen har emellertid icke ansett erforderligt, att principerna för den sålunda avsedda anknytningen redan på nuvarande stadium fastställes. Beträffande de organisatoriska frågorna överhuvudtaget har beredningen begränsat sig till att förorda vissa riktlinjer för det fortsatta arbetet med högskolans uppbyggnad. Liksom fallet var vid tillkomsten av en medicinsk högskola i Göteborg bör enligt beredningens mening den omedelbara ledningen av högskolan och detaljplaneringen av dess fortsatta verksamhet åvila en särskild organisationskommitté.

Redan i detta sammanhang vill beredningen emellertid understryka vikten av att den nya läroanstalten, så snart förutsättning härför föreligger, får ställning av självständig högskola. Möjligheten att framdeles organisatoriskt anknyta tandläkarinstitutet i Umeå till den medicinska högskolan — eventuellt i den formen att båda läroanstalterna sammanföres till en medicinsk-odontologisk högskola — bör vidare enligt beredningens mening ingående beaktas under det fortsatta planläggningsarbetet. Det synes emellertid icke osannolikt, att de nu så snabbt växande behoven av utbildningsresurser inom hela högskoleväsendet relativt snart kan aktualisera tanken att förlägga ytterligare akademisk undervisning till Umeå. Under sådana förhållanden förefaller det naturligt, att frågan om den medicinska högskolans och tandläkarinstitutets ställning prövas med hänsyn till möjligheterna att organisera dessa läroanstalter såsom fakulteter i en universitetsorganisation.

Till beredningens främsta uppgifter har hört *avtalsfrågorna*. Enligt statsutskottets förut återgivna uttalande i utlåtandet 1957:103 borde de av departementschefen förebådade överläggningarna med Västerbottens läns landsting och Umeå stad syfta till en uppgörelse med nämnda parter, innebärande ett tillgodoseende från olika synpunkter av statens i förevarande fråga starkt framträdande intressen med avseende å undervisning, forskning och sjukvård.

Beredningen vill i detta sammanhang erinra om att Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott i sitt remissyttrande över läkarutbildningsutredningens betänkande berört frågan om principerna för en eventuell uppgörelse med staten om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Umeå. Enligt förvaltningsutskottet vore landstinget villigt att träffa överenskommelse med staten om upplåtelse av Umeå lasarett för klinisk utbildning av medicine studerande på i huvudsak samma villkor, som överenskommits enligt 1948 års avtal mellan staten och Göteborgs stad om Sahlgrenska

sjukhusets upplåtelse för motsvarande ändamål. De påbörjade nybyggnaderna kunde enligt förvaltningsutskottet utan alltför stora merkostnader utformas speciellt med hänsyn till undervisningens och forskningens behov. Förvaltningsutskottet framhöll också, att om Umeå lasarett bleve universitetssjukhus statens utgifter för driften skulle bli betydligt lägre än motsvarande kostnader vid undervisningssjukhusen i Stockholm och Uppsala, under förutsättning att samma grunder som i Göteborgsavtalet tillämpades.

Hänvisningen till dessa allmänna utgångspunkter för förhandlingsarbetet torde i förevarande sammanhang vara tillfyllest. Beredningen återkommer i ett senare avsnitt till resultatet av de förda överläggningarna med företrädarna för landstinget och staden och lämnar i anslutning därtill jämväl en sammanfattande redogörelse för bland annat huvudpunkterna i gällande särskilda avtal rörande ianspråktagande av kommunala sjukhus för undervisningsändamål.

Utöver det komplex av frågor, som berörts i det föregående och som återspeglas i de överenskomna avtalstexterna, har förhandlingsarbetet kommit att gälla huvudsakligen frågor av omedelbar betydelse för högskolans blivande lärare, övriga personal och studerande. Här må endast nämnas bostadsfrågan samt frågan om kårhus åt de studerande. En tillfredsställande lösning av sistnämnda frågor har beredningen betraktat som en primär förutsättning för inrättandet av högskolan.

Beredningens arbetssätt

Beredningen. Redan vid en förberedande genomgång av lokalfrågorna kunde beredningen konstatera, att en tillfredsställande plan för ombildningen av Umeå lasarett till ett undervisningssjukhus förutsatte en medverkan av företrädare inom den nuvarande akademiska lärarorganisationen för de ämnen, vari undervisning skulle komma att meddelas i Umeå. För det första stod det klart att en sådan plan, såvitt den gällde infogandet av nya specialiteter i sjukhuset, måste bygga på en sakkunnig bedömning av vårdplatsbehovet och därmed sammanhängande frågor. För det andra syntes planen — i vad den avsåg befintliga eller projekterade kliniker och avdelningar m. m. samt nytillkommande institutioner för högskolan — böra stödjas av detaljerade lokalprogram i vilka borde angivas dels arten och storleken av de i lokalbehovet för respektive ämnen ingående enheterna (lokaler för sjukvårdens behov, undervisningslokaler, forskningslokaler och utrymmen för de studerande), dels behovet av utrustning.

Av flera skäl framstod för beredningen ett samarbete med medicinska fakulteten i Uppsala i nu angivna hänseenden såsom lämpligt. Vid överläggningar mellan fakulteten och beredningen i början av juni förklarade sig de ämnesföreträdare inom fakulteten, vilkas medverkan erfordrades,

beredda att deltaga i planeringsarbetet. Samtidigt drogs vissa riktlinjer upp för detta arbete.

Arbetet har sedermera bedrivits efter i huvudsak följande linjer. Vederbörande ämnesföreträdare i Uppsala — i några fall ämnesföreträdare från annat lärosäte — har besökt lasarettet i Umeå eller på annat sätt inhämtat erforderlig kännedom om utgångsläget. Efter samråd med landstingets och lasarettets representanter samt med ledning av vissa av beredningen uppgjorda arbetspromemorior har ämnesföreträdarna därefter tillställt beredningen rapporter och lokalprogram. Dessa handlingar har i sin tur utgjort grundmaterialet för det fortlöpande utrednings- och förhandlingsarbetet. Vid gemensamma överläggningar mellan beredningen, landstingets företrädare, landstingets arkitekter och vederbörande ämnesföreträdare har i förekommande fall problemen ytterligare ventilerats. Resultatet av denna samverkan har bildat underlaget för den plan för tillgodoseende av lokalbehovet för Umeå lasarett och den medicinska högskolan i Umeå, som redovisas i ett senare avsnitt rörande lokalfrågorna.

På uppdrag av beredningen har följande ämnesföreträdare biträtt beredningen i nu berörda utredningsarbete: docenten Anna-Lisa Anell (barnpsykiatri), professorn E. Ask-Upmark och docenten N. Törnblom (medicin), professorn G. von Bahr (oftalmiatrik), professorn E. Bárány (farmakologi), professorn T. Broman (neurologi), professorn A. Carlsten och professorn T. Sjöstrand samt docenten H. Linderholm (klinisk fysiologi), professorn A. Grönwall (klinisk kemi m. m.), professorn E. Hedvall (ftisiologi samt kliniska undersökningsmetoder), professorn C. Hirsch (ortopedi), professorn O. Hultén och docenten P. Rudström (kirurgi), professorn G. Hultquist (patologi), professorn J. Jacobowsky (psykiatri), professorn F. Knutsson (röntgendiagnostik), professorn G. Löfström och laboratorn G. Laurell (bakteriologi), laboratorn B. A. Nohrman (radioterapi med tumördiagnostik), professorn C.-O. Nylén och docenten G. Herberts (oto-rhino-laryngologi), professorn J. Naeslund (obstetrik och gynekologi), docenten T. Skoog (plastikkirurgi), docenten N. Thyresson (dermato-venereologi), professorn B. Vahlquist (pediatrik) samt överläkaren G. Öberg (klinisk epidemiologi).

I det fortlöpande utredningsarbetet rörande lokalfrågorna och därmed sammanhängande spörsmål har från Västerbottens läns landstings sida deltagit ledamoten av landstingets förvaltningsutskott, fältläkaren P. G. Lundgren och landstingsdirektören G. Heimer, biträdade av byggnadsingenjören C. Lindström och representanter för G. Birch-Lindgrens och Karl J. Karlströms arkitektkontor.

I syfte att klarlägga förutsättningarna och formerna för vissa nuvarande lasarettsläkares medverkan i undervisningen har beredningen haft överläggningar i Stockholm dels med lasarettsläkarna E. Frisell, B. Fromm, L. Jacobsson, C. W. Lundqvist, P. Lundström och G. Redell samt epidemiskjukhusläkaren L. Hambræus, dels med representanter för Sveriges läkar-

förbund. Nämnda läkare har jämväl deltagit i utredningsarbetet rörande lokalfrågorna.

I vissa frågor har beredningen haft samråd med professorerna C. Gyllenswärd, R. Romanus, S. Siwe, A. Sjövall, A. Westman och H. B. Wulff.

I biblioteksfrågan har beredningen haft överläggningar med överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala T. Kleberg, föreståndaren för det medicinska biblioteket i Göteborg, förste bibliotekarien F. Ström samt stadsbibliotekarien i Umeå S.-O. Hellmér.

Vid avtalsförhandlingarna har landstinget företrätt av särskilda förhandlingsdelegerade, nämligen landstingets ordförande, lokförelaren O. Dahlqvist, fältläkaren Lundgren och landstingsdirektören Heimer samt staden av ordföranden i drätselkammaren, direktören S. Larsson, vice ordföranden i drätselkammaren, ombudsmannen S. Karlsson, drätseldirektören N. Selling och stadsombudsmannen K. S. Persson.

Slutligen må nämnas att beredningen samrått med universitetskanslern A. Thomson och chefen för medicinalstyrelsen, generaldirektören A. Engel i frågor av mera väsentlig betydelse för utredningsarbetet.

Huvudpunkterna i beredningens förslag

Beredningen. Beredningens förslag, vilka redovisas i det följande, innebär i huvudsak:

1. En medicinsk högskola inrättas i Umeå från och med budgetåret 1958/59.

2. Vid högskolan skall meddelas propedeutisk och klinisk undervisning. Högskolan dimensioneras för en årlig intagning av 40 studerande.

3. Den kliniska undervisningen börjar den 1 januari 1959 med kurs i medicin. Kurs i kirurgi börjar den 1 augusti 1959. Övriga till medicine licentiatexamens andra avdelning hörande kurser anordnas successivt, med början den 1 januari 1960, enligt en i vissa avseenden bunden turordning.

4. Den propedeutiska undervisningen beräknas kunna börja höstterminen 1962.

5. Särskilda anordningar vidtages för att bereda 20 av de studerande, som intogs vid de medicinska lärosätena höstterminen 1955, fortsatt klinisk utbildning vid universiteten i Uppsala och Lund.

6. Till grund för samarbetet mellan staten och Västerbottens läns landsting rörande högskolans inrättande och drift lägges ett mellan beredningen och företrädare för landstinget träffat avtal, dagtecknat den 4 oktober 1957.

7. Till grund för samarbetet mellan staten och Umeå stad i frågor som sammanhänger med den medicinska och odontologiska utbildningen i Umeå lägges ett mellan beredningen och företrädare för staden träffat avtal, likaledes dagtecknat den 4 oktober 1957.

8. Vid full utbyggnad av medicinska högskolan i Umeå — från och med budgetåret 1962/63 — skall finnas inrättade bland annat 20 professorer,

6 laboraturer eller motsvarande tjänster, 10 tjänster såsom lärare i kliniska ämnen i lönegraden Ae 24, 6 docenturer samt 1 forskardocentur.

9. För tillgodoseende av högskolans och lasarettets lokalbehov genomföres en byggnadsplan i två skeden. Under ett första skede anordnas lokaler, som är nödvändiga för den kliniska undervisningen. Under nämnda skede tillkommer bland annat nya kliniker för barnpsykiatri, dermato-venereologi, neurologi, ortopedi, psykiatri samt radioterapi med tumördiagnostik. Under ett andra skede färdigställs lokaler för propedeutisk undervisning samt utökade lokaler för klinisk undervisning och medicinsk forskning. Under detta skede tillkommer bland annat institutioner för bakteriologi, klinisk bakteriologi, virologi, hygien, farmakologi och klinisk farmakologi, vidare en ny institutionsbyggnad för klinisk fysiologi, klinisk kemi och medicinsk kemi samt slutligen en särskild behandlings- och administrationsbyggnad.

10. Ett medicinskt-odontologiskt bibliotek inrättas. En särskild nybyggnad, avsedd att inrymma detta bibliotek samt högskolans administrationslokaler, uppföres inom en tidrymd av sex à sju år.

11. Särskilda anordningar vidtages för tillgodoseende av behovet av bostäder för lärare och övrig personal samt för de studerande. Bland annat uppföres i staden särskilda studentbostadshus.

12. Ett gemensamt kårhus för de studerande vid medicinska högskolan och tandläkarinstitutet anordnas. För detta ändamål upplåter Umeå stad hyresfritt hela den s. k. Scharinska fastigheten, å vilken är uppförda en huvudbyggnad och en annexbyggnad med en sammanlagd golvyta av ca 825 m².

13. Högskolan skall under uppbyggnadsperioden stå under omedelbar ledning av en organisationskommitté.

14. De årliga kostnaderna för statsverket vid full utbyggnad av högskolan beräknas till 5,4 miljoner kronor. Av detta belopp hänför sig 4,2 miljoner till åttonde huvudtiteln samt 1,2 miljoner till elfte huvudtiteln. Engångskostnaderna för statsverket för full utbyggnad av högskolan beräknas till 26,8 miljoner kronor. Av detta belopp hänför sig 10,2 miljoner kronor till åttonde huvudtiteln, 15,3 miljoner till elfte huvudtiteln och 1,3 miljoner kronor till kapitalbudgeten (ecklesiastikdepartementet).

Lokalfrågorna

Nuvarande förhållanden. 1955 års läkarutbildningsutredning har i sitt betänkande (SOU 1956:34, s. 103 ff.) lämnat vissa uppgifter rörande de av utredningen undersökta tre norrlandssjukhusen. En mera ingående beskrivning av Umeå lasarettet torde därför icke erfordras. Vissa data beträffande sjukhuset m.m. bör emellertid lämnas såsom en bakgrund till den nybyggnadsplan, som beredningen i det följande kommer att redovisa.

Umeå lasarett har för närvarande följande kliniker, avdelningar och vårdplatser:

Klinik; avdelning	Vårdplatser
Medicinsk klinik	210
Kirurgisk klinik	153
Kvinnoklinik	55
Pediatrik klinik	28
Ögonklinik	25
Öron-, näs- och halsklinik	44
Röntgenavdelning	14
Kliniskt-kemiskt centrallaboratorium	—
Fysiologiskt centrallaboratorium	—
Patologiskt-bakteriologiskt centrallaboratorium	—
Avdelning för långvarigt sjuka	(—) ¹
	Summa 529

Till klinikerna hör öppna mottagningar, som har karaktär av privata läkarmottagningar.

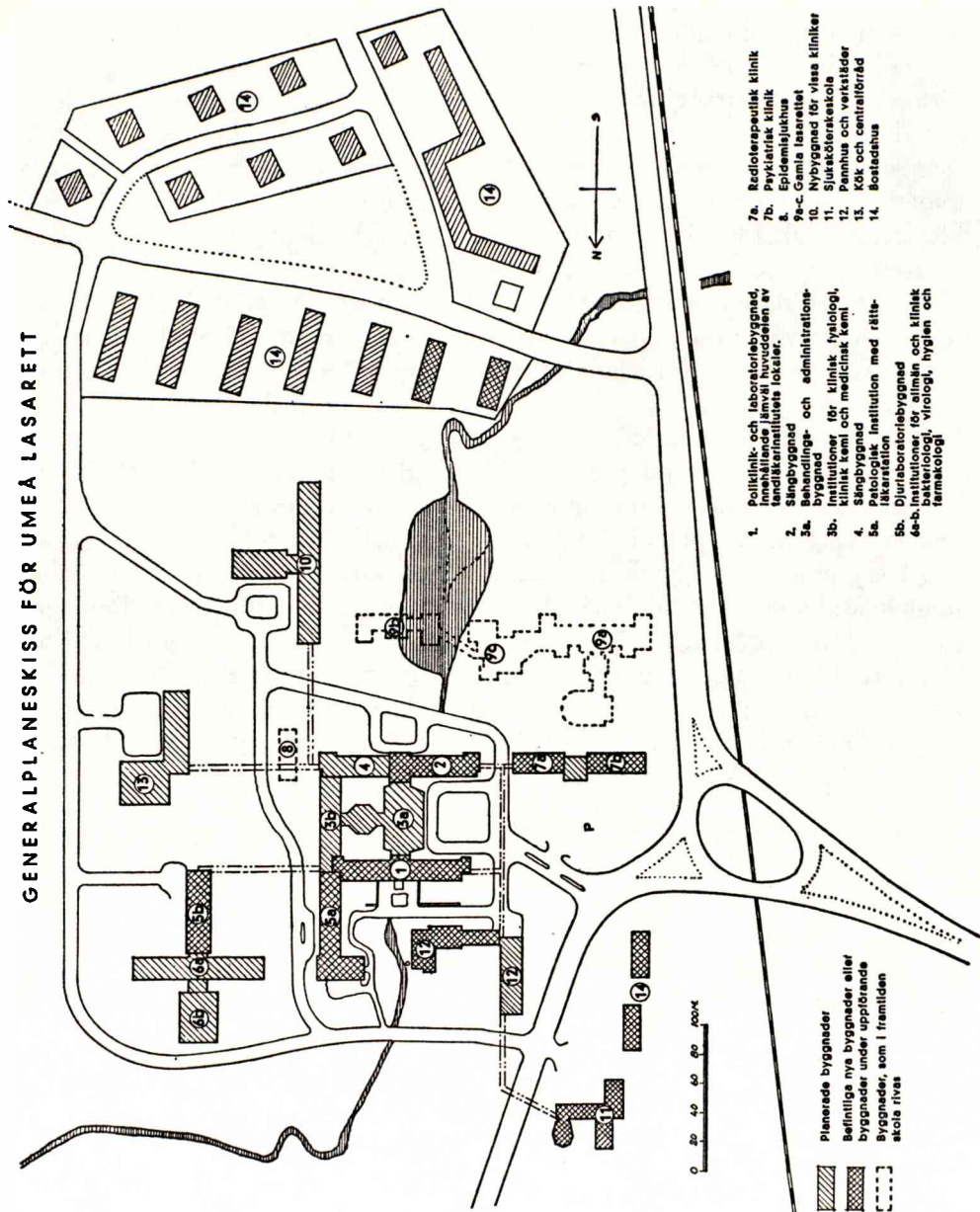
Vidare bör nämnas att epidemisjukhuset i Umeå, beläget inom Umeå lasarettets område, för närvarande har 69 vårdplatser, vidare att Hällnäs sanatorium, beläget ca 7 mil från Umeå, har 384 vårdplatser samt att Umedalens sinnessjukhus, beläget ca 7 kilometer från staden, har 978 vårdplatser.

Upptagningsområdet för medicinska och kirurgiska klinikerna omfattar, såvitt gäller allmän medicin och allmän kirurgi, ca 150 000 invånare. Det egentliga umeåområdet, d. v. s. staden jämte kringliggande tätbygd inom en cirkel med tre mils radie från stadens centrum, har för närvarande sammanlagt ca 60 000 invånare.

Den medicinska kliniken överflyttades 1956 från det gamla lasarettet till en ny sängbyggnad, betecknad med siffran 2 å efterföljande generalplanskiss för utbyggnad av Umeå lasarett. Samtidigt erhöll gynekologiska avdelningen nya vårdplatser i denna sängbyggnad, varvid de därigenom frigjorda vårdplatserna tillfördes kirurgiska kliniken och kvinnoklinikens obstetriska avdelning. Sistnämnda klinik och avdelning är för närvarande förlagda till gamla lasarettet.

Under innevarande höst har sjukhusets patologiska laboratorium erhållit nya lokaler i den byggnad, som å generalplanskissen betecknats med 5 a. I denna byggnad finnes jämväl redan färdigställda lokaler för rättsläkarstationen i Umeå. En ny djurlaboratoriebyggnad (betecknad 5 b) är under uppförande. Vidare har byggnadstillstånd nyligen lämnats för en påbyggnad med två våningar av nyssnämnda sängbyggnad (byggnad 2). Slutligen har framställning ingivits om byggnadstillstånd för en tillbyggnad (betecknad 4) till sistnämnda sängbyggnad avsedd att inrymma souterrängvåning och elva ytterligare våningar.

¹ De för avdelningen disponibla vårdplatserna, 153, har icke tagits i anspråk.



Beredningen: Umeå lasarett befinner sig för närvarande i stark expansion. Det bör i detta sammanhang erinras om att Västerbottens läns landsting, oberoende av planerna på en medicinsk högskola i Umeå, haft för avsikt att i betydande omfattning förstärka sjukhusets resurser. Nämnas må sålunda att landstinget avsett att tillföra lasarettet vissa nya kliniker av länskaraktärer, såsom dermato-venereologisk klinik, ortopedisk klinik och psykiatrisk klinik, vidare att avsevärt förbättra laboratorieorganisationen

ävensom att möjliggöra en framtida förläggning till lasarettet av vissa specialkliniker av rikskaraktär, såsom neurologisk, neurokirurgisk, plastikkirurgisk, thoraxkirurgisk och radioterapeutisk klinik. I väsentliga delar har därför den generalplan, som hittills legat till grund för den pågående byggnadsverksamheten och som daterar sig från 1950, kunnat tjäna som underlag för den plan för tillgodoseende av lasarettets och den medicinska högskolans lokalbehov, som beredningen och landstinget nu gemensamt utarbetat.

Den efterföljande planen omfattar, såsom sammanfattningsvis redan framhållits, två uppbyggnadsskeden. I planen har jämväl angivits de beräknade kostnaderna, fördelade på landstinget och staten, för de olika byggnadsarbetena. Kostnadsfördelningen baseras på det mellan beredningen och landstinget träffade avtalet.

Det första uppbyggnadsskedet avser ändrings- och nybyggnadsarbeten eller andra omDispositioner, som erfordras för den kliniska undervisningen. Av planen framgår att antalet vårdplatser vid lasarettet den 1 september 1960 skall uppgå till 802 på sätt framgår av efterföljande sammanställning. Nämda vårdplatsantal innebär i jämförelse med nuläget en ökning med 273. Det bör emellertid anmärkas, att en väsentlig del av ökningen hänför sig till ianspråktagande för nya ändamål av huvuddelen av de sammanlagt 153 vårdplatser, som tidigare reserverats för en avdelning för långvarigt sjuka. Av dessa kvarstår härefter utnyttjade endast 30.

Klinik; avdelning	Vårdplatser
Medicinsk klinik	210
Kirurgisk klinik	158
Plastikkirurgisk klinik	15
Ortopedisk klinik	30
Radioterapeutisk klinik	20
Dermato-venereologisk klinik	25
Ögonklinik	30
Öron-, näs- och halsklinik	60
Kvinnoklinik	90
Psykiatrisk klinik	50
Barnpsykiatrisk klinik	14
Neurologisk klinik	25
Pediatrisk klinik	75
Röntgenavdelning	—
Kliniskt-kemiskt centrallaboratorium	—
Kliniskt-fysiologiskt centrallaboratorium	—
Kliniskt-patologiskt centrallaboratorium	—
Kliniskt-bakteriologiskt centrallaboratorium	—

Summa 802

Det förut berörda samarbetet med olika ämnesföreträdare har kommit att i främsta rummet koncentreras på frågor, som berör det första uppbyggnadsskedet. Utgångspunkterna för beredningens prövning av lokalbehovet under ifrågavarande skede har tidigare berörts. Detaljproblemen har huvudsakligen gällt möjligheterna att i befintliga byggnader vidtaga sådana omdispositioner, att kravet på nödvändiga lokalutrymmen för den kliniska utbildningens och forskningens omedelbara behov skall kunna tillgodoses. Beredningen vill i detta sammanhang understryka, att den funnit det utomordentligt angeläget att söka tillgodose de av ämnesföreträdarna framförda synpunkterna i fråga om vårdplatsbehov, lokalbehov i övrigt och kliniker-nas detaljutformning. På vissa punkter har med hänsyn till de givna förutsättningarna dock endast kunnat åstadkommas provisoriska lösningar. Som ett allmänt omdöme vill beredningen emellertid uttala, att föreliggande förslag till anordningar under det första uppbyggnadsskedet synes böra väl tillgodose de krav i nu ifrågavarande hänseenden, som rimligen kan ställas på ett nytt undervisningssjukhus. Slutligen bör framhållas, att planen förutsätter att de avsedda byggnadsarbetena kan påbörjas senast vid årsskiftet 1957/58.

Det andra uppbyggnadsskedet avser sådana byggnadsarbeten som erfordras för färdigställande av lokaler för den propedeutiska undervisningen samt utökade lokaler för klinisk undervisning, medicinsk forskning, bibliotek och administration, m. m.

Beredningen vill till en början understryka att de i planen för detta skede angivna byggnadsföretagen av naturliga skäl ännu icke detaljplanerats. Från flera synpunkter synes det heller icke ändamålsenligt att redan nu förorda definitiva lösningar. Enligt beredningens mening bör det ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan beslut fattats om högskolans inrättande, taga ställning till frågan om formerna för det fortsatta planeringsarbetet.

Beredningen vill i det följande närmare belysa vissa problem, som sammanhänger med uppförandet av institutioner för bakteriologi, virologi, hygien, farmakologi m. m.

En första omständighet av betydelse för planering av dessa institutioner är att den pågående byggnadsverksamheten vid lasarettet binder förläggningen av institutionerna till en viss del av sjukhusområdet. En andra omständighet till vilken särskild hänsyn måste tagas vid bedömningen av sätet och takten för utbyggnaden är, att de befattningshavare, som skall leda undervisningen och forskningsarbetet inom de olika institutionerna, kommer att vara tillsatta först vid vissa tidpunkter.

Vad den första omständigheten beträffar bör betonas att denna icke utgör något hinder för en rationell lösning av förläggningsfrågan. Ett villkor för en ändamålsenlig drift av nu ifrågavarande institutioner är tillgången till djurlaboratorier. Den djurlaboratoriebyggnad, som nu delvis är uppförd öster om patologibygnaden, synes enligt beredningens mening skapa ett

gynnsamt beläget centrum för institutionerna. Riktlinjerna för den tänkta grupperingen av institutionerna kring djurlaboratoriebyggnaden har också kommit till uttryck å generalplaneskissen.

Vad den andra omständigheten beträffar synes möjligheter föreligga, att planeringsarbetet delvis kan ske i samråd med de blivande institutionscheferna, därest en viss ordning för utbyggnaden tillämpas. I fråga om laboratorier för rutinundersökningar och undervisningslokaler bör enligt beredningens mening tillgängliga erfarenheter skapa erforderligt underlag för så allmängiltiga lösningar, att fullt godtagbara lokaler för dessa ändamål bör kunna ställas till förfogande. Något vanskligare är uppgiften att anordna lokaler för forskningen. Med hänsyn till den medicinska forskningens snabba utveckling och till specialiseringstendenserna bör nämligen färdigställandet av forskningslokaler om möjligt anstå till dess att respektive tjänster blivit besatta. Detta gäller särskilt lokaler för ämnena bakteriologi, virologi, farmakologi och hygien.

Av nu antydda skäl har beredningen ansett sig böra förorda, att det andra utbyggnadsskedet, såvitt gäller byggandet av institutioner för nyss angivna ämnen, uppdelas i två etapper. Under en första etapp bör tillskapas rutinlaboratorierna för sjukvårdens ändamål, undervisningslokaler, tjänsterum för personalen samt forskningslokaler i begränsad omfattning, så att nu nämnda lokaler finnes tillgängliga vid den tidpunkt, då undervisningen i respektive ämnen avses skola börja. I en andra etapp kompletteras då befintliga institutionslokaler och djurlaboratorier — med ledning av de erfarenheter, som funnits i fråga om inriktningen av forskningsuppgifterna — med ytterligare forskningslokaler och andra erforderliga utrymmen.

Det förordade tillvägagångssättet synes naturligt med hänsyn till att forskarstaberna — sammansatta av befattningshavare från olika håll — knappast torde kunna vara beredda att redan från början upptaga samordnad forskningsverksamhet i hela den utsträckning som de av beredningen framräknade totala lokalbehoven förutsätter. Å andra sidan är det uppenbart, att befattningshavarna från begynnelsen av sin verksamhet vid läroanstalten bör beredas möjligheter till forskning i begränsad omfattning. Dessa möjligheter torde kunna åstadkommas därigenom att vissa utrymmen för den rutinartade laborativverksamheten — vilken icke heller redan från början kan beräknas taga hela det för denna verksamhet avsedda utrymmet i anspråk — under ett inledande skede kan utnyttjas för forskningsändamål.

Vad som föreslagits i det föregående i fråga om byggnadsverksamhetens planläggning och genomförande under andra uppbyggnadsskedet förutsätter, att särskild uppmärksamhet ägnas åt vissa frågor vid byggnadsplaneringen. Den åsyftade flexibiliteten i fråga om lokalernas användning ställer sålunda vissa krav på byggnadernas konstruktion och ledningssystem. Vidare bör varje enskild institution kunna utbyggas så, att institutionernas

egna eller andra institutioners lokaler icke därvid behöver påverkas. Utifrån nu angivna krav anser beredningen, att någon form av paviljongsystemet bör eftersträvas, dock modifierad så, att förbindelser mellan institutionerna kan etableras. Dessa förbindelser är nödvändiga för samarbetet mellan institutionerna och för gemensamt utnyttjande av vissa serviceorgan, såsom förut nämnda djurlaboratorier och verkstäder.

Utbyggnadsplanen. Omfattningen av de arbeten, som erfordras under de båda uppbyggnadsskedena, samt tidpunkterna, då lokaler för nytillkommande kliniker och institutioner skall vara färdigställda, framgår av efterföljande plan, vilken gemensamt utarbetats av beredningen och företrädare för Västerbottens läns landsting. Det aktmaterial — i form av lokalprogram, skissritningar m. m. — på vilket planen i väsentliga delar bygger, bör enligt beredningen överlämnas till den föreslagna organisationskommittén.

Plan

för tillgodoseende av lokalbehovet för Umeå lasarett och den föreslagna medicinska högskolan i Umeå

Upprättad den 4 oktober 1957

De i planen förekommande sifferbeteckningarna på olika byggnader (byggnad 1, 2 etc) motsvarar ifrågavarande byggnaders beteckning å en uppgjord generalplaneskiss över Umeå lasarett.

A. F ö r s t a u p p b y g g n a d s s k e d e t. Under detta skede färdigställs de lokaler, som är nödvändiga för anordnande av klinisk undervisning fr. o. m. den 1/1 1959.

Lokalbehovet för ifrågavarande undervisning tillgodoses på sätt framgår av följande sammanställning. De för undervisningen i visst ämne erforderliga lokalerna skall vara disponibla senast tre månader före den tidpunkt, då undervisningen i ämnet börjar.

<i>Medicin</i>	Beräknade byggnadskostnader	
	Landstinget	Staten
Lokaler: bottenvåningen och våningarna 3—7 trappor i byggnad 2 samt del av våningen 4 trappor och hela våningarna 5 och 6 trappor i byggnad 4. Ändringsarbeten enligt skissritning	2 000	—
Antal vårdplatser: 210 (varav 60 vårdplatser för reumatiskt sjuka). Undervisningen börjar den 1/1 1959.		
<i>Röntgendiagnostik</i>		
Lokaler: del av souterrängvåningen och hela bottenvåningen i byggnad 7 a. Ändringsarbeten enligt skissritning	10 000	10 000
Undervisningen börjar den 1/1 1959.		

	Beräknade byggnadskostnader	
	Landstinget	Staten
<i>Klinisk kemi</i>		
Lokaler: del av souterrängvåningen och del av bottenvåningen i byggnad 1.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/1 1959.		
<i>Klinisk fysiologi</i>		
Lokaler: del av souterrängvåningen i byggnad 2 och hela våningen 1 trappa i byggnad 4.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/1 1959.		
<i>Klinisk bakteriologi</i>		
Lokaler: del av våningen 1 trappa i byggnad 1.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/1 1959.		
<i>Klinisk farmakologi</i>		
Lokaler: tiden den 1/10 1958—den 31/12 1959 del av bottenvåningen och del av våningen 1 trappa i byggnad 9 b; fr. o. m. den 1/1 1960 tills vidare, intill dess särskilda lokaler anordnats för ämnet i byggnad 6, del av souterrängvåningen i byggnad 2.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/1 1959.		
<i>Patologi</i>		
Lokaler: del av bottenvåningen i byggnad 5a.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/1 1959.		
<i>Kirurgi</i>		
Lokaler: del av våningen 3 trappor i byggnad 4 samt del av souterrängvåningen, hela bottenvåningen och hela våningen 1 trappa i byggnad 9 a.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	21 000	20 000
Antal vårdplatser: 158.		
Undervisningen börjar den 1/8 1959.		
<i>Plastikkirurgi</i>		
Lokaler: del av våningen 3 trappor i byggnad 4; därjämte disponeras vissa utrymmen i byggnaderna 1 och 9 a gemensamt med tandläkarinstitutet, oto-rhino-laryngologi och kirurgi.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Antal vårdplatser: 15 (byggnad 4).		
Undervisningen börjar den 1/8 1959.		
<i>Ortopedi</i>		
Lokaler: del av souterrängvåningen samt hela bottenvåningen och hela våningen 2 trappor i byggnad 4.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Antal vårdplatser: 30.		
Undervisningen börjar den 1/8 1959.		
<i>Radioterapi med tumördiagnostik</i>		
Lokaler: våningarna 1 och 2 trappor i byggnad 7 a.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	180 000	—
Antal vårdplatser: 20.		
Undervisningen börjar den 1/8 1959.		

	Beräknade byggnadskostnader	
	Landstinget	Staten
<i>Dermato-venereologi</i>		
Lokaler: del av bottenvåningen, hela våningen 2 trappor och del av våningen 3 trappor i byggnad 9 b.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	560 000	130 000
(Kostnaderna avser jämväl ändringsarbeten för iordningställande av lokaler för ämnet neurologi.)		
Antal vårdplatser: 25.		
Undervisningen börjar den 1/1 1960.		
<i>Ftisiologi</i>		
Lokaler: Hällnäs sanatorium.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Antal vårdplatser: 250.		
Undervisningen börjar den 1/1 1960.		
<i>Oftalmiatrik</i>		
Lokaler: våningarna 1 och 2 trappor i byggnad 2.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	35 000	15 000
Antal vårdplatser: 30.		
Undervisningen börjar den 1/1 1960.		
<i>Hygien</i>		
Lokaler: byggnad 5 b; ämnet disponerar lokaler i våningen 2 trappor i denna byggnad, intill dess definitiva lokaler anordnats för ämnet i byggnad 6.		
Beträffande byggnadskostnader se nedan under »Djurlaboratorium»	—	—
Undervisningen börjar den 1/1 1960.		
<i>Oto-rhino-laryngologi</i>		
Lokaler: del av våningarna 1 och 2 trappor i byggnad 1 samt hela våningarna 7 och 8 trappor i byggnad 4.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	45 000	25 000
Antal vårdplatser: 60.		
Undervisningen börjar den 1/3 1960.		
<i>Klinisk epidemiologi</i>		
Lokaler: byggnad 8.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Antal vårdplatser: 69.		
Undervisningen börjar den 1/3 1960.		
<i>Obstetrik och gynekologi</i>		
Lokaler: våningarna 8—10 trappor i byggnad 2, våningen 10 trappor i byggnad 4 samt del av souterrängvåningen i byggnad 9 a.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	45 000	8 000
Antal vårdplatser: 90.		
Undervisningen börjar den 1/3 1960.		
<i>Rättsmedicin</i>		
Lokaler: del av souterrängvåningen, del av bottenvåningen och del av våningen 1 trappa i byggnad 5 a.		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/3 1960.		

	Beräknade byggnadskostnader	
	Landstinget	Staten
<i>Psykiatri</i>		
Lokaler: byggnad 7 b.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	220 000	55 000
Antal vårdplatser: 50.		
Undervisningen börjar den 1/7 1960.		
<i>Neurologi</i>		
Lokaler: del av bottenvåningen, hela våningen 1 trappa och del av våningen 3 trappor i byggnad 9 b.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	—	—
(Beträffande kostnader se ovan under »Dermato-venereologi».)		
Antal vårdplatser: 25.		
Undervisningen börjar den 1/7 1960.		
<i>Pediatrik</i>		
Lokaler: del av bottenvåningen i byggnad 1, hela våningen 9 trappor i byggnad 4 och hela våningen 2 trappor i byggnad 9 a.		
Ändringsarbeten enligt skissritning	57 000	45 000
Antal vårdplatser: 75.		
Undervisningen börjar den 1/9 1960.		
<i>Socialmedicin</i>		
Lokaler: epidemisjukhusets annexbyggnad (ej upptagen å generalplaneskissen).		
Inga ändringsarbeten	—	—
Undervisningen börjar den 1/9 1960.		
<i>Barnpsykiatri</i>		
Lokaler: sjuksköterskeskolans förutvarande byggnad (ej upptagen å generalplaneskissen).		
Ändringsarbeten enligt skissritning	130 000	5 000
Antal vårdplatser: 14.		
Undervisningen börjar den 1/9 1960.		
<i>Djurlaboratorium</i>		
Lokaler: byggnad 5 b.		
Denna byggnad uppföres i fyra våningar. Av dessa avses till en början två skola disponeras för djurlaboratorium, en för ämnet hygien och en för centralförråd. Sedan byggnader, som ingår i andra uppbyggnadsskedet, blivit uppförda, avses i byggnad 5 b tre våningar skola disponeras för djurlaboratorium och en för centralförråd. Djurlaboratoriet i sistnämnda byggnad skall disponeras av såväl det kliniskt-bakteriologiska regionlaboratoriet vid lasarettet som den medicinska läroanstalten och tandläkarinstitutet.		
Byggnadskostnader	1 500 000	1 500 000
Lokalerna tages i bruk: souterrängvåningen och bottenvåningen den 1/1 1959 samt våningarna 1 och 2 trappor den 1/1 1960.		
	<hr/>	<hr/>
	2 805 000	1 813 000

B. A n d r a u p p b y g g n a d s s k e d e t. Under detta skede färdigställes lokaler för propedeutisk undervisning samt utökade lokaler för

klinisk undervisning, medicinsk forskning, bibliotek och administration, m. m.

För erhållande av nu avsedda lokaler uppföres i följande sammanställning åsyftade nybyggnader m. m. eller motsvarande byggnadsföretag. I sammanställningen angives även de tidpunkter, då lokalerna avses skola senast tagas i bruk.

	Beräknade byggnadskostnader	
	Landstinget	Staten
<i>Patologi</i>		
Våningarna 2 och 3 trappor i byggnad 5 a färdigställes, varjämte ytterligare en våning påbygges	1 080 000	1 200 000
Lokalerna tages i bruk senast den 1/5 1962. (Eventuellt färdigställes våningen 2 trappor tidigare än de två övriga våningarna.)		
<i>Bakteriologi, klinisk bakteriologi, virologi, hygien, farmakologi, klinisk farmakologi samt bakteriologisk och virologisk undersökningsverksamhet</i>		
För nämnda ämnen och undersökningsverksamhet uppföres byggnad (byggnadskomplexet) 6; ifrågavarande byggnadsföretag utföres i två etapper	7 500 000	7 500 000
Ettapp I: undervisningslokaler, tjänsterum för lärare och annan personal samt lokaler för bakteriologisk och virologisk undersökningsverksamhet, ävensom, i begränsad omfattning, särskilda forskningslokaler med tillhörande utrymmen. Lokalerna tages i bruk senast den 1/5 1962.		
Ettapp II: Ytterligare forskningslokaler med tillhörande utrymmen. Lokalerna tages i bruk senast den 1/1 1966.		
<i>Klinisk fysiologi, klinisk kemi och medicinsk kemi</i>		
För nämnda ämnen uppföres byggnad 3 b	3 700 000	3 700 000
Lokalerna tages i bruk senast den 1/5 1964.		
<i>Vissa kliniska ämnen m. m.</i>		
En särskild behandlings- och administrationsbyggnad, å generalplaneskissen betecknad 3 a, uppföres. Däri inrym- mes huvudsakligen: central operationsavdelning med tillhörande lokaler, avdelning för röntgendiagnostik, avdelning för fysikalisk terapi, administrationslokaler för lasarettet, aula och föreläsningssalar samt samlings-, dag- och omklädningsrum för de studerande	7 200 000	800 000
Lokalerna tages i bruk senast den 1/1 1963.		
<i>Bibliotek och administration vid medicinska läroanstalten och tandläkarinstitutet</i>		
För nämnda ändamål uppföres en särskild byggnad (ej upptagen å generalplaneskissen)	700 000	1 300 000
Lokalerna tages i bruk senast den 1/10 1964.		
<i>Köksbyggnad med matsalsutrymme</i>		
En ny köksbyggnad med matsalsutrymme, å generalplaneskissen betecknad 13, uppföres. Lokalerna tages i bruk senast den 1/1 1963	3 750 000	250 000
	Summa för B	14 750 000
	Summa för A	1 813 000
	Summa för A+B	16 563 000

Preliminär tidsplan för utbyggnad av medicinsk läroanstalt vid Umeå lasarett. Andra uppbyggnadsskedet.

Upprättad den 4 oktober 1957

BENÄMNING	ÅR										STATS- BIDRAG MILJ. KR	ANM.
	58	59	60	61	62	63	64	65	66			
BAKT. MM. ETAPP I (BYGGNAD 6)	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	3,75	▧ PROGRAM- SKRIVNING
PATOLOGI (BYGGNAD 5A)	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	1,2	▧ UTARBETAND. AV SKISSER Ö PREL. KOSTNADSKALK.
KÖK - Ö MATSALAR (BYGGNAD 13)	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	0,25	▧ UTARBETANDE AV ENTREPRENAD HANDL.
BEHANDLINGSBYGGN. (BYGGNAD 3A)	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	0,8	▧ BYGGNADSRARB.
KLINISK KEMI Ö FYSIOL. MED. KEMI (BYGGN. 3B)		▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	3,7	▧ INREDN Ö IN- FLYTTNING
BIBLIOTEK Ö ADM.			▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	1,3	
BAKT. MM. ETAPP II (BYGGNAD 6)				▧	▧	▧	▧	▧	▧	▧	3,75	
FÖRDELNINGEN PER BUDGETÅR AV UT- GÅENDE STATS BIDRAG		0,95	2,4	3,2	2,25	3,7	1,5	0,75			14,750	
	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	65/66				

Inredning och utrustning. I anslutning till uppgörandet av den nu redovisade planen har beredningen gjort vissa fortlöpande undersökningar rörande behovet av inredning och utrustning av de planerade högskolelokaler. Med ledning av lämnade uppgifter från de ämnesföreträdare, som medverkat i utredningsarbetet, och efter jämförelser med bland annat inrednings- och utrustningskostnaderna för institutioner m. m. vid den senast inrättade medicinska läroanstalten, nämligen den i Göteborg, har beredningen därefter beräknat kostnaderna för ifrågakvarande ändamål. Beredningen anför härom vidare:

Det ligger i sakens natur, att det totalbelopp vartill dessa beräkningar lett, måste betraktas som en ungefärlig kostnadsram. Vad gäller inredningen, den utrustning som erfordras för den reguljära undervisningen samt standardutrustningen för forskningen finnes relativt goda hållpunkter för kostnadsberäkningarna. Beträffande forskningsutrustningen i övrigt har däremot approximeringar blivit nödvändiga. Det bör nämligen understrykas, att först sedan de blivande institutions- och klinikcheferna redovisat sina äskanden i fråga om sådan utrustning, som de anser nödvändig med hänsyn till planerade forskningsuppgifter, möjligheter föreligger att bedöma det verkliga medelsbehovet. Beredningen vill i detta sammanhang betona att de förslag, som i sådan ordning senare kommer att framläggas, bör bearbetas på i huvudsak samma sätt, som numera sker med förslag till inredning och utrustning av nya institutioner m. m. vid nuvarande lärosäten. Dessa förslag bearbetas i regel av särskilda s. k. utrustningskommittéer. Ett ändamålsenligt tillvägagångssätt synes beredningen vara, att ett särskilt utrustningsutskott utses inom organisationskommittén och att åt detta uskott uppdrages att självständigt handlägga frågor rörande inredning och utrustning.

Inrednings- och utrustningskostnaderna för full utbyggnad av högskolan — vilka kostnader är av engångsnatur — har beräknats uppgå till sammanlagt 10 miljoner kronor. Av beloppet hänför sig största delen, nämligen cirka 7,7 miljoner kronor till det andra uppbyggnadsskedet. Kostnadsberäkningen är baserad på de fördelningsregler om vilka överenskommelse träffats i föreliggande avtalsförslag.

En sammanställning av det material, som ligger till grund för beräkningarna, torde böra överlämnas till den föreslagna organisationskommittén.

Personalorganisationen

Beredningen: 1954 års riksdagsbeslut angående reformering av läkarutbildningen har bland annat medfört en betydande utbyggnad av personalorganisationen vid de nuvarande medicinska läroanstalterna. De riktlinjer,

som vid statsmakternas ställningstagande till utbildningsreformen tillämpats vid avvägningen av personalorganisationens storlek och sammansättning, har också varit vägledande för beredningen, då det gällt att utarbeta förslag till personalorganisation vid den föreslagna högskolan i Umeå. Särskilda omständigheter — berörda i ett tidigare avsnitt — har emellertid gjort det nödvändigt, att personalorganisationen i Umeå på vissa punkter utformas annorlunda än som skett vid de befintliga lärosätena.

Av det förslag till personalorganisation, som ämne för ämne redovisas i det följande, framgår bland annat, på vilket sätt beredningen funnit att lärarfrågorna bör lösas vid de kliniker, som för närvarande ledes av icke professorskompetenta lasarettsläkare. På grundval av vissa förberedande undersökningar anser sig beredningen böra räkna med att nuvarande lasarettsläkaren vid kirurgiska kliniken, medicine doktorn Gunnar Redell, och nuvarande lasarettsläkaren vid kvinnokliniken, medicine doktorn Per Lundström, genom ytterligare speciminering kan förvärva professorskompetens före de tidpunkter, då undervisningen kräver, att huvudlärarna i kirurgi respektive obstetrik och gynekologi inträder i tjänst. Beredningen utgår härvidlag ifrån, att samma princip kommer att gälla som tillämpades vid tillsättningen av professurer i samband med omvandlingen av Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg till undervisningssjukhus, nämligen att professorskompetent lasarettsläkare utan professurens ledigförklarande utses till innehavare av densamma.

Beredningens förslag till personalorganisation bygger på möjligheten av en delning av vissa lasarettssavdelningar. Beredningen vill i detta sammanhang erinra om Kungl. Maj:ts beslut den 15 mars 1957, varigenom medgivits, att ytterligare två överläkare må anställas vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, nämligen en å radiologiska klinikens gynekologiska avdelning och en å kirurgiska klinikens urologiska avdelning. Vad gäller ansvarsfördelningen efter en delning bör enligt beredningens mening tillämpas de riktlinjer, som uppdragits av medicinska fakulteten i Lund i skrivelse till universitetskanslern den 22 november 1956 med anledning av den ifrågasatta delningen av de radiologiska och kirurgiska klinikerna i Lund. Delningen bör i enlighet med dessa riktlinjer innebära, att den nuvarande lasarettsläkaren och den blivande professorn får ställning som chefer för sina respektive avdelningar i medicinskt och administrativt hänseende samt att professorn får ställning som chef i angelägenheter som rör undervisning, gemensam personal och utrustning m. m.

I fråga om den personalstab som erfordras för undervisningen under det s. k. medicin-kirurgiåret bör särskilt nämnas, att ämnet radioterapi med tumördiagnostik enligt beredningens förslag bör från början företrädas av professor. Detta synes motiverat icke endast med hänsyn till ämnets växande betydelse för den kliniska undervisningen utan även därav att — enligt vad beredningen inhämtat — den radioterapeutiska avdelningen vid

Umeå lasarett enligt föreliggande riktlinjer för planeringen av den radioterapeutiska vården i riket avses komma att fungera såsom regionavdelning. I betraktande av att den radioterapeutiska avdelningen i denna egenskap skall ansvara för en starkt specialiserad, i hög grad tekniskt inriktad sjukvård synes det nödvändigt att verksamheten kommer att ledas av en professor. Vid tidpunkt, som senare bedömes lämplig, bör därjämte inrättas en laboratur i radiofysik. En sådan befattning är nödvändig dels för en tillfredsställande övervakning av regionens röntgendiagnostiska och radioterapeutiska apparatur, dels för att de vid nämnda avdelningar erforderliga säkerhetsanordningarna skall kunna genomföras. För läkarutbildningen, särskilt specialistutbildningen, är ifrågakvarande tjänst därjämte av väsentlig betydelse.

Beträffande personalorganisationen för den kliniska undervisningen i övrigt vill beredningen framhålla följande. För undervisningen i fyra av de fem kliniska huvudämnena — nämligen i medicin, kirurgi, pediatrik och psykiatri — skall, enligt statsmakternas beslut, vid de av våra nuvarande medicinska lärosäten, som är anknutna till kommunala undervisningssjukhus, finnas anställda särskilda lärare i lönegraden Ae 24, omedelbart underställda vederbörande professor. Självfallet bör dylika lärare även finnas i nämnda ämnen vid högskolan i Umeå. För undervisningen i kliniska examensämnen utanför huvudämnena förordnas vid de befintliga lärosätena i regel akademiskt meriterade läkare ur underläkarorganisationen att mot särskilt arvode tjänstgöra såsom biträdande lärare. Med hänsyn till de allmänna rekryteringsförutsättningarna i Umeå anser sig beredningen böra tillråda, att man räknar med att nyssnämnda anordning med arvodesanställda lärare icke kan under en ganska lång tid framöver användas i lika betydande omfattning vid den nya högskolan som för närvarande vid de äldre lärosätena. Enligt beredningens mening är det välbetänkt, att för den nya högskolans del vidtagna särskilda åtgärder, som gör det möjligt för högskolan att förvärva och kvarhålla akademiskt välkvalificerade yngre personer. Beredningen har därför ansett sig böra föreslå inrättande av lärartjänster i Ae 24 i — förutom tidigare angivna huvudämnen — följande ämnen, nämligen dermato-venereologi, neurologi, obstetrik och gynekologi, oftalmiatrik samt oto-rhino-laryngologi.

Den nu avsedda förstärkningen av klinikernas lärarpersonal — och därmed även av läkarorganisationen vid sjukhuset — minskar behovet av läkare på lasarettets stat. Enligt en överenskommelse med landstinget skall emellertid vid vissa avdelningar anställas underläkare i stället för kliniska amanuenser, som eljest skolat uppföras på högskolans stat. Ifrågakvarande underläkare skall ha till uppgift att vid sidan av sjukvårdsarbetet fullgöra uppgifter, som normalt ankommer på kliniska amanuenser.

Undervisning i förebyggande medicin meddelas huvudsakligen under de till det kliniska utbildningsskedet hörande kurserna i hygien och socialmedi-

cin. Enligt beredningens förslag bör vardera ämnet i Umeå företrädas av professor. Det bör understrykas att verksamheten inom den förebyggande medicinen har en särskilt framträdande uppgift att fylla just i Norrland, där komplicerade problem — i fråga om såväl yttre miljöfaktorer som samordningen av den förebyggande vårdens olika grenar — återstår att lösa. Beredningen anser det synnerligen angeläget att en sådan vetenskaplig organisation på förevarande område bygges upp i Norrland, att förutsättningar skapas för att hithörande problem skall kunna praktiskt angripas och lösas. Tillgången till högt kvalificerade företrädare för ämnesgruppen hygien-socialmedicin bör sålunda främja icke blott undervisningens utan även folkhälsans intresse. Tilläggas bör att rekryteringsförhållandena i Norrland — framförallt den bristande tillgången till undervisningskompetenta tjänsteläkare — icke gör det möjligt för högskolan att basera den obligatoriska undervisningen i nu ifrågakvarande ämnen på tillfälliga lärarkrafter.

Personalorganisationen för de institutioner som tillkommer för den propeudeutiska undervisningen — de bakteriologiska, patologiska och farmakologiska institutionerna — samt för de kliniskt-kemiska och kliniskt-fysiologiska laboratorierna bygger i allt väsentligt på redan accepterade principer för motsvarande organisation vid de befintliga lärosätena. Vissa av de tjänster, som avses skola nyinrättas, bör — såsom närmare framgår av den efterföljande detaljredovisningen — hållas vakanta under viss tid.

Enligt beredningens förslag bör vid högskolan inrättas en professur i medicinsk kemi jämte därtill knutna vetenskapliga och tekniska tjänster. Med avseende på undervisningen hör den medicinska kemien till det prekliniska utbildningsskedet. Motiveringen för professuren ligger därför väsentligen i det starkt framträdande behovet av stödjande forskning vid den nya högskolan. Betydelsen av kemiska metoder för de flesta grenar av den medicinska forskningen är utomordentligt stor och fortfar att växa. Den kliniska forskningen baseras i väsentlig grad på kemisk och biokemisk grundforskning. Den medicinska högskolan i Umeå bör därför genom tillkomsten av nu ifrågakvarande professur erhålla en god grund för den kliniska forskningen.

Professorn i medicinsk kemi bör enligt beredningens mening, intill dess preklinisk undervisning kan komma att anordnas vid högskolan, ha blott en mindre undervisningsskyldighet. Denna bör fullgöras främst genom forskningsundervisning. Därjämte bör professorn medverka i den ordinarie undervisningen för medicine kandidater genom deltagande i sådana kliniska konferenser, där problemen lämpligen bör belysas från medicinsk-kemiska synpunkter.

En nödvändig förutsättning för högskolans utvecklingsmöjligheter är att ett tillräckligt antal docentbefattningar inrättas. Med tillämpning av de

principer som gäller vid de nuvarande lärosätena bör inrättas fyra docentbefattningar för följande ämnen, nämligen två företrädesvis för patologi, en företrädesvis för bakteriologi och en företrädesvis för farmakologi. Därjämte bör för kliniska ämnen inrättas två docentbefattningar, vilka i överensstämmelse med gällande principer bör konstrueras som rörliga befattningar. Slutligen bör såsom en särskild förstärkningsanordning inrättas en befattning som forskardocent.

Såväl undervisningen som forskningen kräver tillgång till ändamålsenligt utrustade verkstäder för reparation och nybyggnad av apparatur. Vid de befintliga medicinska läroanstalterna ombesörjes denna service i regel av de teoretiska institutionernas verkstäder. Då möjligheter till motsvarande betjäning icke föreligger i Umeå, måste en särskild verkstad anordnas för ifrågavarande ändamål. Verkstaden bör organiseras gemensamt för de institutioner, som tillkommer under det andra uppbyggnadsskedet samt förestås av en laboratorieingenjör, biträdd av fem instrumentmakare. En av de båda tjänster som laboratorieingenjör, vilka upptagits i personalorganisationen, torde böra reserveras för den medicinsk-kemiska institutionens behov.

Beträffande personalorganisationen för biblioteket hänvisar beredningen till ett följande avsnitt, i vilket biblioteksfrågan närmare beröres.

Den administrativa personalorganisationen föreslås vid full utbyggnad omfatta sex tjänster. Beredningen vill kraftigt understryka, att det av flera skäl är mycket svårt att nu bedöma högskolans personalbehov i här berörda avseende. Möjligt är att den av beredningen beräknade personaluppsättningen är tilltagen i underkant. Beredningen förordar, att personalorganisationen i denna del omprövas, sedan närmare erfarenhet vunnits beträffande det verkliga personalbehovet. I anslutning härtill vill beredningen vidare framhålla, att den förutsätter att de nya principer för organisationen av universitetens administrativa enheter, till vilka den nu arbetande universitetsutredningen kan komma fram, också kommer att tillämpas för umeåhögskolans del.

Vidare bör framhållas, att det bör ankomma på den av beredningen åsyftade organisationskommittén att beträffande samtliga tjänster inom högskolans personalorganisation, för vilkas inrättande beredningen icke angivit tidpunkter, framlägga förslag om när ifrågavarande tjänster bör inrättas.

Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att medgiva att i förslaget till personalorganisation upptagna tjänster må ledigförklaras vid sådan tidpunkt, att tillsättningsförfarandet kan vara avslutat i god tid innan vederbörande tjänst enligt Kungl. Maj:ts prövning erfordras.

Beredningens förslag till personalorganisation. Beredningens förslag till personalorganisation för den medicinska högskolan vid full utbyggnad framgår av följande sammanställning.

Personalorganisation
för
medicinska högskolan i Umeå

1. *Bakteriologi*
 - 1 professor (Bo 3)
 - 1 förste assistent
 - 1 förste amanuens
 - 1 tredje amanuens
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
 - 1 preparator (Ae 9)
 - 1 institutionsvaktmästare (Ae 8)
 - 1 vaktmästare (Ae 7)
 - 1 diskbiträde (Ae 3)
2. *Klinisk bakteriologi*
 - 1 laborator (Ao 26)
 - 1 klinisk amanuens
 - 1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
3. *Patologi*
 - 2 professorer (Bo 3)
 - 2 prosektorer (Ao 26)
 - 2 förste assistenter
 - 2 förste amanuenser
 - 2 tredje amanuenser
 - 1 institutionsvaktmästare (Ae 9)
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 3 laboratoriebiträden (högst Ae 9)
 - 1 preparator (Ae 9)
 - 1 institutionsvaktmästare (Ae 8)

Anm. Om vid tidpunkten för prosektorsbefattningarnas inrättande den nuvarande lasarettsläkaren vid patologiska laboratoriet kvarstår i tjänst, vakantsättes den ena av prosektorsbefattningarna och förordnas ifrågavarande lasarettsläkare att mot särskilt arvode bestrida på prosektor ankommande undervisning.
4. *Farmakologi*
 - 1 professor (Bo 3)
 - 1 laborator (Ao 26)
 - 1 lärare i klinisk farmakologi (Ae 24)
 - 1 förste assistent
 - 1 förste amanuens
 - 2 tredje amanuenser
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 2 laboratoriebiträden (högst Ae 9)
- 1 preparator (Ae 9)
- 1 institutionsvaktmästare (Ae 8)
5. *Medicinsk kemi*
 - 1 professor (Bo 3)
 - 1 förste assistent
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 2 laboratoriebiträden (högst Ae 9)
 - 1 institutionsvaktmästare (Ae 8)
6. *Klinisk kemi*
 - 1 laborator (Ao 26)
 - 1 klinisk amanuens
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 1 laboratoriesköterska (Ae 9)

Anm. Om nuvarande lasarettsläkaren vid kliniskt-kemiska laboratoriet förvärvar laboratoriskompetens, utses han till innehavare av laboratorsbefattningen. Befattningen hålles tills vidare vakant och ifrågavarande lasarettsläkare förordnas att mot särskilt arvode bestrida på laborator ankommande undervisning.
7. *Klinisk fysiologi*
 - 1 professor (Bo 3)
 - 1 klinisk amanuens
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 1 laboratoriesköterska (Ae 9)
 - 1 institutionsvaktmästare (Ae 8)
8. *Vissa kurser under det propedeutiska året*
 - Arvoden åt lärare (17 940 kr.)
 - 1 klinisk amanuens
9. *Medicin* (2 kurser à 20 stud.)
 - 1 professor (Bo 3)
 - 1 lärare i medicin (Ae 24)
 - biträdande lärare med arvode (23 700 kr.)
 - 2 kliniska amanuenser
 - 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 - 1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
10. *Kirurgi* (2 kurser à 20 stud.)
 - 1 professor (Bo 3)
 - 1 lärare i kirurgi (Ae 24)

- biträdande lärare med arvode
(12 600 kr.)
2 kliniska amanuenser
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
- Anm.* Om nuvarande lasarettsläkaren vid kirurgiska kliniken före viss tidpunkt, vilken bör fixeras till den 1 maj 1959 eller möjligen ett något senare datum, förvärfvar professorskompetens, utses han till innehavare av professorsbefattningen. I annat fall förutsättes, att en delning sker av den nuvarande kliniken i två kliniker.
- Därvid blir en i den ordning, som universitetsstatuterna föreskriver, utsedd professor överläkare vid den ena kliniken och nuvarande lasarettsläkaren överläkare vid den andra. Lasarettsläkaren förordnas vidare att bestrida på lärare i Ae 24 ankommande undervisning. Lärartjänsten i Ae 24 hålles under tiden vakant, och ett belopp motsvarande lönen i löneklass A 24 utgår av statsmedel till landstinget.
- Vid överläggningar inför beredningen mellan landstinget och svenska landstingsförbundet, å ena, samt lasarettsläkare och Sveriges läkarförbund, å andra sidan, har överenskommit att landstinget skall till lasarettsläkaren betala ersättning, som på en gång innefattar kompensation för mistade inkomster i anledning av klinikdelningen och arvode för förutnämnda undervisning. Storleken av nämnda ersättning skall bestämmas genom förhandlingsöverenskommelse mellan parterna eller, därest sådan icke kan uppnås, genom skiljedom.
11. *Ortopedi*
1 professor (Bo 3)
1 klinisk amanuens
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
12. *Röntgendiagnostik*
1 professor (Bo 3)
biträdande lärare med arvode (2 400 kr.)
1 klinisk amanuens
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
13. *Radioterapi med tumördiagnostik*
1 professor (Bo 3)
biträdande lärare med arvode (3 420 kr.)
1 klinisk amanuens
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
14. *Radiofysik*
1 laborator (Ao 26)
1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
Anm. Dessa tjänster inrättas vid tidpunkt, då tjänsterna bedömes erforderliga.
15. *Pediatrik* (3 kurser à 13-14 stud.; ev. 2 kurser à 20 stud.)
1 professor (Bo 3)
1 lärare i pediatrik (Ae 24)
biträdande lärare med arvode
(15 300 kr.)
2 kliniska amanuenser
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
- Anm.* Den nuvarande kliniken delas i två kliniker.
Vad under punkt 10. Kirurgi anförs i *Anm.* andra och tredje styckena gäller jämväl beträffande delningen av här avsedda klinik.
16. *Psykiatri* (3 kurser à 13-14 stud.; ev. 2 kurser à 20 stud.)
1 professor (Bo 3)
1 lärare i psykiatri (Ae 24)
biträdande lärare med arvode (7 050 kr.)
2 kliniska amanuenser
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
17. *Barnpsykiatri* (3 kurser à 13-14 stud.; ev. 2 kurser à 20 stud.)
lärare med arvode (3 060 kr.)
18. *Dermato-venereologi* (4 kurser à 10 stud.; ev. 3 kurser à 13-14 stud.)
1 professor (Bo 3)
1 lärare i dermato-venereologi (Ae 24)
biträdande lärare med arvode (3 060 kr.)
1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde
(Ae 7)
(Jfr punkt 25. Oto-rhino-laryngologi, *Anm.* tredje stycket).
19. *Klinisk epidemiologi* (4 kurser à 10 stud.; ev. 3 kurser à 13-14 stud.)
lärare med arvode (12 240 kr.)
1 klinisk amanuens
20. *Ftisiologi* (3 kurser à 13-14 stud.)
lärare med arvode (3 600 kr.)
21. *Neurokirurgi* (Specialundervisning)
lärare med arvode (1 800 kr.)

22. *Neurologi* (3 kurser à 13-14 stud.; ev. 2 kurser à 20 stud.)
 1 professor (Bo 3)
 1 lärare i neurologi (Ae 24)
 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 (Jfr punkt 25. Oto-rhino-laryngologi, *Anm.* tredje stycket.)
23. *Obstetrik och gynekologi* (3 kurser à 13-14 stud.)
 1 professor (Bo 3)
 1 lärare i obstetrik och gynekologi (Ae 24)
 biträdande lärare med arvode (9 000 kr.)
 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
Anm. Om nuvarande lasarettsläkaren vid obstetrisk-gynekologiska kliniken före viss tidpunkt, vilken bör fixeras till den 1 december 1959 eller möjligen ett något senare datum, förvärvat professorskompetens, utses han till innehavare av professorsbefattningen. I annat fall förutsättes, att en delning sker av den nuvarande kliniken i två kliniker.
 Vad under punkt 10. Kirurgi anförts i *Anm.* andra och tredje styckena gäller jämväl beträffande delningen av här avsedda klinik.
 (Jfr punkt 25. Oto-rhino-laryngologi, *Anm.* tredje stycket.)
24. *Oftalmiatrik* (4 kurser à 10 stud.)
 1 professor (Bo 3)
 1 lärare i oftalmiatrik (Ae 24)
 biträdande lärare med arvode (3 060 kr.)
 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 (Jfr. punkt 25. Oto-rhino-laryngologi, *Anm.* tredje stycket.)
25. *Oto-rhino-laryngologi* (4 kurser à 10 stud.; ev. 3 kurser à 13-14 stud.)
 1 professor (Bo 3)
 1 lärare i oto-rhino-laryngologi (Ae 24)
 biträdande lärare med arvode (5 220 kr.)
 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
Anm. Den nuvarande kliniken delas i två kliniker.
 Vad under punkt 10. Kirurgi anförts i *Anm.* andra och tredje styckena gäller jämväl beträffande delningen av här avsedda kliniker.
- I ett vart av ämnena dermato-venereologi, neurologi, obstetrik och gynekologi, oftalmiatrik samt oto-rhino-laryngologi har upptagits en lärartjänst i Ae 24. Dyliga tjänster finnes ej i nämnda ämnen vid övriga medicinska lärosäten. Inrättandet av här avsedda tjänster vid högskolan i Umeå åsyftar att säkra tillgången på väl kvalificerade biträdande lärarkrafter vid högskolan. Tjänsternas inrättande minskar behovet av läkare å lasarettets stat. Med hänsyn till att en kostnadsbesparing härigenom uppkommer för landstinget har överenskommit, att såsom kompensation sex underläkare skall uppföras å lasarettets stat i stället för de sex kliniska amanuenser i nyssnämnda ämnen, som eljest skolat uppföras å högskolans stat (två i obstetrik och gynekologi samt en i ett vart av övriga fyra ämnen).
26. *Hygien* (2 kurser à 20 stud.)
 1 professor (Bo 3)
 1 förste assistent
 1 förste amanuens
 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
 1 laboratoriebiträde (högst Ae 9)
 1 vaktmästare (Ae 7)
27. *Socialmedicin* (3 kurser à 13-14.; ev. 2 kurser à 20 stud.)
 1 professor (Bo 3)
 biträdande lärare med arvode (5 860 kr.)
 1 klinisk amanuens
 1 kurator (Ae 12)
 1 statistiker (arvode 12 000 kr.)
 1 kontorist (Ae 9) eller kanslibitråde (Ae 7)
28. *Rättsmedicin* (2 kurser à 20 stud.)
 lärare med arvode (4 320 kr.)
29. *Krigsmedicin* (2 kurser à 20 stud.)
 lärare med arvode (5 160 kr.)
 kursamanuens (960 kr.)
30. *Medicinens historia*
 lärare med arvode (600 kr.)
31. *För de vetenskapliga institutionerna gemensam personal*
 2 laboratorieingenjörer (Ae 17)
 5 instrumentmakare, varav 1 glasblåsare (Ae 12—Ae 9)
 3 djurvårdare (Ae 7)

32. *Administrationn*
 1 byrådirektör (Ae 24)
 1 kanslist (Af 9—Ae 13)
 1 kassör (Ae 10)
 1 expeditivakt (Ae 7)
 1 kanslibitråde (Ae 7)
 1 kontorsbiträde (Af 1—Ae 5)
- Arvode till föreståndaren för stadsbiblioteket i Umeå (3 600 kronor).
- Anm.* Ovannämnda personal beräknas erforderlig under tid, då det medicinskt-odontologiska biblioteket är förlagt till stadsbibliotekets lokaler. Vid överflyttning av biblioteket till särskild biblioteks- och administrationsbyggnad å lasarettssrådet omprövas bibliotekets personalbehov.
33. *Bibliotekspersonal*
 1 förste bibliotekarie (Ae 24)
 1 bibliotekarie (Ae 21)
 1 förste biblioteksassistent (Ae 13 eller Ae 12)
 1 biblioteksbiträde (Ae 9)
 Extra arbetskraft (12 000 kronor)
34. *Docenter*
 6 docenter (Ae 24)
 1 forskardocent (Ae 24)
35. *Vikarier, vikariatsersättning, tillfällig arbetskraft* (180 580 kronor).

Den sammanlagda avlöningskostnaden för personalorganisationen (ortsgrupp 4; kallortsklass I; löneläget den 1 juli 1957) uppgår till 3 000 000 kronor.

Tidpunkterna för undervisningens igångsättande

Beredningen: Det är av största betydelse, att undervisningen vid en ny högskola från början möts med fullt förtroende från de studerandes sida. Förutsättningen för att så skall bli fallet är givetvis att de lokalmässiga anordningarna är tillfredsställande och att lärarna är väl skickade att sköta sina uppgifter. Såsom framgår av det föregående har beredningen ansett sig böra förorda en något senare början av undervisningen i Umeå än som tidigare förutsatts.

Den kliniska undervisningen. Beredningens förslag innebär, att undervisningen i Umeå skall börja den 1 januari 1959 med kurs i medicin för en första grupp av 20 studerande (i det följande kallad första terminsgruppen). Undervisningen i övriga ämnen under det kliniska utbildningsskedet bör påbörjas i en ordningsföljd, som — betingad av gruppens successiva behov av undervisning enligt gällande undervisningsplan — i vissa hänseenden måste modifieras med hänsyn till den planerade utbyggnaden av lasarettet.

Då undervisning i medicin skall börja den 1 januari 1959, synes professuren i detta ämne böra inrättas viss tid före nämnda tidpunkt, för att ämnesföreträdaren skall få möjlighet att planlägga undervisningen. Enligt beredningens mening är det lämpligt att professuren i medicin inrättas från och med den 1 oktober 1958, varigenom tre månader kan avsättas för förberedelser av den kommande undervisningen. Under medicinkursen skall jämväl annan undervisning, som fordrar ytterligare lärartjänster, meddelas. Framförallt må nämnas undervisning i röntgendiagnostik. Vidare skall un-

dervisning av betydande omfattning, huvudsakligen i form av konferenser, ske i ämnena patologi, klinisk kemi, klinisk fysiologi, klinisk bakteriologi och klinisk farmakologi. Beredningen förordar därför, att lärartjänsterna i nu angivna ämnen likaledes inrättas från och med den 1 oktober 1958.

Enligt beredningens förslag skall undervisning i kirurgi påbörjas den 1 augusti 1959. Med utgångspunkt i förut angivna krav på viss förberedelse-tid för undervisningen bör professuren i kirurgi inrättas tre månader före undervisningens början. Denna princip för lärartjänsternas inrättande bör enligt beredningens mening, med vissa undantag, gälla generellt.

Enligt gällande examensstadga omfattar medicine licentiatexamens andra avdelning, förutom de inledande och efter varandra följande kurserna i medicin och kirurgi, kurser i ett flertal andra kliniska ämnen. Stadgan medger att de studerande, efter genomgången kirurgikurs, fritt kan välja mellan olika kombinationer av ifrågavarande kliniska kurser. Vissa obligatoriska kombinationer — inom det fria valet — är föreskrivna. Beträffande tillträdet till kurskombinationen pediatrik (inklusive barnpsykiatri) — socialmedicin gäller dessutom vissa villkor. Vid högskolan i Umeå kan, såsom redan antytts, under en övergångsperiod nu berörda valfrihet icke tillämpas i full utsträckning. En temporär avvikelse från stadgans regler torde därför böra ske. Efter kirurgikursens slut kommer de studerande i Umeå under sådana förhållanden att få ett mindre antal kurser att välja mellan än de studerande vid de befintliga lärosätena.

Första terminsgruppen skall påbörja kurser i de efter kirurgikursen följande kliniska kurserna den 1 januari 1960. Enligt beredningens planläggning bör icke mer än två kombinationer öppnas för de studerande vid denna tidpunkt. Lämpligen bör gruppen delas med tio studerande på den ena och tio studerande på den andra kombinationen. Av olika skäl synes det ändamålsenligt, att kurs i dermato-venereologi i kombination med oftalmiatrik samt kurs i hygien i kombination med ftisiologi och krigsmedicin påbörjas vid denna tidpunkt. Kurserna i angivna ämnen beräknas vara avslutade den 1 mars 1960, då två nya alternativ måste öppnas. Härvid bör lämpligen ifrågakomma dels en kombination av kurserna i oto-rhino-laryngologi och klinisk epidemiologi, dels kurs i obstetrik och gynekologi. Från den 1 mars 1960 till slutet av maj samma år bör vidare anordnas kurs i rättsmedicin. För de studerande inom första terminsgruppen, som den 30 april 1960 avslutar nyss nämnda kurskombination av oto-rhino-laryngologi och klinisk epidemiologi, bör med hänsyn till att studieåret skall utnyttjas så fullständigt som möjligt därefter under maj och juni anordnas kombinerade kurser i dermato-venereologi och oftalmiatrik. Av samma skäl bör för de studerande inom gruppen, som avslutar obstetrik- och gynekologikurs den 31 maj, under juni—juli anordnas undervisning i de kombinerade ämnena hygien, ftisiologi och krigsmedicin.

Höstterminen 1960 bör av gruppen hälften genomgå kombinerad psykiatri- och neurologikurs under juli, augusti och september jämte obstetrik- och gynekologikurs under oktober, november och december samt hälften en kombinerad pediatrik- och socialmedicinkurs under september—december. Under vårterminen 1961 avslutar gruppen licentiatexamens andra avdelning på följande sätt. De studerande, som under höstterminen fullgjort pediatrik- och socialmedicinkurs, genomgår kurser i psykiatri och neurologi under januari, februari och mars jämte kurser i oto-rhino-laryngologi och klinisk epidemiologi under april—maj. Återstoden av de studerande fullgör pediatrik- och socialmedicinkurs under februari—maj. Den första terminsgruppen skulle därmed ha avslutat medicine licentiatexamens andra avdelning med utgången av maj 1961, vilket innebär en studietid av 17 kalendermånader, räknat från kirurgikursens slut. Denna studietid överensstämmer helt med examensstadgans studietidsföreskrifter.

Svårigheterna att under den nu berörda, i vissa avseenden bundna kursordningen helt utnyttja de kliniska kursernas kapacitet påverkar studiegången för de studerande — *den andra terminsgruppen* — som höstterminen 1960 skall genomgå de efter kirurgikursen följande kurserna. Den 1 augusti 1960 öppnas för denna grupp två kombinationer, nämligen å ena sidan dermato-venereologi och oftalmiatrik samt, å andra, oto-rhino-laryngologi och klinisk epidemiologi. Tio studerande bör lämpligen utnyttja den första kombinationen och tio den andra.

Sist nämnda tio studerande bör fortsätta med kurskombinationen hygienftisiologi—krigsmedicin under oktober—november, kurs i obstetrik och gynekologi under januari—mars 1961 samt kurs i psykiatri och neurologi under april—juni 1961. Dessa studerande bör därefter genomgå pediatrik- och socialmedicinkurs under september—december 1961 samt en kombination av kurser i dermato-venereologi och oftalmiatrik under januari—februari 1962. Ifrågavarande studerande inom andra terminsgruppen kommer därmed att avsluta medicine licentiatexamens andra avdelning efter 20 kalendermånader, räknat från kirurgikursens slut.

Tio studerande inom andra terminsgruppen bör, såsom förut nämnts, under augusti—september 1960 påbörja de kombinerade kurserna i dermato-venereologi och oftalmiatrik. De bör därefter fortsätta med kurser i oto-rhino-laryngologi och klinisk epidemiologi under oktober—november samt med en ftisiologikurs under december. Vårterminen 1961 genomgår de pediatrik- och socialmedicinkurs under februari—maj. Nämnda kurs är nämligen blott till hälften utfylld av den första terminsgruppen. Under augusti och september 1961 bör nu ifrågavarande tio studerande genomgå kurser i hygien och krigsmedicin. Därefter följer de kurser i obstetrik och gynekologi under oktober—december och fortsätter med kurs i psykiatri och neurologi under januari—mars 1962. Dessa tio studerande inom andra

terminsgruppen kommer sålunda att avsluta licentiatexamens andra avdelning efter 21 kalendermånader, räknat från kirurgikursens slut. Enär beträffande denna grupp en sommar- och två juledigheter inräknas i studietiden, synes studiegången med hänsyn till examensstadgans föreskrifter kunna accepteras.

Organisationen av den kliniska undervisningen i Umeå kommer redan från och med vårterminen 1961 att vara i huvudsak genomförd och från och med läsåret 1961/62 definitivt. På nuvarande stadium av förberedelsearbetet synes därför någon ytterligare detaljutformning av kursuppläggningsen icke erfordras.

Den propedeutiska undervisningen. Den av beredningen framlagda planen för tillgodoseende av lasarettets och högskolans lokalbehov innebär, att undervisning i det propedeutiska årets ämnen beräknas kunna börja läsåret 1962/63. Vissa av de lärarbefattningar, som avses även för den propedeutiska undervisningen, föreslås inrättade redan i samband med den kliniska undervisningens igångsättande. Det gäller en professur i patologi, en professur i klinisk fysiologi samt en laboratur i klinisk kemi. När den propedeutiska undervisningen börjar, bör den av beredningen föreslagna andra professuren i patologi samt de föreslagna två prosekturerna i samma ämne vara inrättade. Vad beträffar tidpunkterna för inrättande av professurerna i allmän bakteriologi och farmakologi vill beredningen erinra om sin plan rörande en etappvis utbyggnad av bland annat de bakteriologiska och farmakologiska institutionerna. Enligt beredningens mening förutsätter denna plan, att vederbörande ämnesföreträdare kan leda utbyggnadens planering. Speciella anordningar i fråga om tjänsternas inrättande och tillsättande bör av detta skäl vidtagas. Beredningen förordar därför, att professurerna i allmän bakteriologi och farmakologi inrättas från och med den 1 januari 1962. Tjänsterna bör emellertid ledigförklaras i sådan tid, att utnämning av innehavarna kan ske redan till den 1 juli 1961. Vid denna tidpunkt bör de båda ämnesföreträdarna — ehuru formellt kvarstående å andra befattningar — beredas möjlighet att ägna sig åt planläggningen av institutionernas utbyggnad och förberedelsearbetet inför den propedeutiska undervisningens igångsättande höstterminen 1962.

Inrättandet av vissa tjänster samt kursuppläggningsen. I efterföljande sammanställningar ur betänkandet redovisas beredningens förslag beträffande tidpunkterna för inrättandet av vissa lärartjänster (tab. 1) samt uppläggningsen av vissa till medicine licentiatexamens andra avdelning hörande kurser från och med vårterminen 1960 till och med läsåret 1961/62 (tab. 2, 3 och 4).

Tabell 1.

**Tidpunkterna för inrättandet av vissa tjänster
vid den medicinska högskolan i Umeå**

1/10	1958	professur i medicin
		» i röntgendiagnostik
		» i patologi
		» i klinisk fysiologi
		laboratur i klinisk kemi
		» i klinisk bakteriologi
1/5	1959	professur i kirurgi
		» i radioterapi med tumördiagnostik
		» i ortopedi
1/10	1959	professur i dermato-venereologi
		» i oftalmiatrik
		» i hygien
1/12	1959	professur i oto-rhino-laryngologi
		» i obstetrik och gynekologi
1/4	1960	professur i psykiatri
		» i neurologi
1/6	1960	professur i pediatrik
		» i socialmedicin
1/1	1962	professur i allmän bakteriologi
		» i farmakologi
1/5	1962	professur i medicinsk kemi
		» i patologi
		2 prosekturer i patologi

Tabell 2. Kursschema vårterminen 1960.

	Juli — Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni
Dermato-venereologi		—————	—————			—————	—————
Oftalmiatrik		—————	—————			—————	—————
Klinisk epidemiologi				—————	—————		
Oto-rhino-laryngologi				—————	—————		
Obstetrik och gynekologi				—————	—————	—————	
Rättsmedicin				—————	—————	—————	
Hygien		—————	—————				—————
Ftisiologi		—————					—————
Krigsmedicin			—————				
Psykiatri och neurologi							
Pediatrik och socialmedicin ..							

Tabell 3. Kursschema läsåret 1960/61.

	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni
Dermato-venereologi		—————					—————			—————		
Oftalmiatrik		—————					—————			—————		
Klinisk epidemiologi		—————		—————			—————			—————		
Oto-rhino-laryngologi		—————		—————			—————			—————		
Obstetrik och gynekologi				—————	—————	—————	—————	—————	—————	—————		
Rättsmedicin				—————	—————	—————	—————					
Hygien	—————			—————	—————					—————		
Ftisiologi				—————		—————				—————		
Krigsmedicin	—————				—————	—————					—————	
Psykiatri och neurologi	—————	—————					—————	—————		—————		
Pediatrik och socialmedicin ...			—————	—————	—————	—————		—————	—————	—————		

Tabell 4. Kursschema läsåret 1961/62.

	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni
Dermato-venereologi		—————		—————			—————			—————		
Oftalmiatrik		—————		—————			—————			—————		
Klinisk epidemiologi		—————		—————			—————			—————		
Oto-rhino-laryngologi		—————		—————			—————			—————		
Obstetrik och gynekologi				—————		—————	—————			—————		
Rättsmedicin				—————		—————	—————					
Hygien		—————					—————					
Ftisiologi		—					—			—		
Krigsmedicin			—					—				
Psykiatri och neurologi				—————		—————	—————			—————		
Pediatrik och socialmedicin ...			—————					—————		—————		

Biblioteksfrågan

Beredningen: Då vetenskaplig forskning och undervisning ej kan bedrivas utan tillgång till vetenskaplig litteratur, utgör ett medicinskt bibliotek en oundgänglig del av en medicinsk högskola. Det förhållandet att den medicinska högskolan i Umeå icke nu avses att omfatta undervisning i de ämnen, som ingår i medicine kandidatexamen, kunde tänkas motivera, att biblioteket finge representera i huvudsak endast sådana ämnen, som tillhör det kliniska området, eller att de prekliniska ämnena tillgodosåges blott i begränsad omfattning. Emellertid utnyttjar den kliniska kemien och den kliniska fysiologien samma litteratur som modervetenskaperna, fysiologisk kemi och fysiologi. Vidare kräver patologien tillgång till normal-anatomisk och normal-histologisk litteratur. Därtill kommer att de kliniska forskarna i sitt arbete ständigt behöver ha tillgång även till den teoretisk-medicinska litteraturen. Enligt beredningens bestämda uppfattning måste därför högskolans bibliotek från början givas samma omfattning som ett bibliotek, avsett för en fullständig medicinsk högskola.

Centrallasarettet i Umeå disponerar för närvarande för sitt medicinska bibliotek en rumsyta av cirka 95 m². Möjlighet att inom lasarettets nuvarande eller projekterade byggnader bereda *lokaler* åt den medicinska högskolans bibliotek föreligger ej. Umeå stad har emellertid erbjudit sig att i stadsbiblioteket under ett begränsat antal år upplåta lokaler för högskolans bibliotek. I stadsbiblioteket är för närvarande inrymt, bland annat, tandläkarinstitutets odontologiska bibliotek. Enligt stadens erbjudande skulle för ett blivande gemensamt medicinskt-odontologiskt bibliotek upplåtas, utöver stadsbibliotekets ordinarie läsesalar och expeditioner, dels två läsrum om sammanlagt cirka 87 m² jämte fyra mindre arbetsrum om sammanlagt 80 m² för det medicinskt-odontologiska bibliotekets personal, dels magasinutrymme, beräknat att räcka för sistnämnda biblioteks accession för en tid av omkring sex år. Under förutsättning att de nuvarande bibliotekslokalerna inom lasarettet bibehålles, lämpligen som referensbibliotek, finner beredningen denna lösning av lokalfrågan godtagbar som ett provisorium.

Det är emellertid uppenbart, att en särskild biblioteksbyggnad för högskolan och tandläkarinstitutet måste genom statlig försorg uppföras inom en tidrymd av sex à sju år. Stadsbiblioteket kan efter denna tid icke garantera magasinutrymme för det medicinskt-odontologiska bibliotekets accession. Vidare kan de särskilda lokaler, som avses bli upplåtna till läs- eller studierum och arbetslokaler för personalen, efter en sådan tidsperiod beräknas bli helt otillräckliga. Slutligen utgör avståndet mellan stadsbiblioteket och lasarettområdet en praktisk olägenhet, som försvårar ett effektivt utnyttjande av det medicinskt-odontologiska biblioteket. En nybyggnad för ifrågakvarande bibliotek bör erhålla en sådan placering, att den är lika lätt-

tillgänglig från klinikerna som från laboratorierna och institutionerna. Enligt föreliggande förslag till avtal mellan staten och Västerbottens läns landsting har landstinget förbundit sig att bidra till kostnaderna för byggnadsprojektets realiserande.

Two olika former för den *personalorganisation*, som redan under provisoriet måste byggas upp, kan komma i fråga. Antingen kan det medicinskt-odontologiska biblioteket i huvudsak skötas av personal, som är upptagen på den medicinska högskolans stat, eller kan skötseln av biblioteket överlämnas åt stadsbiblioteket, varvid staten erlägger en årlig ersättning svarande mot avlöningskostnaderna för den erforderliga personalen. Efter sistnämnda mönster är det odontologiska biblioteket i Umeå nu organiserat. Den medicinska fakultetens i Göteborg bibliotek har en liknande organisation, varvid dock staten direkt bestämmer om personalens storlek och sammansättning. Efter att ha tagit del av erfarenheterna från Göteborg och efter överläggningar med stadsbibliotekarien i Umeå har beredningen stannat för det första alternativet. Detta framstår som det från organisatoriska synpunkter fördelaktigare och kan ej heller beräknas draga större kostnader än en organisation enligt det andra alternativet. Sådana för det medicinskt-odontologiska biblioteket erforderliga arbeten, som ankommer på vaktmästarpersonal, bör av tekniska skäl mot ersättning av staten ombesörjas av stadsbiblioteket.

För bedömningen av behövlighet har beredningen i första hand utgått från förhållandena vid den medicinska fakultetens bibliotek i Göteborg. Den nu fast anställda personalen vid biblioteket utgöres av en förste bibliotekarie, en amanuens, en förste assistent, en assistent, en vaktmästare, ett kontorsbiträde och en kontorsvakt. Samtliga befattningar är upptagna på Göteborgs stads lönestat. Därjämte utgår en årlig medelsanvisning för extra arbetskraft. Denna medelsanvisning uppgår för innevarande budgetår till 45 000 kronor.

Enligt beredningens uppfattning kan låneverksamheten vid det medicinskt-odontologiska biblioteket i Umeå beräknas bli något mindre omfattande än vid medicinska biblioteket i Göteborg, särskilt under de första åren. Det organisatoriska arbetet, katalogisering och dylikt, kräver däremot speciellt under uppbyggnadsperioden en betydande och kvalificerad arbetsinsats. Föreståndaren för det medicinska biblioteket i Göteborg har starkt betonat, att bevarandet av kontinuiteten i biblioteksarbetet samt behovet av en kompetent ställföreträdare för bibliotekets föreståndare erfordrar vid dennes sida en bibliotekarie. Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala har understrukit vikten av dessa synpunkter och ytterligare framhållit värdet av att för den krävande uppbyggnaden av ett nytt bibliotek kunna förvärva en väl kvalificerad kraft vid sidan av föreståndaren. Enligt beredningens mening erfordras, såsom redan framgått av beredningens förslag till personalorganisation för högskolan, följande tjänster

vid det medicinskt-odontologiska biblioteket i Umeå, nämligen en förste bibliotekarie, en bibliotekarie, en förste biblioteksassistent samt ett biblioteksbiträde.

Utöver nämnda tjänster erfordras medel för extra personal. Med hänsyn till den allmänna lönestegringen under senare år bör för budgetåret 1958/59 beräknas ett belopp av 12 000 kronor till ifrågavarande ändamål. Som ersättning till staden för av stadsbiblioteket ombesörjda vaktmästarsysslor bör — i enlighet med föreliggande förslag till avtal mellan staten och Umeå stad — anvisas 5 000 kronor. På grund av det medicinskt-odontologiska bibliotekets placering inom stadsbiblioteket kommer stadsbibliotekarien att biträda vid handläggningen av frågor rörande detta bibliotek. För detta arbete bör — likaledes i enlighet med nämnda avtalsförslag — beräknas ett årligt arvode åt stadsbibliotekarien av 3 600 kronor. Detta innebär, att stadsbibliotekarien bibehålles vid det arvode, som nu utgår till honom för hans befattning med det odontologiska biblioteket.

Det är av vikt att det medicinska bibliotekets uppbyggnad påbörjas vid en så tidig tidpunkt som möjligt. Av den föreslagna personalen bör befattningarna såsom förste bibliotekarie och förste biblioteksassistent inrättas från och med den 1 juli 1958. De övriga två befattningarna bör tillkomma vid senare tidpunkt under budgetåret.

I fråga om behovet av *engångsanslag och årliga anslag till bokinköp och bokbindning* må följande framhållas.

Vid Umeå lasarett finnes ett medicinskt bibliotek, som emellertid är av ringa omfattning. Vidare är i stadsbiblioteket också inrymt ett vetenskapligt bibliotek. Detta äges av stiftelsen Vetenskapliga biblioteket, som erhåller anslag huvudsakligen från Västerbottens läns landsting, Umeå stad och andra kommuner inom länet. Stiftelsen påbörjade 1949 anskaffande av medicinska tidskrifter och andra medicinska seriepublikationer samt har efter hand ökat sitt inköp av medicinsk litteratur och även börjat inköpa odontologisk litteratur. Stiftelsen prenumererar för närvarande på något över 100 medicinska och odontologiska publikationer. År 1956 anslog stiftelsen för samma ändamål 20 000 kronor. Lasarettets och stiftelsens medicinska och odontologiska bokbestånd avses att ställas till den medicinska högskolans och tandläkarinstitutets förfogande. Det har också ställts i utsikt att stiftelsen även i fortsättningen i viss utsträckning skall anslå medel till inköp av medicinsk och odontologisk litteratur.

I Göteborg erhöll det medicinska biblioteket vid verksamhetens början (1948/49) ett engångsanslag för bokinköp av 150 000 kronor, fördelat på fem år, och sedermera — 1953/54 — ett ytterligare engångsanslag av 75 000 kronor, fördelat på tre år. Därtill kom ett årligt anslag för bokinköp och bokbindning, vilket från början uppgick till 35 000 kronor och sedan successivt höjts så, att det för innevarande budgetår utgår med 65 000 kronor.

Engångsanslaget för högskolebiblioteket i Umeå bör givetvis väsentligen avse inköp av redan utkommen litteratur, framför allt tidigare årgångar av medicinska tidskrifter. Priserna på sådan litteratur har under senare år stigit, dock icke i samma grad som för nyutkommen litteratur, vilken sedan 1947 undergått en prisökning med över 100 procent. Med hänsyn till föreliggande omständigheter föreslår beredningen, att såsom engångsanslag för bokinköp och bokbindning för biblioteket anvisas 240 000 kronor. Denna medelsanvisning bör uppdelas på fyra budgetår.

Vid beräkningen av årsanslaget för bokinköp och bokbindning, vilket till sin huvudsakliga del åtgår för löpande prenumeration, måste hänsyn tagas till att det nya biblioteket i Umeå, i motsats till exempelvis karolinska institutets bibliotek, icke äger bytesmöjligheter. Det måste vidare beaktas, att i Umeå ej finns tillgång till något välförsett naturvetenskapligt bibliotek och att det därför för den medicinska forskningsverksamheten i viss utsträckning kommer att erfordras nyanskaffning av litteratur inom grundvetenskaperna, särskilt inom kemi och fysik. Beredningen föreslår, att för umeåbiblioteket beräknas ett årligt anslag av 85 000 kronor.

Högskolans organisatoriska uppbyggnad

Beredningen: Högskolan bör, såsom redan framgått av huvudpunkterna i beredningens förslag, under uppbyggnadsskedet stå under omedelbar ledning av en *organisationskommitté*. Med hänsyn till det fortsatta förberedelsearbetets brådskande natur bör nämnda kommitté tillsättas så snart förutsättningar därför föreligger. Beredningen har övervägt frågan om sammansättningen av kommittén ävensom vissa spörsmål rörande dess arbetsformer och uppgifter och vill med anledning härav anföra följande.

Den förutsatta anknytningen av högskolan till universitet i Uppsala motiverar enligt beredningens mening, att medicinska fakulteten vid detta universitet får representanter i kommittén. Vidare bör i kommittén ingå företrädare för tandläkarhögskolan i Stockholm och det till högskolan knutna tandläkarinstitutet i Umeå. Med hänsyn till att kommittén kommer att få handlägga mycket omfattande byggnads- och utrustningsfrågor bör sakkunniga på ifrågavarande områden ingå i kommittén. Därjämte bör i kommittén ingå ledamöter, som äger särskild erfarenhet beträffande administrativt arbete av det slag, varom här är fråga. Beredningen anser även, att vägande skäl kan anföras för att en studentrepresentant får ingå i kommittén. Sveriges förenade studentkårer har i skrivelse till beredningen den 25 september 1957 hemställt, att förbundet måtte erhålla representation i kommittén. Enligt beredningens mening bör kommittén bestå av sammanlagt 9—11 ledamöter.

Organisationskommittén bör inom sig utse ett särskilt arbetsut-

s k o t t. Till detta bör delegeras beslutanderätten i ärenden av löpande natur ävensom frågor av annat slag, vilka kräver ett skyndsamt avgörande. I övrigt bör arbetsutskottet verkställa erforderliga utredningar, utarbeta förslag samt uppehålla de erforderliga kontakterna med landstinget och Umeå stads förvaltningsorgan.

Utrustningsfrågorna är av sådan natur att handläggningen av dessa bör anförtros åt ett särskilt *utrustningsutskott* inom organisationskommittén.

Organisationskommittén bör med uppmärksamhet följa högskolans organisations-, byggnads- och utrustningsfrågor. Kommittén bör hos vederbörande myndigheter göra framställningar i syfte att bereda högskolan möjligheter att träda i verksamhet i avsedd omfattning och tidsordning. Kommittén bör vidare ha tillsyn och vård om högskolans såväl vetenskapliga som administrativa och ekonomiska angelägenheter.

Till organisationskommitténs förfogande bör ställas för dess arbete erforderlig administrativ personal. Den arbetskraft, som erfordras under tiden fram till den 1 juli 1958, bör anställas mot arvode. Från och med nämnda tidpunkt bör enligt beredningens mening inrättas den i det föregående föreslagna tjänsten som byrådirektör vid högskolan. Beredningen förutsätter därjämte att kommittén gör framställning om inrättande vid samma tidpunkt av de ytterligare administrativa tjänster ur den av beredningen föreslagna personalorganisationen, som då kan komma att erfordras.

I ärenden angående tillsättning av lärarbefattningar vid högskolan bör vederbörande akademiska myndigheter vid Uppsala universitet tills vidare medverka. I fråga om omfattningen av samt formerna för denna medverkan torde organisationskommittén bära avgiva förslag.

Tillkomsten av en medicinsk högskola i Umeå aktualiserar vissa betydelsefulla problem rörande den odontologiska utbildningens omfattning i Umeå och samordningen av den medicinska högskolans och tandläkarinstitutets verksamhet. Tandläkarutbildningen i Umeå omfattar för närvarande tredje till och med åttonde terminernas undervisning. Studierna under de båda första och sista — nionde och tionde — terminerna är förlagda till tandläkarhögskolan i Stockholm. I propositionen 1957: 91 framhöll departementschefen, att i den mån en medicinsk läroanstalt utbygges i Umeå förutsättningar även syntes skapas för att dit överflytta en större del av den odontologiska utbildningen. Därjämte uttalade departementschefen, att gynnsamma förutsättningar överhuvudtaget uppkommer för ett samgående i fråga om undervisning och forskning mellan den medicinska läroanstalten och den redan förefintliga läroanstalten.

Beredningen vill för egen del kraftigt understryka de av departementschefen framförda synpunkterna. Enligt beredningens mening talar mycket starka skäl för att undervisningen vid tandläkarinstitutet, så snart förutsättningar härför föreligger, utvidgas till att omfatta även nionde och

tionde terminernas undervisning. Nämnade fråga och spørsmålet om formerna för en ändamålsenlig samverkan i skilda hänseenden mellan den medicinska högskolan och tandläkarinstitutet bör enligt beredningens mening snarast möjligt utredas. Det synes från flera synpunkter lämpligt, att ifrågavarande utredningsuppdrag anförtros åt organisationskommittén.

Avtalsfrågorna

Avtal med Västerbottens läns landsting

Inledande anmärkningar. Någon enhetlig reglering av statens bidrag till anläggnings- och driftkostnader vid de kommunala undervisningssjukhusen föreligger icke. Statens bidrag utgår enligt gammal hävd eller regleras genom särskilda avtal med vederbörande kommunala huvudmän. I betänkandet lämnas följande sammanfattande karakteristik av praxis och gällande regler på förevarande område.

Vad beträffar lasarettet i Lund har staten sedan länge lämnat bidrag med hälften av kostnaderna för sådana *byggnadsföretag*, vilka ansetts erforderliga för att tillgodose behovet av lokaler och åskådningsmaterial för den medicinska undervisningen. I fråga om Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg gäller enligt 1948 års avtal, att staten skulle bestrida halva kostnaden för vissa för den kliniska undervisningen erforderliga lokaler (föreläsnings- och kurssalar, laboratorier m. m.) i vid tidpunkten för avtalets upprättande befintliga eller projekterade byggnader. Vid Malmö allmänna sjukhus och Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm bidrager staten med 25 procent av totalkostnaderna för byggnader, som upplåtes för undervisnings- och forskningsändamål.

Vad angår *utrustning* bidrager staten, såvitt gäller lasarettet i Lund, med hälften av kostnaderna för anskaffning av sådan utrustning, som är av särskild betydelse för undervisning och forskning. Vid Malmö allmänna sjukhus och Sabbatsbergs sjukhus åligger det staten att utgiva ersättning med 25 procent av anskaffningskostnaden för all utrustning till för undervisnings- och forskningsändamål upplåtna byggnader. Beträffande Sahlgrenska sjukhuset gäller, att staten bidrager med 50 procent av de verkliga kostnaderna för möbler och liknande utrustning till lokaler, som avses speciellt för den kliniska undervisningen. Instrument, apparater och liknande utrustning, som erfordras för den kliniska undervisningen och forskningen, bekostas helt av staten. Kostnaderna för utrustningen av de bakteriologiska och patologiska institutionerna i Göteborg delas mellan staten och staden i huvudsak på så sätt, att staten svarar för utrustningen av undervisnings- och forskningslokalerna och staden för utrustningen av sådana lokaler, som avses för dess undersökningsverksamhet.

Beträffande avlöning av *läkarpersonal* gäller vid samtliga undervisnings-sjukhus, att staten har att avlöna sådan läkarpersonal, som är anställd uteslutande för forsknings- eller undervisningsändamål. I fråga om övrig läkarpersonal vid för undervisnings- eller forskningsändamål upplåtna kliniker eller avdelningar gäller följande. Vid Malmö allmänna sjukhus bestri-der staten två tredjedelar av avlöningen åt kliniska amanuenser och en tredjedel av avlöningen åt övrig läkarpersonal. Vid Sahlgrenska sjukhuset har staten att bidra med två tredjedelar av avlöningen åt kliniska amanuenser, medan vid Sabbatsbergs sjukhus, med visst undantag, kostnaderna för all läkarpersonal delas mellan staten och staden.

Vad slutligen rör *övriga driftkostnader* gäller i fråga om samtliga under-visningssjukhus, att staten årligen har att bidra med ett belopp motsva-rande 10 procent av den del av sjukhusens driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på för undervisningen upplåtta vårdplatser. Såsom en säkerhetsbestämmelse mot kostnadsökningar utan samband med den all-männa pristegringen har beträffande Lunds lasarett och Sahlgrenska sjukhuset föreskrifter meddelats om ett i förhållande till medeldagkostna-den på vissa andra lasarett fixerat maximum.

Beredningen: Av den kortfattade redogörelsen för praxis och av-talsbestämmelser på förevarande område framgår, att hittills icke utstakats några allmänna riktlinjer för statens bidragsskyldighet, ägnade att tjäna till ledning vid reglering av statens och landstingets i Västerbottens län åtaganden beträffande inrättande och drift av en medicinsk läroanstalt i Umeå. Beredningen vill emellertid erinra om att landstingets förvaltnings-utskott i yttrande över läkarutbildningsutredningens betänkande rörande utökning av antalet kliniska utbildningsplatser för blivande läkare förkla-rat, att landstinget vore villigt att träffa överenskommelse med staten om upplåtelse av lasarettet i Umeå för klinisk utbildning av medicine stude-rande på i huvudsak samma villkor, som överenskommits enligt 1948 års avtal mellan staten och Göteborgs stad om Sahlgrenska sjukhusets upp-låtelse för motsvarande ändamål. Med beaktande härav har vid överlägg-ningar mellan beredningen och företrädare för landstinget enighet rått om att söka ernå en överenskommelse, som i väsentliga stycken ansluter sig till Göteborgsavtalet. Efter ingående förhandlingar har beredningen och lands-tingets företrädare — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och lands-tingets godkännande — träffat avtal om inrättande av en medicinsk läro-anstalt i Umeå m. m., vari statens och landstingets åligganden närmare reglerats och preciserats. Beredningen föreslår för sin del, att det träffade avtalet, som måste anses innebära en från statens synpunkt väl godtagbar lösning av föreliggande omfattande problemkomplex, oförändrat lägges till grund för samarbetet mellan staten och landstinget rörande den medicinska läroanstalten i Umeå. Det träffade avtalet är av följande lydelse.

»Förslag till

AVTAL**mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Västerbottens
läns landsting, å andra sidan, angående inrättande av
en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m.**

Mellan beredningen för fortsatt utredning av frågan om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland, å ena, och företrädare för Västerbottens läns landsting, å andra sidan, har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och landstingets godkännande — träffats följande avtal angående inrättande av en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m.

1 §.

I Umeå inrättas, i anslutning till lasarettet, en medicinsk läroanstalt av den omfattning, som Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut bestämmer.

Klinisk undervisning påbörjas den 1 januari 1959 och propedeutisk undervisning, så snart förutsättningar härför föreligga.

2 §.

För anordnande och bedrivande av i 1 § omförd undervisning och forskning upplåter landstinget utan kostnad för statsverket:

a) samtliga inom lasarettets område den 1 juli 1957 i bruk varande kliniker, avdelningar och laboratorier samt för sjukhuset gemensamma anläggningar;

b) den inom lasarettetsområdet uppförda nybyggnaden för patologiskt laboratorium, rättsläkarstation m. m., med undantag av våningarna 2 och 3 trappor;

c) de i utbyggnadsplanen för lasarettet upptagna på- och tillbyggnaderna av den nya sängbyggnaden för lasarettets medicinska klinik m. m.;

d) det inom lasarettetsområdet belägna epidemisjukhuset jämte dess annexbyggnad;

e) den inom lasarettetsområdet belägna s. k. gamla sjuksköterskeskolan; samt

f) sanatoriet i Hällnäs.

Landstinget medger, att läroanstalten må kostnadsfritt för undervisnings- och forskningsändamål begagna lasarettets instrumentverkstad och åtnjuta biträde av dess personal.

Landstinget medger även, att de aulor, som avses skola inrymmas i nybyggnaden för sjuksköterskeskolan och i den planerade särskilda behandlings- och administrationsbyggnaden vid lasarettet, må av läroanstalten och studentkåren kostnadsfritt disponeras för anordnande av vetenskapliga föredrag och akademiska högtidligheter.

3 §.

Därest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen jämväl preklinisk undervisning skall anordnas vid läroanstalten eller speciella forskningsinstitutioner eller andra institutioner eller inrättningar skola anknytas till densamma, förbinder sig landstinget att medverka därtill enligt vad särskilt överenskommes.

Landstinget förbinder sig att inom nuvarande lasarettsområde, när Kungl. Maj:t så påkallar, till staten kostnadsfritt upplåta erforderligt tomtutrymme för i första stycket avsedda ändamål. Den del av nämnda område, som å en den 21 maj 1957 upprättad karta begränsats med en gul linje, må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande tagas i anspråk för andra än nyss avsedda ändamål.

Landstinget förbinder sig vidare att medverka till att ett å samma karta med brun linje begränsat område reserveras för läroanstaltens utbyggnad och andra högskoleändamål samt i stadsplanen avsättes till A-område.

4 §.

Landstinget förbinder sig att på egen bekostnad framdraga erforderliga vägar, ledningar och transportkulvertar till av läroanstalten utnyttjade kliniker, institutioner och andra inrättningar inom nuvarande lasarettsområde samt anordna erforderliga parkeringsplatser och cykelställ och utföra erforderliga yttre planeringsarbeten inom samma område.

Landstinget förbinder sig vidare att på egen bekostnad framdraga erforderliga vägar och ledningar till gränsen för det område, som å den i 3 § nämnda kartan begränsats med en brun linje, samt medger, att institutioner och andra inrättningar, vilka förläggas till området, må anslutas till lasarettets värmeanläggning.

5 §.

Landstinget förbinder sig att så snart ske kan utföra *dels de* i 2 § första stycket c) avsedda på- och tillbyggnaderna av den nya sängbyggnaden för lasarettets medicinska klinik m. m., *dels ock*

a) färdigställa våningarna 2 och 3 trappor i den i 2 § första stycket b) nämnda byggnaden samt påbygga densamma så, att däri kunna inrymmas patologiska institutioner av för undervisning och forskning erforderlig storlek;

b) uppföra nybyggnader inrymmande — förutom lokaler för landstingets bakteriologiska och virologiska undersökningsverksamhet — institutioner för bakteriologi, klinisk bakteriologi, virologi, hygien, farmakologi och klinisk farmakologi samt djurlaboratorier, vilka institutioner och laboratorier skola vara av för undervisning och forskning erforderlig storlek;

c) genom nybyggnader och/eller ombyggnad av befintliga byggnader utöka lokalutrymmena för klinisk fysiologi och klinisk kemi samt anordna

lokaler för medicinsk kemi till för undervisning och forskning i nämnda ämnen erforderlig storlek;

d) genom nybyggnader och/eller ombyggnad av befintliga byggnader, i huvudsaklig överensstämmelse med en den 4 oktober 1957 upprättad plan, ställa till förfogande för undervisning och forskning för närvarande i övrigt erforderliga kliniker, avdelningar och kliniska laboratorier.

Landstinget förklarar sig vidare villigt att, efter härom särskilt träffad överenskommelse, genom nybyggnader och/eller ombyggnad av befintliga byggnader tillgodose det framtida behovet av för undervisning och forskning erforderliga kliniker, avdelningar och laboratorier samt av för lasarettet och läroanstalten gemensamma anläggningar.

6 §.

Kostnaderna för de i 5 § första stycket a) och b) avsedda byggnadsarbetena bestridas av landstinget, dock att staten lämnar bidrag därtill med dels ett belopp motsvarande 50 procent av de verkliga kostnaderna, dels ock ett belopp av 120 000 kronor.

Kostnaderna för de i 5 § första stycket c) och d) avsedda byggnadsarbetena bestridas likaledes av landstinget, dock att staten lämnar bidrag till byggnadskostnaderna för undervisnings- och forskningslokaler med 50 procent, beräknat å de verkliga kostnaderna.

Landstinget åtager sig att tillhandahålla för undervisning och forskning erforderliga lokaler i de byggnader, som avses i 5 § andra stycket, mot att staten lämnar bidrag med 50 procent av de verkliga kostnaderna för ifrågasvarande lokaler.

Till kostnaderna för uppförande vid lasarettet av planerad ny köksbyggnad med matsalsutrymme lämnar staten till landstinget ett bidrag av 250 000 kronor.

Staten tillhandahåller landstinget ovannämnda bidrag under byggnadstiden i ungefärlig proportion till landstingets egna utlägg för respektive byggnadsföretag.

Genom att lämna sålunda angivna statsbidrag tillförsäkras staten, att samtliga institutioner, laboratorier, kliniker, avdelningar och anläggningar, som avses i 5 §, må utnyttjas för undervisning och forskning. Staten erhåller däremot icke någon del i äganderätten till mark eller byggnader.

7 §.

Till byggnadskostnader, vartill staten enligt bestämmelserna i 6 § skall lämna bidrag, hänföras jämväl kostnaderna för den efter lokalernas blivande användning avpassade fasta inredningen. Såsom fast inredning räknas vad som upptagits under rubriken 'Byggnadsanslag' i bilaga A till den 4 och den 19 maj 1956 träffade avtalet mellan staten och landstinget angående inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå ävensom föremål eller anordningar, som i princip äro av enahanda art.

8 §.

Landstinget skall i fråga om planering och utbyggnad av dess sjukvårdsinrättningar samråda med vederbörande organ för läroanstalten.

Ritningar till ny- eller ombyggnader av institutioner, laboratorier, kliniker och avdelningar, som avses i 5 §, skola upprättas av landstinget i samråd med vederbörande organ för läroanstalten. Ritningar till sådan ny- eller ombyggnad, vartill enligt detta avtal statsbidrag skall utgå, skola godkännas av Kungl. Maj:t eller den myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, innan byggnadsarbetena påbörjas.

9 §.

Vid behov av en särskild byggnad inom lasarettets område för ett medicinskt-odontologiskt bibliotek samt administrationslokaler för läroanstalten och tandläkarinstitutet förklarar sig landstinget villigt att till kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag lämna staten ett bidrag av 700 000 kronor.

10 §.

Landstinget ställer, utan kostnad för statsverket, till förfogande för undervisning och forskning i landstingets ägo nu eller framdeles varande instrument, apparater och liknande utrustning.

11 §.

Till nyanskaffning av möbler, armatur och liknande utrustning för sådana lokaler inom de i 2 § första stycket samt 5 § första stycket c) och d) och andra stycket avsedda byggnaderna, som skola disponeras uteslutande för undervisning och forskning, lämnar staten till landstinget bidrag motsvarande 50 procent av de verkliga kostnaderna.

Möbler, armatur och liknande utrustning för sådana lokaler inom de i 5 § första stycket a) och b) avsedda byggnaderna, som skola disponeras uteslutande för undervisning och forskning, anskaffas och bekostas av staten.

Instrument, apparater och liknande utrustning, vars användning i all huvudsak avser undervisning och forskning, anskaffas och bekostas av staten.

Mätinstrument, vilka må erfordras att mäta förbrukning av värme m. m., som avses i 15 § första stycket, anskaffas och bekostas av landstinget.

12 §.

För undervisning och forskning äger läroanstalten disponera över allt det patologiska, bakteriologiska och liknande material, som står till förfogande vid lasarettet och som erfordras för nämnda ändamål.

13 §.

Professor, laborator (motsvarande) eller lärare i Ae 24, som tillika är överläkare (motsvarande) eller biträdande överläkare, tillsättes, avlönas och pensioneras av staten, dock att landstinget bestrider kostnaden för utgående särskilt arvode åt överläkare och biträdande överläkare.

Klinisk amanuens tillsättes och avlönas av staten, dock att landstinget bidrager med en tredjedel av avlöningen åt och semesterkostnaden för dylik amanuens.

Personal, som är anställd uteslutande för undervisnings- eller forskningsändamål, tillsättes, avlönas och pensioneras av staten.

I övrigt behövlig personal tillsättes, avlönas och pensioneras av landstinget.

14 §.

Rörande pensionering av sådana befattningshavare, som vid undervisningens införande övergå från landstingets till läroanstaltens stat gäller, att landstinget respektive staten bestrider kostnaden för vederbörande befattningshavares pensionering endast med ett mot tjänstetiden hos landstinget respektive staten svarande belopp av pensionen.

15 §.

Landstinget tillhandahåller värme, ånga, elektrisk kraft, gas, vatten, destillerat vatten, tryckluft, vacuum och syrgas till den i 2 § första stycket b) och 5 § första stycket a) nämnda byggnaden och de i 5 § första stycket b) och c) avsedda nybyggnaderna samt svarar för underhåll av ifrågavarande byggnader. Till kostnaderna, i förekommande fall beräknade efter självkostnadspris, erlägger staten till landstinget bidrag med 50 procent.

Vad beträffar övriga av verksamheten inom här avsedda byggnader föranledda driftkostnader skall gälla, att avlönings- och pensionskostnaderna fördelas mellan staten och landstinget i enlighet med vad i 13 och 14 §§ sägs, att kostnader av annat slag, vilka avse uteslutande undervisning och forskning, falla på staten och att driftkostnaderna i övrigt bestridas av landstinget.

16 §.

Vad beträffar verksamheten inom för undervisning och forskning helt eller delvis upplåttna lokaler i byggnader, som avses i 2 § första stycket a) och c)—f) samt 5 § första stycket d) och andra stycket, skall i fråga om driftkostnadernas bestridande gälla, att avlönings- och pensionskostnaderna fördelas mellan staten och landstinget i enlighet med vad i 13 och 14 §§ sägs, att kostnaderna för materiel, som skall disponeras för undervisning och forskning, falla på staten och att driftkostnaderna i övrigt bestridas av landstinget.

17 §.

Såsom bidrag till landstingets kostnader för driften av lasarettet, med undantag av de kostnader till vilka särskilt statsbidrag utgår enligt 15 § första stycket, erlägger staten årligen 10 procent av den del av driftkostnaderna, som efter antalet vård dagar belöper på av undervisningen disponerade vårdplatser.

I driftkostnader, som läggas till grund för beräkningen av statens bidrag, skola ingå följande utgifter:

avlöningar, pensioner m. m. till personal, som icke är uppförd på läroanstaltens stat;
expeditionskostnader;
diverse;
läkemedel;
förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården;
kosthåll;
värme, ånga, elektrisk kraft, gas, vatten, destillerat vatten, tryckluft, vacuum och syrgas;
tvätt och renhållning;
inventariers underhåll och komplettering;
fastigheters underhåll; samt
hyror.

Summan av förestående utgifter fördelas på summan av vård dagarna vid hela lasarettet. Den sålunda erhållna kostnaden per vård dag (dagkostnaden) lägges till grund för beräkningen av statens bidrag under iakttagande av att dagkostnaden icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid övriga undervisningssjukhus.

18 §.

Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t därtill bemyndigar, och landstingets förvaltningsutskott eller organ, som utskottet bestämmer, meddela gemensamt de närmare föreskrifter, som må erfordras för beräkning av statens bidrag till driftkostnader, som avses i detta avtal.

19 §.

Personalen och de studerande vid läroanstalten skola äga rätt att i samma utsträckning och på enahanda villkor som lasarettets befattningshavare intaga måltider å lasarettet.

20 §.

Innan befattning, som avses i 13 § första stycket, tillsättes, äger landstingets sjukvårdsstyrelse rätt att avgiva yttrande rörande i vilken ordning de å förslag uppförda sökandena anses böra komma i fråga till befattningen. Innan i förekommande fall kallelse till befattning sker, skall sjukvårds-

styrelsen ävenledes beredas tillfälle att avgiva yttrande. Erforderliga föreskrifter rörande tillsättningsförfarandet meddelas av Kungl. Maj:t.

21 §.

Befattningshavare, som avses i 13 § första stycket, intaga i egenskap av överläkare eller biträdande överläkare, i den mån ej annorlunda stadgas, samma ställning till sjukvårdsstyrelsen och lasarettsdirektionen som andra överläkare vid landstingets sjukhus.

Personal och studerande vid läroanstalten äro pliktiga att efterkomma de anordningar för klinikernas och laboratoriernas drift, som styrelsen eller direktionen äger vidtaga, ävensom att ställa sig till efterrättelse för verksamheten vid lasarettet meddelade föreskrifter.

Sjukvårdsstyrelsen eller lasarettsdirektionen må icke meddela föreskrifter för verksamheten vid lasarettet, vilka strida mot för undervisning och forskning gällande bestämmelser. Innan styrelsen eller direktionen meddelar föreskrifter för verksamheten vid lasarettet, vilka beröra undervisningen och forskningen vid läroanstalten, skall vederbörande organ för läroanstalten beredas tillfälle att yttra sig.

Innan vederbörande organ för läroanstalten meddelar bestämmelser för undervisningen och forskningen vid läroanstalten, vilka beröra sjukvården vid lasarettet, skall sjukvårdsstyrelsen eller lasarettsdirektionen beredas tillfälle att yttra sig.

22 §.

Läroanstaltens lärarkollegium äger utse två representanter i lasarettsdirektionen, vilka beträffande alla ärenden, som sammanhånga med läroanstaltens verksamhet, äga deltaga i överläggningarna men ej i besluten samt att få sin mening antecknad till protokollet.

23 §.

Landstinget utfäster sig att göra vad som står i dess förmåga, för att personalen och de studerande vid läroanstalten skola kunna erhålla lämpliga bostäder.

24 §.

Avtalet berör ej den rätt, landstinget enligt eljest gällande bestämmelser må äga att erhålla statsbidrag till uppförande och drift av kliniker och avdelningar vid lasarettet.

25 §.

Till avtalet hör en bilaga med 'Anmärkningar till vissa paragrafer i avtalet angående inrättande av en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m.'

26 §.

Avtalet träder i kraft den 1 juli 1958 och gäller, i den mån annat icke överenskommes, så länge medicinsk undervisning och forskning bedrivs vid lasarettet.»

Den i 25 § i avtalet avsedda bilagan har följande lydelse.

**»Anmärkningar
till vissa paragrafer i avtalet angående inrättande av
en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m.**

Till 1 §.

Med propedeutisk undervisning avses sådan undervisning, som enligt stadgan den 17 juni 1955 (nr 490) angående medicinska examina och i anslutning till stadgan meddelade bestämmelser tillhör första avdelningen av medicine licentiatexamen (det propedeutiska året). Med klinisk undervisning avses undervisning, som enligt nyssnämnda stadga och bestämmelser äger rum efter det propedeutiska årets undervisning.

Till 2 §.

Upplåtelsen avser i fråga om 'kliniker', förutom vårdavdelningar, även inom klinikerna befintliga eller till desamma hörande mottagnings- och isoleringsavdelningar, polikliniker, laborietrymmen, röntgen-, operations- och behandlingsavdelningar, föreläsningss- och demonstrationslokaler, sjukhusapotek och ekonomitrymmen.

Sedan lokaler för det kliniskt-bakteriologiska laboriet vid sjukhuset färdigställt i planerad nybyggnad, skola laboratoriets nuvarande lokaler kostnadsfritt upplåtas för klinisk kemi.

Rättsläkarstationen avses tills vidare kunna utan omdisposition fungera som rättsmedicinsk institution.

Till 3 §.

(*Första stycket.*) Vid en eventuell framtida utbyggnad av den nya läroanstalten till en fullständig medicinsk högskola bör enligt parternas mening övervägas om för preklinisk undervisning erforderliga teoretiska institutionslokaler kunna anslutas till redan befintliga för annat ändamål avsedda institutionslokaler och/eller till redan befintliga kliniklokaler. Därmed åsyftas en eventuell utbyggnad av exempelvis de patologiska, klinisk-kemiska och klinisk-fysiologiska institutionerna till att omfatta jämväl institutionslokaler för morfologiska ämnen och fysiologi.

(*Andra och tredje styckena.*) De i första och andra styckena åsyftade markområdena omfatta ca 8 hektar respektive 45 hektar.

Till 5 §.

Betydande utbyggnads- och ombyggnadsarbeten erfordras vid lasarettet för att undervisningens och forskningens omedelbara lokalbehov skall kunna tillgodoses. I första stycket av förevarande paragraf avses de arbeten, som såvitt för närvarande kan bedömas måste komma till stånd i sådant syfte.

Avsikten är, att erforderliga byggnadsarbeten skola komma till utförande i anslutning till undervisningens successiva igångsättande i de olika ämnena.

I fråga om det framtida behovet av ytterligare utbyggnad av lasarettet — med hänsyn till dess funktion såsom undervisningssjukhus — eller av nya undervisnings- eller forskningslokaler har landstinget förbundet sig att, efter framdeles träffad överenskommelse, medverka till täckande av detta behov. En sådan överenskommelse har vid avtalsförhandlingarna förutsatts komma att gälla främst omfattningen och utformningen av samt tidpunkten för den ifrågasatta utbyggnaden, däremot icke regeln för statens ekonomiska insats vid nybyggnad för exempelvis kliniker, vilken regel innebär 50-procentigt bidrag till kostnaderna för undervisnings- och forskningslokaler men icke något bidrag till sjukvårdslokaler.

Till i 5 § första stycket a) och b) avsedda byggnadsföretag räknas icke sådana företag, som enligt § 2 i gällande avtal mellan staten och landstinget angående inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå förutsatts skola tillkomma för nämnda högskoleklinikens behov.

Med lokaler för medicinsk kemi — 5 § första stycket c) — avses icke lokaler för preklinisk undervisning i ämnet.

Till 6 §.

Det i 6 § första stycket angivna bidraget av 120 000 kronor avser kostnaden för en redan uppförd stomme till en ännu icke inredd våning i byggnaden.

Med undervisningslokaler förstås i avtalet utrymmen, som äro avsedda att speciellt betjäna undervisningen och de studerandes praktiska arbete. Till undervisningslokaler räknas sålunda följande lokaler och därmed jämförbara utrymmen för nämnda ändamål, nämligen föreläsningssalar, laboratorieutrymmen (motsvarande arbetslokaler) med särskilda arbetsplatser för kursdeltagarna samt konferensrum, dagrum, omklädningsrum, skrivrum och jourrum för de studerande.

Till 13 §.

Vid avtalsförhandlingarna ha landstingets representanter uttalat sig för en reglering av här avsedda arvoden i anslutning till vad som gäller i Göteborg enligt den senaste överenskommelsen i fråga om nyanställda befattningshavare.

Till 17 §.

Därest vid lasarettet blott en del av vårdplatserna äro upplätta för undervisning och forskning, skola endast dessa platser tagas i beräkning vid bestämmande av statens 10-procentiga bidrag.

Uttrycket 'övriga undervisningssjukhus' avser karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, Göteborgs stads för undervisningsändamål upplätta sjukhusinrättningar, Malmö allmänna sjukhus och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. Vid beräkningen av medeldagkostnaden vid dessa sjukhus skola upptagas i fråga om Göteborgs stad för undervisningsändamål upplätta sjukvårdsinrättningar, Malmö allmänna sjukhus och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund *medeldagkostnaden för det aktuella kalenderåret*, samt i fråga om karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala *medeldagkostnaden för det budgetår*, som utgått under nyssnämnda kalenderår.

Epidemisjukhuset i Umeå och sanatoriet i Hällnäs äro undantagna från nu ifrågavarande driftbidrag.

Det har förutsatts, att landstinget årligen före den 1 september till vederbörande departement skall lämna uppgift å det beräknade bidrag, staten under det påföljande budgetåret enligt bestämmelserna i förevarande paragraf samt 6, 11 och 15 §§ har att erlagga till landstinget.»

Avtal med Umeå stad

Beredningen: I avbidan på tillkomsten av en särskild biblioteksbyggnad har, såsom framgår av det föregående, Umeå stad erbjudit sig att i stadsbiblioteket under ett begränsat antal år upplåta lokaler för ett medicinskt-odontologiskt bibliotek. Då beredningen funnit denna lösning godtagbar som ett provisorium, har vid överläggningar mellan beredningen och företrädare för Umeå stad diskuterats de närmare villkoren för en

dylik anordning. Härvid har enighet nåtts om en reglering av statens respektive stadens åtagande i fråga om biblioteket.

En förutsättning för en god rekrytering av lärartjänster och övriga befattningar vid den medicinska högskolan är, att lämpliga bostäder kan erbjudas. En tillfredsställande lösning av de studerandes bostadsfråga har beredningen jämväl ansett böra tillmätas stort avseende vid planeringen av den nya högskolan. Beredningen har vid överläggningar med företrädare för stadens myndigheter förvissat sig om att staden vidtagit eller avser att vidtaga åtgärder, som tillgodoser kraven på bostäder för personal och studerande vid den blivande läroanstalten.

Vid de överläggningar, som ägt rum mellan beredningen och företrädare för staden, har jämväl frågan om beredande av samlingslokaler för den blivande studentkåren diskuterats. Härvid har det visat sig, att denna fråga genom tillmötesgående från staden kan erhålla en tillfredsställande lösning.

Slutligen har beredningen funnit det angeläget att avtalsvägen förbereda en eventuell ytterligare utbyggnad av den akademiska undervisningen i Umeå. Under förhandlingarna har överenskommelse träffats om att ett markområde öster om lasarettområdet skall reserveras för högskoleändamål och i stadsplanen avsättas till område för allmänna ändamål.

Stadens åtaganden beträffande bibliotek, bostäder och kårhus har närmare reglerats i ett mellan beredningen och företrädare för staden — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges godkännande — träffat avtal av efterföljande lydelse. Beredningen föreslår, att avtalsförslaget oförändrat lägges till grund för det avsedda samarbetet.

»Förslag till

AVTAL

**mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Umeå stad, å andra sidan,
angående vissa åtaganden i samband med anordnande av
medicinsk och odontologisk utbildning i Umeå**

Mellan beredningen för fortsatt utredning av frågan om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland, å ena, och företrädare för Umeå stad, å andra sidan, har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges godkännande — träffats följande avtal angående vissa åtaganden i samband med anordnande av medicinsk och odontologisk utbildning i Umeå.

Det medicinskt-odontologiska biblioteket.

1 §.

För anordnande av ett medicinskt-odontologiskt bibliotek upplåter staden i stadsbiblioteket kostnadsfritt, utöver bibliotekets ordinarie läsesalar och expeditioner, två läsrum om sammanlagt cirka 87 m² samt fyra arbets-

rum om sammanlagt cirka 80 m² jämte utrymme i bokmagasinet, beräknat att räcka för bibliotekets accession under en tid av sex år. Behövlig utrustning av nu nämnda lokaler och utrymme med hyllinredning och möbler tillhandahållas kostnadsfritt av staden. Kostnaderna för uppvärmning, belysning och städning bestridas av staden.

2 §.

Staden medger, att stadsbibliotekarien må biträda vid handläggningen av frågor rörande det medicinskt-odontologiska biblioteket och att han härför må äga uppbära ersättning av staten med 3 600 kronor för år. Staden medger tillika, att stadsbibliotekets vaktmästarpersonal må ombesörja det medicinskt-odontologiska bibliotekets vaktmästarsysslor. Staten erlägger som ersättning härför till staden ett belopp av 5 000 kronor för år, vilket utbetalas halvårsvis i efterskott.

3 §.

Staden åtager sig att verka för att det medicinska och odontologiska bok- och tidskriftsbestånd, som äges av stiftelsen Vetenskapliga biblioteket i Umeå och av stiftelsen deponerats i stadsbiblioteket, i stället deponeras i det medicinskt-odontologiska biblioteket samt att stiftelsens nyförvärv av vetenskaplig litteratur till skäligen del kommer att bestå av litteratur för det medicinskt-odontologiska biblioteket.

Bostäder för personal och studerande vid de medicinska och odontologiska läroanstalterna.

4 §.

Staden förbinder sig att vidtaga alla de åtgärder, som äro för staden möjliga, för att bostäder skola, allt eftersom vid läroanstalternas uppbyggnad behov därav uppkommer, finnas att i staden hyra för lärare och övrig personal samt för de studerande.

5 §.

Staden åtager sig att för studerande vid läroanstalterna låta uppföra studentbostadshus med det antal rumsenheter, som med hänsyn till det sammanlagda antalet studerande och tillgången i övrigt på lämpliga studentbostadslägenheter befinnes erforderligt.

I fråga om behovet av studentbostadslägenheter har staden att samråda med läroanstalternas vederbörande organ och studentkåren.

Kårhus åt de studerande.

6 §.

Staden upplåter hyresfritt till studentkåren vid den medicinska och den odontologiska läroanstalten till kårhus hela den s. k. Scharinska fastigheten vid Storgatan 65 i Umeå, å vilken fastighet äro uppförda en huvudbyggnad

och en annexbyggnad med en sammanlagd golvyta av cirka 825 m² exklusive källar- och vindsutrymmen.

Upplåtelsen sker från och med den 1 oktober 1958.

Studentkåren äger disponera fastigheten i den omfattning, som kåren finner erforderligt. Vid första tillträdesdagen skola bottenvåningen och tre rum i våningen 1 trappa samt erforderliga källar- och vindsutrymmen, allt i huvudbyggnaden, samt bostadslägenheten i annexbyggnaden ställas till studentkårens förfogande.

7 §.

Renovering och erforderlig ombyggnad av huvudbyggnaden och annexbyggnaden bekostas av staden. Plan härför upprättas av staden i samråd med de organ, som äro målsmän för ifrågavarande läroanstalter. Härvid skall bland annat iakttagas, att det i kårhuset skall finnas ett kök, så inrett att vid kårens festligheter fullständig måltid där kan anordnas, samt att tillräckliga kapprums- och toalettutrymmen skola inredas.

Underhållsarbeten, som äro nödvändiga för fastighetens bevarande i fullgott skick, utföras och bekostas av staden.

8 §.

Studentkåren har att själv anskaffa och bekosta möbler, armatur och annan utrustning för de åt kåren upplåtna lokalerna. Kåren bestrider jämväl kostnaderna för ifrågavarande lokalers uppvärmning, belysning och städning.

Vinterrenhållning, som kan utföras med stadens maskinpark, och skötsel av parkanläggningen inom tomterna nr 4, 5 och 9 i kvarteret Härmod ombesörjes och bekostas av staden. Övrig fastighetsskötsel ombesörjes av studentkåren, som härför äger av staden uppbära ett årligt bidrag av 3 000 kronor. Beloppet erlægges halvårsvis i efterskott.

Under tid, som huvudbyggnaden disponeras delvis av studentkåren och delvis av staden, skola kostnaderna för uppvärmning och belysning delas mellan studentkåren och staden i förhållande till av vardera parten disponerad golvyta.

Viss markfråga.

9 §.

Staden förbinder sig att vidtaga de åtgärder, som ankomma på staden, för att ett å en den 21 maj 1957 upprättad karta med brun linje begränsat område reserveras för högskoleändamål och i stadsplanen avsättes till A-område.

Särskilda bestämmelser.

10 §.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1958.

Vad i 1 och 2 §§ avtalats gäller intill utgången av september 1964. Avtalet i dessa delar förlänges dock med ett år, därest uppsägning icke sker

senast den 31 mars 1964, och därefter med ytterligare ett år åt gången, därest uppsägning icke sker senast sex månader före utgången av löpande giltighetstid.

Mellan staten och staden den 4 maj och den 1 juni 1956 träffat avtal angående vissa åtaganden i samband med inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå upphör att gälla med utgången av juni 1958.»

Kostnadsberäkningar

Beredningen: Vad beträffar årliga kostnader och engångskostnader, som belöper på högskolans första verksamhetsår — budgetåret 1958/59 — bör det enligt beredningens mening ankomma på den blivande organisationskommittén att verkställa och redovisa en detaljerad beräkning av dessa samt till kanslersämbetet för rikets universitet ingiva framställning om erforderliga anslag till högskolan. Kanslersämbetet bör därefter till Kungl. Maj:t inkomma med slutliga anslagsäskanden. Beredningen utgår ifrån att frågan om anslag till högskolan för budgetåret 1958/59 kommer att upptagas i proposition, som under våren 1958 avlämnas till riksdagen. Beredningen vill i detta sammanhang nämna, att enligt en överslagsberäkning, som verkställt av beredningen, det sammanlagda anslagsbehovet för budgetåret 1958/59 kan beräknas till i avrundat tal 1 250 000 kronor. Av detta belopp hänför sig 1 200 000 kronor till åttonde huvudtiteln och 50 000 kronor till elfte huvudtiteln.

I fråga om de årliga anslagen till högskolan vid full utbyggnad må anföras följande.

Utöver anslag för de ändamål som beredningen i det föregående närmare redovisat — i första hand byggnadsarbeten, utrustning, avlöningar, driftkostnadsbidrag till landstinget och biblioteksändamål — kräver högskolans verksamhet givetvis anslagsmedel för vissa andra ändamål.

Vad först omkostnader och materiel beträffar, må framhållas att beredningen verkställt detaljerade beräkningar av dessa utgiftsposter. De på grundval härav framräknade anslagssummorna för nu avsedda ändamål redovisar beredningen i en efterföljande kostnadssammanställning. Tablåer över de detaljerade beräkningarna torde få överlämnas till organisationskommittén.

Bland de ordinarie anslagen till universiteten ingår anslag till nyanskaffning av apparater, till stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier samt till bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter. Beredningen har vid beräkningen av anslagsbehovet för motsvarande ändamål till den medicinska högskolan i Umeå utgått ifrån avvägningen av de nuvarande anslagen och fördelningen av

desamma mellan befintliga lärosäten. Beredningen vill emellertid erinra om att 1955 års universitetsutredning i sitt betänkande rörande den akademiska undervisningen och forskarrekruteringen (SOU 1957: 24) framlagt vissa förslag i fråga om sistnämnda anslag. Vid bifall till dessa förslag torde en motsvarande uppräknig böra ske av de anslagsbelopp, som beredningen beräknat för högskolan i Umeå.

Till de reguljära universitetsanslagen hör vidare anslag till resestipendier åt ordinarie lärare m. fl., till gästföreläsningar samt till extra utgifter. Med utgångspunkt i storleken av de å riksstaten nu uppförda anslagen och dessas fördelning på olika lärosäten har beredningen beräknat motsvarande medelsbehov för umeåhögskolan.

Beträffande bidraget till driften av Umeå lasarett må nämnas att beräkningen därav bygger på antalet vårdplatser vid full utbyggnad av sjukhuset.

I förut nämnda skrivelse till beredningen har Sveriges förenade studentkårer bland annat hemställt, att beredningen måtte föreslå att vissa statsbidrag skall utgå till studentkåren i Umeå. Ett första bidrag är avsett att täcka studentkårens värmekostnader för kårhuset. Ett andra bidrag avses bli tidsbegränsat och — intill dess kåren är fulltalig — utgöra en kompen- sation för det bristande avgiftsunderlaget. Sistnämnda bidrag är avsett att täcka övriga kostnader för driften av ifrågavarande kårhus. Enligt Sveriges förenade studentkårers beräkning skulle det sammanlagda beloppet av dessa båda bidrag uppgå för budgetåret 1958/59 till 6 700 kronor, för bud- getåret 1959/60 till 5 150 kronor, för budgetåret 1960/61 till 4 650 kronor samt för budgetåret 1961/62 till 3 000 kronor. För budgetåret 1962/63 och för därefter följande budgetår skulle endast erfordras ett löpande bidrag till förut angivna värmekostnader av 2 000 kronor.

Beredningen vill erinra om att staten för närvarande kostnadsfritt till- handahåller värme för kårhusbyggnader vid vissa lärosäten. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att alltför höga kåravgifter icke kommer att uttagas av det relativt begränsade antal studerande, som under de första åren kommer att tillhöra studentkåren i Umeå, finner beredningen den ifrågavarande framställningen starkt motiverad. Då beredningen icke funnit något att erinra mot de i framställningen gjorda beräkningarna av här avsedda bidrag, har beredningen upptagit medel för bidragen i fråga under högskolans omkostnadsanslag.

Beträffande engångsanslagen till högskolan för dess fulla utbyggnad vill beredningen understryka, att beräkningarna av det totala medelsbehovet för inredning och utrustning av nya lokaler samt för bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Umeå lasarett måste på vä- sentliga punkter anses såsom preliminära. Framför allt gäller denna reserva- tion medelsbehovet för andra uppbyggnadsskedet, beträffande vilket ännu saknas detaljerade planer för byggnadernas utformning.

Enligt beredningens förslag skall 20 av de studerande, som hösten 1955 påbörjade sina medicinska studier vid befintliga lärosäten, genomgå fortsatt klinisk utbildning vid universitetet i Uppsala och Lund. På grundval av kostnadsberäkningar, vilka framlagts av 1955 års läkarutbildningsutredning, har beredningen preliminärt beräknat det sammanlagda anslagsbelopp, som erfordras för anordnande vid nämnda lärosäten av behövliga extra utbildningsplatser för ifrågavarande antal studerande, till 242 000 kronor. Av beloppet hänför sig 75 000 kronor till budgetåret 1958/59. Återstoden, 167 000 kronor, avser förstärkningsanordningar, för vilka medelsanvisningen kan uppdelas på de två därpå följande budgetåren. Det torde få ankomma på kanslersämbetet att, efter närmare granskning av ifrågavarande kostnadsberäkningar, till Kungl. Maj:t inkomma med framställning om erforderliga anslag.

Beredningen har beräknat de årliga anslagen till högskolan vid full utbyggnad och engångsanslagen för dess fulla utbyggnad på sätt efterföljande sammanställning utvisar.

A. Årliga anslag till högskolan vid full utbyggnad

(fr. o. m. budgetåret 1962/63)

1. Åttonde huvudtiteln

Medicinska högskolan i Umeå: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i> ..	3 000 000	
Medicinska högskolan i Umeå: Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	440 000	
Medicinska högskolan i Umeå: Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	458 000	
Medicinska högskolan i Umeå: Nyanskaffning av apparater, <i>reservationsanslag</i>	70 000	
Medicinska högskolan i Umeå: Bokinköp och bokbindning för biblioteket, <i>reservationsanslag</i>	85 000	
Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, <i>reservationsanslag</i>	36 000	
Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl., <i>reservationsanslag</i>	5 000	
Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar, <i>reservationsanslag</i>	6 000	
Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universitetet m. fl. läroanstalter, <i>reservationsanslag</i>	75 000	
Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	25 000	4 200 000

2. Elfte huvudtiteln

Bidrag till driften av Umeå lasarett, <i>förslagsanslag</i>	1 200 000	1 200 000
---	-----------	------------------

Summa kronor **5 400 000**

B. Engångsanslag till högskolan för dess fulla utbyggnad

(budgetåren 1958/59—1965/66)

1. *Attonde huvudtiteln*

Medicinska högskolan i Umeå: Bokinköp och bokbindning för biblioteket, <i>reservationsanslag</i>	240 000	
Medicinska högskolan i Umeå: Inredning och utrustning av nya lokaler, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000	10 240 000

2. *Elfte huvudtiteln*

Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Umeå lasarett m. m., <i>reservationsanslag</i>		15 263 000
--	--	-------------------

3. *Kapitalbudgeten*

Biblioteks- och administrationsbyggnad vid medicinska högskolan och tandläkarinstitutet i Umeå, <i>investeringsanslag</i>		1 300 000
Summa kronor		26 803 000

Departementschefen

Frågan om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland har redan tidigare i år varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. I propositionen 1957: 91, för vars huvudsakliga innehåll jag redogjort i det föregående, behandlades frågan om utbyggnad av den medicinska utbildningsorganisationen. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet framhöll i propositionen, att beredningen inom ecklesiastikdepartementet av nämnda fråga icke vore helt avslutad vid ifrågavarande tidpunkt. Efter den beredning, som då medhunnits, ansåg han emellertid att övervägande skäl talade för att den erforderliga utbyggnaden av den medicinska utbildningskapaciteten borde ske genom inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland, omfattande både propedeutisk och klinisk utbildning. Riksdagen fann de av departementschefen anförda skälen för inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland bärande. I fråga om valet av förläggningssort för den ifrågasatta läroanstalten ansåg departementschefen, att de starkaste skälen kunde anföras för att läroanstalten förlades till Umeå. Med anledning av detta ställningstagande från departementschefens sida uttalade riksdagen, att den för sin del icke hade något att erinra mot att överläggningar upptoges med Västerbottens läns landsting och Umeå stad rörande de med läroanstaltens ifrågasatta förläggning till Umeå sammanhängande spörsmålen.

Enligt departementschefens mening borde den ytterligare utredning, som erfordrades i ärendet, verkställas av en inom ecklesiastikdepartementet tillkallad särskild beredning. Avsikten vore, att det fortsatta utredningsarbetet

skulle bedrivas i sådan takt, att en proposition med förslag till principbeslut i ärendet kunde föreläggas årets riksdag under höstsessionen.

Det var i första hand avsaknaden av bindande uppgörelser med förut nämnda landsting och stad, som icke tillät, att ett definitivt förslag i ärendet framlades redan under riksdagens vårsession. Utan närmare kännedom om de åtaganden, till vilka ifrågavarande kommuner vore beredda, kunde statsmakterna icke överblicka de ekonomiska följderna av ett principbeslut. Vidare saknades på andra betydelsefulla punkter tillräckligt underlag för ett slutligt ställningstagande. Jag vill i detta sammanhang erinra om att i propositionen särskilt pekades på lärarfrågan såsom ett av de problem, som krävde fortsatt utredning.

Omedelbart efter det att riksdagen fattat beslut i anledning av propositionen bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en särskild beredning med uppgift att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om inrättande av en medicinsk läroanstalt i Norrland. I beredningens uppgift skulle även ingå att upptaga i samband med utredningen erforderliga förhandlingar med vederbörande kommuner.

Den med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade beredningen har numera fullgjort sitt uppdrag. Jag har i det föregående lämnat en detaljerad redogörelse för det av beredningen avgivna betänkandet. Innan jag redovisar mina ställningstaganden till beredningens olika förslag och rekommendationer, torde jag få i korthet rekapitulera vissa huvudpunkter i betänkandet.

Enligt beredningens förslag skall en medicinsk högskola inrättas i Umeå från och med budgetåret 1958/59. Högskolan föreslås i överensstämmelse med de i propositionen 1957: 91 uppdragna riktlinjerna skola omfatta både propedeutisk och klinisk utbildning samt avse en årlig intagning av 40 studerande. För att undvika ett alltför markerat provisorium under högskolans första viktiga uppbyggnadsår föreslår beredningen, att den kliniska undervisningen skall börja först vårterminen 1959, d. v. s. en termin senare än som tidigare förutsatts. Beredningens förslag rörande tidpunkterna för den kliniska undervisningens igångsättande innebär i huvudsak följande. Kurs i medicin skall börja den 1 januari 1959 och kurs i kirurgi den 1 augusti 1959. Kurser i övriga till medicine licentiatexamens andra avdelning hörande ämnen skall anordnas successivt enligt en i vissa avseenden bunden ordning, med början i januari 1960. Den propedeutiska undervisningen beräknas kunna börja höstterminen 1962. En konsekvens av förslaget att uppskjuta igångsättandet av den kliniska undervisningen är, att särskilda anordningar måste vidtagas för att 20 av de studerande, som började sina medicinska studier vid befintliga lärosäten höstterminen 1955, skall kunna beredas fortsatt klinisk utbildning i Uppsala och Lund. För genomförandet av sådana anordningar erfordras enligt beredningens beräkning en sammanlagd medelsanvisning av 242 000 kronor.

I betänkandet redovisas en byggnadsplan för tillgodoseende av högskolans och Umeå lasarets kommande lokalbehov. Enligt planen skall dess genomförande uppdelas på två skeden. Under det första skedet, omfattande tiden från årsskiftet 1957/58 till slutet av 1959, skall anordnas sådana lokaler, som är nödvändiga för den kliniska undervisningen. Under det andra skedet, omfattande tiden därefter fram till årsskiftet 1965/66, skall färdigställas lokaler för den propedeutiska undervisningen samt utökade lokaler för klinisk undervisning och medicinsk forskning. Det mest omfattande byggnadsföretaget under detta skede, nämligen uppförandet av ett institutionskomplex för bakteriologi, virologi, hygien och farmakologi, skall enligt planen genomföras i två etapper.

Beredningen redovisar ett detaljerat förslag till personalorganisation för högskolan. I väsentliga stycken följer detta förslag de av statsmakterna år 1954, i samband med ställningstagandet till läkarutbildningsreformen, godtagna riktlinjerna för uppbyggnad av personalorganisationen vid de nuvarande medicinska läroanstalterna. På anförda skäl förordar beredningen emellertid, att personalorganisationen i vissa hänseenden utformas annorlunda än som skett vid de befintliga lärosätena. Vid full utbyggnad av högskolan, d. v. s. från och med budgetåret 1962/63, skall enligt beredningens förslag finnas inrättade, bland annat, 20 professurer, 6 laboraturer eller motsvarande tjänster, 10 tjänster såsom lärare i kliniska ämnen i lönegraden Ae 24, 6 docenturer samt 1 forskardocentur.

Förslag till personalorganisation förutsätter, så vitt avser en övergångsperiod, medverkan i undervisningen av vissa nuvarande lasaretsläkare vid Umeå lasarett. En väsentlig del av beredningens arbete har ägnats åt de med denna medverkan sammanhängande problemen. Vid överläggningar inför beredningen mellan Svenska landstingsförbundet och Västerbottens läns landsting, å ena, samt Sveriges läkarförbund och berörda läkare vid lasarettet, å andra sidan, har riktlinjer dragits upp för en lösning av dessa problem. Enligt vad beredningen anført i anslutning till förslaget till personalorganisation har ifrågavarande överläggningar lett till en överenskommelse, innebärande att landstinget skall till vissa av de nuvarande lasaretsläkarna betala ersättning, som på en gång innefattar kompensation för mistade inkomster i anledning av delning av den klinik, för vilken vederbörande lasaretsläkare nu är chef, och arvode för den undervisning, som ifrågavarande läkare avses skola meddela. Ersättningarnas storlek skall bestämmas genom förhandlingsöverenskommelse mellan parterna eller, om sådan icke kan uppnås, genom skiljedom.

Beredningens förslag innebär vidare, att de nuvarande lasaretsläkare, som avses skola medverka i undervisningen, skall förordnas att bestrida på lärare i Ae 24 ankommande undervisning. Lärartjänsten i ämnet skall därvid hållas vakant, och ett belopp motsvarande lönen i löneklass Ae 24 skall utgå av statsmedel till landstinget. Såsom förut nämnts skall det ankomma

på landstinget att betala lasaretsläkaren ersättning för den undervisning denne skall meddela.

Ett särskilt medicinskt-odontologiskt bibliotek skall enligt beredningens förslag inrättas i Umeå. Detta bibliotek föreslås skola till en början förläggas till stadsbiblioteket. De lokaler inom stadsbiblioteket, som det medicinskt-odontologiska biblioteket kan få disponera, beräknas emellertid bli otillräckliga för sistnämnda biblioteks behov inom en tidsperiod av sex å sju år. Enligt beredningens mening bör före utgången av denna tidsperiod uppföras en särskild nybyggnad avsedd att inrymma dels det medicinskt-odontologiska biblioteket, dels administrationslokaler för högskolan och tandläkarinstitutet.

I betänkandet redovisas fullständiga förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Västerbottens läns landsting respektive Umeå stad, å andra sidan. Beredningen förordar, att dessa båda avtalsförslag oförändrade lägges till grund för samarbetet mellan staten och ifrågasvarande kommuner.

Enligt beredningen bör högskolan under uppbyggnadsperioden stå under omedelbar ledning av en organisationskommitté. Under hänvisning till förberedelsearbetets brådskande natur förordar beredningen, att denna organisationskommitté tillsättes så snart förutsättningar därför föreligger.

Vid full utbyggnad av högskolan beräknas de årliga kostnaderna för statsverket uppgå till 5,4 miljoner kronor. Av detta belopp avser 4,2 miljoner olika anslag under åttonde huvudtiteln — därav 3 miljoner kronor i avlöningsanslag — samt 1,2 miljoner kronor ett anslag under elfte huvudtiteln till bidrag till driften av Umeå lasarett. Engångskostnaderna för statsverket för full utbyggnad av högskolan beräknas till 26,8 miljoner kronor. Av beloppet avser 10,2 miljoner kronor anslag under åttonde huvudtiteln till inredning och utrustning av nya lokaler, 15,3 miljoner kronor anslag under elfte huvudtiteln till bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Umeå lasarett samt 1,3 miljoner kronor investeringsanslag under kapitalbudgeten till biblioteks- och administrationsbyggnad vid medicinska högskolan och tandläkarinstitutet. Jag vill erinra om att beredningen enligt en i betänkandet intagen tidsplan för utbyggnaden av högskolan under andra uppbyggnadsskedet angivit den tänkta fördelningen per budgetår av de på ifrågasvarande skede belöpande statsanslagen till nyssnämnda byggnadsarbeten.

Enligt min mening har genom beredningens arbete skapats det erforderliga underlaget för ett definitivt ställningstagande till frågan om inrättande av en medicinsk högskola i Umeå. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att jag finner det vara värdefullt, att beredningen under sitt arbete samverkat med en så betydande krets av sakkunniga ämnesföreträdare — av vilka det stora flertalet tillhör medicinska fakulteten i Uppsala — samt

även samrått med universitetskanslern och chefen för medicinalstyrelsen i frågor av mera väsentlig betydelse för utredningsarbetet.

Den utredning och de förslag, som beredningen framlagt, ger enligt min mening klart vid handen, att erforderliga förutsättningar föreligger för inrättande av en medicinsk högskola i Umeå. Jag förordar därför, att ett principbeslut nu fattas om inrättande av den föreslagna högskolan från och med budgetåret 1958/59. Högskolan bör få den omfattning — i fråga om både ämnesrepresentation och årlig intagning av studerande — som beredningen förordat. Jag vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på den inledande bestämmelsen i föreliggande förslag till avtal med Västerbottens läns landsting, enligt vilken läroanstaltens omfattning bestämmes av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

Den utbyggnadsplan, som beredningen i samarbete med landstinget framlagt, synes mig ägnad att inom rimlig tid ombilda det nuvarande lasarettet till ett fullt godtagbart undervisningssjukhus samt skapa ändamålsenliga institutionslokaler för högskolan. Jag föreslår därför, att denna plan lägges till grund för högskolans successiva utbyggnad.

Beredningens förslag till personalorganisation anser jag mig böra i allt väsentligt biträda. Jag inbegriper därvid de lösningar av vissa speciella lärarfrågor, vilka jag nyss berört. På några punkter i fråga om personalorganisationen torde emellertid beredningens förslag böra modifieras.

Enligt beredningen skulle i den för de vetenskapliga institutionerna avsedda gemensamma organisationen ingå två tjänster som laboratorieingenjör i Ae 17. Då löneställningen m. m. för ifrågavarande kategori av befattningshavare för närvarande prövas av 1956 års tekniska biträdesutredning, bör ståndpunkt icke nu tagas till beredningens förslag i denna del.

I den av beredningen föreslagna personalorganisationen ingår tjänster som instrumentmakare, laboratoriebiträde, laboratoriesköterska, preparator, institutionsvaktmästare, vaktmästare och diskbiträde. För egen del har jag icke funnit något att erinra mot det av beredningen beräknade totala behovet av här avsedd biträdespersonal. Enligt min mening är det emellertid mindre lämpligt att på detta stadium fixera ifrågavarande personals differentiering på olika tjänstetyper och lönegrader. Frågorna om tjänstetyp och lönegradsplacering torde i stället böra övervägas framdeles i samband med prövningen av organisationskommitténs kommande äskanden om ifrågavarande tjänsters inrättande.

I den del av personalorganisationen, som avser högskolans administration, skall enligt beredningens förslag ingå en tjänst som kanslist i befordringsgången Af 9—Ae 13. Jag vill med anledning härav erinra om att frågan om ökad användning av kanslister inom statsförvaltningen för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Med hänsyn härtill synes frågan om inrättande av en kanslisttjänst vid högskolan böra tills vidare hållas öppen.

Vad beredningen anfört i fråga om turordningen och tidsschemat för de

olika kliniska kursernas igångsättande föranleder ingen erinran från min sida. Vidare tillstyrker jag, att de i personalorganisationen ingående huvudlärartjänsterna successivt inrättas vid tidpunkter, som beredningen förordat. Kungl. Maj:t bör, såsom beredningen föreslagit, äga befoget att medgiva att i förslaget till personalorganisation upptagna tjänster må ledigförklaras vid sådan tidpunkt, att tillsättningsförfarandet kan vara avslutat i god tid innan vederbörande tjänst enligt Kungl. Maj:ts prövning erfordras.

Den av beredningen förordade provisoriska lösningen av det medicinskt-odontologiska bibliotekets lokalfråga anser jag mig kunna godtaga. Jag finner de i betänkandet anförda skälen för uppförande framdeles av en särskild byggnad för bland annat biblioteket bärande och förordar därför en sådan lösning av bibliotekets lokalfråga på längre sikt. Jag vill också erinra om att Västerbottens läns landsting i föreliggande förslag till avtal förklarat sig villigt att bidra till ifrågavarande byggnadsföretag med 700 000 kronor.

Mot beredningens uttalanden och rekommendationer rörande högskolans organisatoriska uppbyggnad har jag icke funnit anledning till erinran. Jag anser i likhet med beredningen nödvändigt, att en särskild organisationskommitté får i uppdrag att fortsätta detaljplaneringen av högskolans uppbyggnad. Intill dess de organisatoriska förutsättningarna enligt Kungl. Maj:ts prövning föreligger för anordnande av en självständig högskoleförvaltning, bör högskolan stå under omedelbar ledning av organisationskommittén. Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att jag — med hänsyn till vikten av att förberedelsearbetet för påbörjande av verksamheten vid högskolan icke fördröjes — har för avsikt att inom kort hemställa om åtgärder för tillsättande av här avsedda organisationskommitté. Jag vill tillägga, att jag beträffande kommitténs omfattning, sammansättning och uppgifter utöver de redan nämnda ansluter mig till de av beredningen uppdagna riktlinjerna.

En av beredningens huvuduppgifter har varit att träffa överenskommelser med Västerbottens läns landsting och Umeå stad rörande samarbetet mellan staten och ifrågavarande kommuner efter ett statsmakternas beslut att förlägga medicinsk utbildning till Umeå.

Föreliggande förslag till avtal mellan staten och landstinget reglerar främst frågor rörande upplåtelse av mark och nu befintliga eller nytillkommande sjukhusinrättningar för ifrågakommande högskoleändamål samt parternas åtaganden beträffande anläggnings-, utrustnings- och driftkostnader. Därutöver reglerar avtalsförslaget bland annat förhållanden av väsentlig betydelse för högskolepersonalen och de studerande samt innehåller dessutom administrativa bestämmelser om samverkan mellan parterna på olika punkter. Enligt min mening är avtalsförslaget från statens synpunkt väl godtagbart. Jag tillstyrker därför, att förslaget lägges till grund

för det avsedda samarbetet. Därest framdeles smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna skulle erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas. Jag vill här tillägga, att enligt vad jag inhämtat Västerbottens läns landsting redan bemyndigat landstingets förvaltningsutskott att träffa slutligt avtal med Kungl. Maj:t och kronan på grundval av det föreliggande förslaget.

Förslaget till avtal mellan staten och Umeå stad reglerar huvudsakligen stadens åtaganden i fråga om det medicinskt-odontologiska biblioteket, bostäder för personalen och de studerande vid högskolan samt kårhus för de studerande vid högskolan och tandläkarinstitutet. Jag finner även detta avtalsförslag vara från statens synpunkt väl godtagbart och tillstyrker därför detsamma. Vad jag nyss anfört beträffade eventuella smärre jämkningar av eller tillägg till bestämmelserna i landstingsavtalet synes böra gälla jämväl nu ifrågavarande avtal. Jag vill nämna, att stadsfullmäktige i Umeå den 18 oktober 1957 för sin del beslutat godkänna det föreliggande förslaget.

Vad beträffar kostnadsberäkningarna framgår av betänkandet, att beredningen nedlagt ett omfattande arbete på att göra dessa så noggranna som förhållandena medgivit. Jag är medveten om att beräkningarna på vissa punkter måste anses preliminära. Enligt min mening är det dock helt klart, att de föreliggande kostnadsberäkningarna utgör ett tillräckligt underlag för en bedömning av den ekonomiska innebörden av ett principbeslut om högskolans inrättande. I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår synes det — i enlighet med beredningens förslag — böra ankomma på den av mig i det föregående föreslagna organisationskommittén att verkställa erforderliga detaljberäkningar samt till kanslern för rikets universitet ingiva framställning om anslag. Kanslern torde därefter böra till Kungl. Maj:t inkomma med slutliga anslagsäskanden. Vid bifall till mina nu framlagda förslag synes frågan om anslag till högskolan böra upptagas i proposition, som under våren 1958 avlämnas till riksdagen.

I överensstämmelse med beredningens förslag tillstyrker jag att erforderliga anordningar vidtages för att bereda 20 av de studerande, som intogs vid de medicinska lärosätena höstterminen 1955, fortsatt utbildning till medicine licentiatexamen vid universiteten i Uppsala och Lund. Det torde få ankomma på kanslern att, efter närmare granskning av de av beredningen verkställda kostnadsberäkningarna för ifrågavarande anordningar, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

Vad beredningen i övrigt anfört och föreslagit i sitt betänkande har jag funnit mig böra biträda.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) besluta att en medicinsk högskola skall inrättas i Umeå från och med budgetåret 1958/59;

Kungl. Maj:ts proposition nr 188 år 1957

b) godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande högskolans organisation, uppbyggnad, m. m.;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med Västerbottens läns landsting angående inrättande av en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat; samt

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med Umeå stad angående vissa åtaganden i samband med anordnande av medicinsk och odontologisk utbildning i Umeå i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Nilsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Inledning	3
Bakgrunden till beredningens uppdrag	4
Beredningens betänkande	13
Frågeställningar	13
Beredningens arbetssätt	20
Huvudpunkterna i beredningens förslag	22
Lokalfrågorna	23
Personalorganisationen	35
Tidpunkterna för undervisningens igångsättande	43
Biblioteksfrågan	51
Högskolans organisatoriska uppbyggnad	54
Avtalsfrågorna	56
Avtal med Västerbottens läns landsting	56
Avtal med Umeå stad	66
Kostnadsberäkningar	70
Departementschefen	73